

**การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี**

นางสาวจินตนาพร สันโดด

**วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**

พ.ศ. 2551

**Durian Production Management by Farmers in Good Agricultural
Practice Project in Surat Thani Province**

Miss Jintanaporn Sandod

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension
School of Agricultural Extension and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University**

2008

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อและนามสกุล นางสาวจินตนาพร สันโคข

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว

ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.นันทา บูรณะชนง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา

ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 19 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุดมสิน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำ ติดตาม และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ด้วยดีตลอดมา ตลอดจนอาจารย์ ดร.นันทา บุรณะธำรง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์ให้มีเนื้อหาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อบรมสั่งสอน ตลอดจนให้ข้อคิดในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ขอขอบคุณผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และเพื่อน ๆ นักศึกษาปริญญาโทสาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ทุกท่านที่ให้การสนับสนุน อำนวยความสะดวก และเสนอแนะความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่ไม่ได้ระบุชื่อไว้ ณ ที่นี้ ได้ให้กำลังใจและความช่วยเหลือผู้วิจัยด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณพ่อเจริญ สันโคด และคุณแม่วิภารัตน์ สันโคด ซึ่งเป็นบิดาและมารดาที่เป็นพลังสำคัญยิ่งที่คอยห่วงใยและเป็นกำลังใจทำให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น มานะ และอดทน จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่ผู้ที่สนใจในการพัฒนาการเกษตร ตลอดจนญาติมิตร ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจตลอดมา

จินตนาพร สันโคด

กรกฎาคม 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในจังหวัด
สุราษฎร์ธานี

ผู้วิจัย นางสาวจินตนาพร สันโคด ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) อาจารย์ที่ปรึกษา

(1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน (2) รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ อุคมสิน ปีการศึกษา 2551

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรใน
จังหวัดสุราษฎร์ธานี (2) เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (3) เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการ
การผลิตทุเรียนของเกษตรกร (4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (5) เพื่อศึกษา
ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดการการผลิตทุเรียน

ประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนขอรับการตรวจรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการ
คุณภาพ : GAP ปี 2551 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1006 ราย คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตามบัญชี
รายชื่อเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ร่วมจัดทำโครงการระบบการจัดการคุณภาพตามเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับ
ทุเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ด้วยวิธีการเขียนรายชื่อเกษตรกรแต่ละกลุ่มแล้วจับฉลาก และกำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างที่จะทำการวิจัยคำนวณโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเนะ จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย เก็บ
ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่
ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่ามัธยฐานเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.68 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา
ปีที่ 4 ร้อยละ 42.9 มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.62 คน จำนวนแรงงานในครอบครัวเฉลี่ย 2.30 คน (2) เกษตร
กรส่วนมากมีอาชีพหลักทำสวนทุเรียน มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 1,329,118 บาท ส่วนใหญ่ใช้ทุนตัวเองในการทำสวน
ทุเรียน ปลูกทุเรียนพันธุ์หอมทองมากที่สุด โดยมีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 25.00 ไร่ ในรอบปีที่ผ่านได้รับผลผลิตเฉลี่ย
67.16 ตันมา และมีรายได้จากการขายทุเรียนเฉลี่ย 1,075,588.24 บาท ส่วนการจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.64 คน การจำหน่าย
ทุเรียนมีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน และเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.24 ปี (3) ความรู้พื้นฐาน
เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (4) การจัดการการผลิตทุเรียนเกษตรกรตามระบบ
เกษตรที่ดีที่เหมาะสมมีการนำไปปฏิบัติในระดับมาก (5) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
ได้แก่ อายุ รายได้รวมของครอบครัว พื้นที่ปลูกทุเรียน และจำนวนข้อของคะแนนความรู้ และ (6) ปัญหาที่สำคัญของ
เกษตรกรที่พบมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ศัตรูของทุเรียนระบาดมาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล และ
เมื่อผลผลิตมากราคาค่า ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ให้หน่วยงานรัฐอบรมดูแลสม่ำเสมอด้านการจัดการการผลิต
ส่งเสริมการผลิตทุเรียนคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด ให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเวลาที่
เหมาะสม ลดภาษีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช และรัฐควรให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
อย่างเหมาะสมและถูกวิธี

คำสำคัญ การจัดการการผลิตทุเรียน เกษตรกรที่ดีที่เหมาะสม จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Thesis title: Durian Production Management by Farmers in Good Agricultural Practice Project in Surat Thani Province

Researcher: Miss Jintanaporn Sandode ; **Degree:** Master of Agriculture (Agricultural Extension); **Thesis advisors:** (1) Mr. Bumpen Keowan, Associate Professor; (2) Dr. Porntip Udomsin, Associate Professor; **Academic year:** 2008

Abstract

The objectives of this study were (1) to study economic and social fundamental state of farmers who were members of the Durian Good Agricultural Practice Quality Control Project in Surat Thani Province; (2) to study their Durian production management; (3) to study their knowledge of Durian production management; (4) to study factors relating to their Durian production management; and (5) to study their problems and suggestions on their Durian production management.

The population of this study were 1006 farmers registering as the ones whose Durian production farm was approved adhering to GAP quality control system in Surat Thani Province in 2008. The 170 samples were selected from the farmers who registered as members of the Durian GAP quality control project in Surat Rahni Province by using simple random sampling methodology by drawing lots. The sample size was determined by using Taro Yamane's formula. The data were collected by interviewing the 170 samples. The statistical methodology used to analyze the data by computer programs were frequency, percentage, maximum value, minimum value, mean, standard deviation, and multi-regression analysis.

The findings of this study were as follows: (1) Most of the studied farmers were male, with average age at 49.68 years. 42.9% of them were educated at lower primary level. The average quantity of members of their family was 4.62 persons. The average of the labor in their family was 2.30 persons. (2) The main occupation of most of them was a farmer who did Durian farming. The average income of their family was 1,329,118 Baht/year. Most of them used their own capital in doing Durian farming. They mostly grew "Mon Thong" tribe of Durian. Their average area used for growing Durian trees was 25.00 Rai. Their average Durian yields in the previous year were 67.16 tons. Their average income obtaining from selling their Durian yields to merchants at their farm was 1,075,588.24 Baht/year. The average of their hired labor was 3.64 persons. The average duration of their experience in growing Durian trees was 17.24 years. (3) Their fundamental knowledge of Durian production management was generally at medium level. (4) The Durian production management adhering to GAP was actually practiced by them at much level. (5) The factors relating to their Durian production management were their age, the total income of their family, the size of their area used for growing Durian trees, and the amount of their knowledge analyzed from their marks getting from answering the questions in the interview form. And (6) The problems on their Durian production management which they had to face most were the high price of production factors, the spread of pests which were hard to eliminate, and the low price of their Durian yields due to the oversupply of them. They suggested that the related government sectors should have set training courses on Durian production management for them consistently, supported them in Durian production in good quality to match the demand of the market, transferred them knowledge of harvesting their yields at appropriate period, reduced tax on importing chemical fertilizer and pesticides, and transferred them knowledge of utilizing fertilizer and pesticides appropriately and correctly.

Keywords: Durian production management, Good Agricultural Practice, Surat Thani Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
การจัดการการผลิตทุเรียน	6
เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน	16
สถานการณ์การผลิตทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	26
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล	35
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร	37
ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร	42
ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน	52
ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม	55
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน	66
ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	71
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
สรุปการวิจัย	76
อภิปรายผล	79
ข้อเสนอแนะ	83
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	88
แบบสัมภาษณ์การวิจัย	89
ประวัติผู้วิจัย	101

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	คำแนะนำการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในไม้ผล ด้วยเครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันของเหลว 25
ตารางที่ 2.2	พื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย ของทุเรียนในภาคใต้ ปี 2549 แยกรายจังหวัด 26
ตารางที่ 3.1	จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 33
ตารางที่ 4.1	สภาพทางสังคมของเกษตรกร 38
ตารางที่ 4.2	สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร 43
ตารางที่ 4.3	ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน 52
ตารางที่ 4.4	จำนวนผู้ที่ตอบถูก 54
ตารางที่ 4.5	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านแหล่งปลูก 55
ตารางที่ 4.6	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านพันธุ์ 57
ตารางที่ 4.7	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านการปลูก 58
ตารางที่ 4.8	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านศัตรูของทุเรียน 61
ตารางที่ 4.9	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม 62
ตารางที่ 4.10	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ด้านสุขลักษณะและความสะอาด 63
ตารางที่ 4.11	การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านการบันทึกข้อมูล 64
ตารางที่ 4.12	ระดับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร 65
ตารางที่ 4.13	ปัญหาในการจัดการการผลิตทุเรียน 66
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตทุเรียน 70
ตารางที่ 4.15	ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ 72
ตารางที่ 4.16	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอย 73
ตารางที่ 4.17	ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม 74

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย 3

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อนที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ทุเรียน (durian) ชื่อวิทยาศาสตร์ *Durio zibethinus*, ชื่อวงศ์ (Family) : *Bombaceaceae* ชื่อท้องถิ่น ภาคเหนือ เรียก มะทุเรียน ภาคใต้ เรียก เรียน มาเลเซีย-ใต้ เรียก ดูรียัน (กัวลาลัมเปอร์-เคดาห์) ดือแย (กลันตัน-ตรัง กานู) (<http://th.wikipedia.org/wiki/ทุเรียน>) ทุเรียนมีถิ่นกำเนิดบริเวณหมู่เกาะอินเดี ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีการปลูกมากแถบภาคตะวันออก คือ จังหวัดจันทบุรี ตราด ระยอง และภาคใต้ของไทย คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช เป็นต้น ทุเรียนเป็นไม้ผลที่มีขนาดผลใหญ่ มีหนามแหลม รสชาติหวานมัน อร่อย กลิ่นหอม มีคุณค่าทางอาหารสูง และมีราคาค่อนข้างแพง ได้ชื่อว่าเป็นราชาของผลไม้ (King of the fruits) เมื่อทุเรียนให้ธาตุอาหารหลายชนิด ได้แก่ ในโตรเจน แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมงกานีส โพแทสเซียม และกำมะถัน ในปัจจุบันทุเรียนจากประเทศไทยนับได้ว่ามีคุณภาพดีที่สุดในที่รู้จักและนิยมบริโภคกันอย่างแพร่หลายทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะในหมู่ชาวเอเชีย เช่น จีน ฮองกง ไต้หวัน อินโดนีเซีย เป็นต้น มีการส่งออกทุเรียนทั้งในรูปแบบของผลสด แช่แข็ง และแปรรูปไปยังประเทศต่าง ๆ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เป็นต้น และมีแนวโน้มจะส่งออกได้มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทุเรียนจึงเป็นผลไม้ชนิดหนึ่งที่เชิดหน้าชูตาของคนไทย

จังหวัดสุราษฎร์ธานี ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2551:12) รายงานสภาพการเพาะปลูกทุเรียนในปี 2550 พบว่า ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเนื้อที่ปลูกทุเรียนเป็นเนื้อที่ขึ้นต้น 45,594 ไร่ เนื้อที่ให้ผล 34,516 ไร่ ให้ผลผลิต 36,242 ไร่ ได้ผลผลิตต่อไร่ 1,050 กิโลกรัม มีการผลิต 36,242 ตัน มูลค่า 471.146 ล้านบาท ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรที่จดทะเบียนแปลง GAP ทุเรียนของจังหวัดสุราษฎร์ธานีจำนวน 1006 แปลง ผ่าน Q เพียง 565 แปลง ซึ่ง Q เป็นเครื่องหมายรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร ว่าสินค้ามีมาตรฐานความปลอดภัยตามมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ และเป็นสัญลักษณ์ในการรับรองสินค้าและรับรองระบบการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ที่หน่วยงานในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จะนำไปใช้ให้การรับรอง รวมถึงสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้เมื่อเกิดปัญหาในกรณีที่มีการปลอมแปลงเอกสารใบรับรองหรือกรณีตรวจ

พบสินค้ามีปัญหาด้านคุณภาพที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ในกรณีดังกล่าวอาจจะมีผลมาจากขาดการจัดการสวน การวางแผนการผลิต และการตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

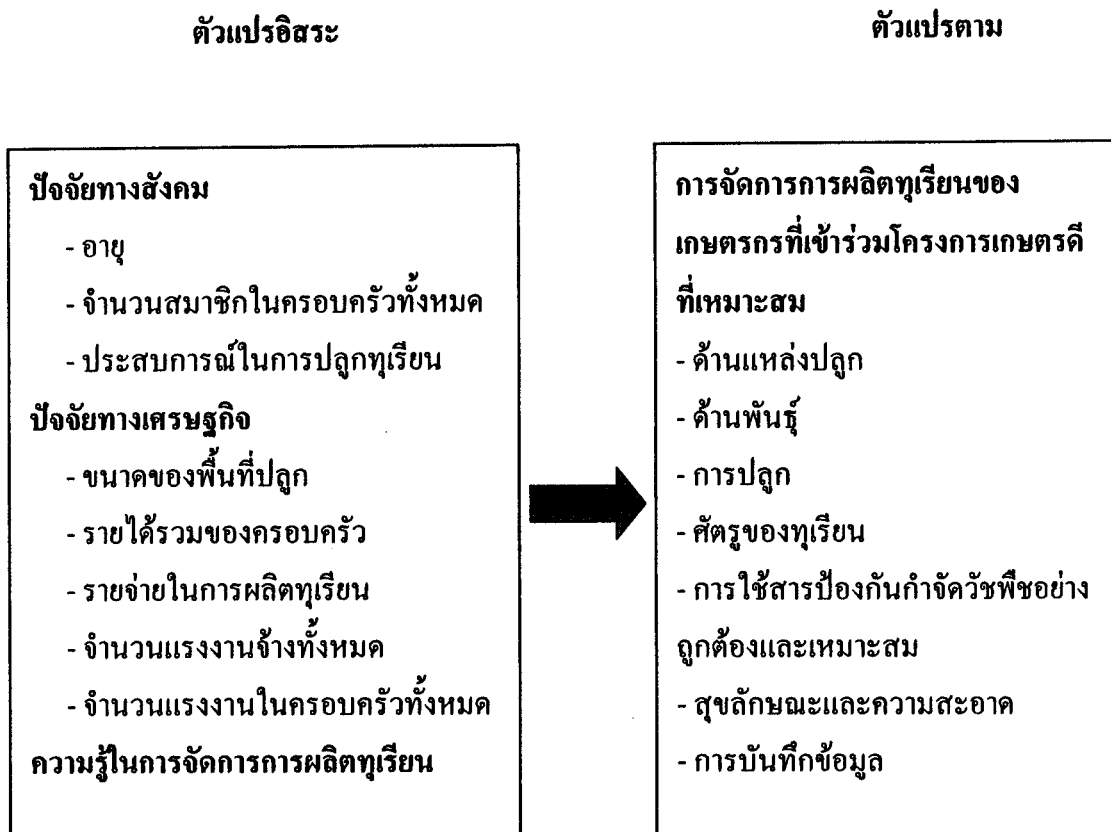
ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพดีที่สุดในโลก แต่ปริมาณการผลิตทุเรียนในแต่ละปีมีความไม่แน่นอน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่มีการจัดการป้องกันการผลิตไม่เหมาะสมและยังมีการแปรปรวนของสภาพอากาศซึ่งมีผลต่อการผลิตทุเรียน นอกจากนี้ยังประสบปัญหาด้านการผลิตและการตลาด แต่ทุเรียนก็ยังเป็นไม้ผลที่ให้ผลตอบแทนที่ดีต่อเกษตรกรได้ หากเกษตรกรสามารถจัดการบริหารกระบวนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องผลิตทุเรียนให้ได้ผลผลิตที่มีปริมาณและคุณภาพตามความต้องการของตลาด ใช้ต้นทุนการผลิตที่เหมาะสม และมีวิธีที่ปลอดภัย ไม่เกิดผลกระทบต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเพื่อต้องการทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนให้มีคุณภาพและมีผลผลิตสูงขึ้น เหมาะสมกับความต้องการของตลาดในประเทศและต่างประเทศอันเป็นผลรายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้มาตรฐานมุ่งสู่ Q แสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรและอาหารมีคุณภาพและความปลอดภัย พร้อมทั้งยังสื่อไปถึงผู้บริโภคภายในประเทศและประเทศคู่ค้าให้เกิดความเชื่อมั่นในระบบการผลิตและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพด้วย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- 2.2 เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน
- 2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดการการผลิตทุเรียน

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลต่อการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยดังภาพที่ 1.1



ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีตัวแปรอิสระ คือ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด ประสิทธิภาพในการปลูกทุเรียน ขนาดของพื้นที่ปลูก รายได้รวมของครอบครัว รายจ่ายในการผลิตทุเรียน จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด และ จำนวนข้อของความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน มีอย่างน้อย 1 ปีปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานีที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตเชิงพื้นที่ เป็นการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างในพื้นที่ 4 อำเภอ ที่มีเกษตรกรปลูกทุเรียนมากที่สุด คือ อำเภอเกาะสมุย บ้านนาสาร บ้านตาขุน และเวียงสระ

5.2 ขอบเขตเชิงเนื้อหา เป็นการศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจการจัดการการผลิตทุเรียนในเชิงปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 การจัดการการผลิตทุเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการด้านแหล่งปลูก ด้านพันธุ์ การปลูก ศัตรูของทุเรียน การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม สุขลักษณะและความสะอาด การบันทึกข้อมูล

6.2 ปัจจัย หมายถึง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตและผลผลิตทุเรียนของเกษตรกร

6.3 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

6.4 เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural Practice : GAP) หมายถึง แนวทางทำการเกษตรเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ไม่มีการปนเปื้อนจากสิ่งต้องห้ามทุกชนิด เกษตรกร และ ผู้บริโภคปลอดภัย เป็นที่ต้องการของตลาด ตรงตามมาตรฐานที่ผู้ค้ากำหนด มีผลผลิตคุ้มค่ากับการลงทุน แปรรูปเพื่อ เพิ่มมูลค่าผลผลิต ลดการใช้สารเคมีควบคุมศัตรูพืชลง ให้ใช้เท่าที่จำเป็น ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างจิตสำนึกของเกษตรกรและ ผู้ค้าปัจจัยการผลิต รวมถึง ผู้บริโภค ไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อสภาพแวดล้อม อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดลอม เกิดความยั่งยืนทางเกษตร

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทำให้ทราบข้อมูลเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนและดำเนินการส่งเสริมการปลูกทุเรียนให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และเกษตรกร

7.2 ทำให้ทราบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนรองรับในการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร

7.3 ทำให้ทราบปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดการผลิตทุเรียนของเกษตรกรเพื่อเป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ตรงกับความต้องการของเกษตรกร

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการการผลิตทุเรียน
2. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน
3. สถานการณ์การผลิตทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการการผลิตทุเรียน

1.1 ความหมายของคำที่เกี่ยวข้อง

การจัดการการผลิต (production management) หมายถึง การนำวิธีการทางด้านการบริหารการจัดการ (เช่น การวางแผนการผลิต การจัดการองค์กร การเลือกสรรบุคลากร การตั้งงาน และการควบคุมมาใช้ในกระบวนการผลิต เป็นต้น มาใช้ในการผลิตในฟาร์ม โดยมีจุดประสงค์ เพื่อให้การผลิตสินค้าเกษตรมีประสิทธิภาพ (<http://agserver.kku.ac.th>)

การจัดการการผลิต คือ กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรต่างๆ เช่น วัตถุดิบ แรงงาน เครื่องจักร พลังงาน เงินทุน เป็นต้น เพื่อผลิตหรือสร้างผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ (<http://www.ismed.or.th/>)

การจัดการผลิต (management of product) หมายถึง ขั้นตอน กระบวนการต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดระบบการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตตรงตามเป้าหมาย เช่น การจัดสรรงบประมาณในการผลิต การทำงานล่วงเวลาของพนักงานเพื่อผลิตสินค้าให้ทันความต้องการ การตรวจสอบคุณภาพผลผลิตตามกำหนด เป็นต้น (<http://www.technicyaso.ac.th/weldings/vorachai/ISO.doc>)

การจัดการการผลิต เป็นกระบวนการที่ผู้ผลิตตั้ง ควบคุมและดำเนินการผสมผสานปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ที่มีอยู่จำกัดเข้าด้วยกันอย่างพอเหมาะเพื่อให้ได้ผลผลิตในช่วงเวลาที่เวลาที่กำหนด โดยมีเป้าหมายการผลิตเป็นหลัก (การจัดการการผลิต ไม้ผลเมืองร้อน หน้า 233)

ดังนั้นสรุปได้ว่าการจัดการผลิต หมายถึง กระบวนการทางด้านบริหารการจัดการ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและปัจจัยต่าง ๆ เช่น ดิน น้ำ ปุ๋ย ทุน แรงงาน เป็นต้น เพื่อผลิตหรือสร้าง ผลิตภัณฑ์และบริการต่างๆ

1.2 การปลูกทุเรียน

วิเชียร ทองพันชั่ง (2546:14-67) ได้กล่าวไว้ในคู่มือการปลูกทุเรียนเกี่ยวกับพันธุ์ ทุเรียนการปลูก การให้น้ำ การให้ปุ๋ย การกำจัดวัชพืช การขยายพันธุ์ ไว้ดังนี้

1.2.1. ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

ลำต้น ทุเรียนเป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 6-24 นิ้ว ความสูง ตั้งแต่ 70-80 ฟุต อายุยืน 80-150 ปี เปลือกแข็งสีเทาแก่เป็นสะเก็ดขรุขระ มีรอยแตกเป็นทางยาว เป็นประเภทไม้เนื้ออ่อน มีกิ่งออกจากลำต้นโดยรอบสลับทิศทางกัน ลักษณะของกิ่งจะเหยียดตรงหรือคดโค้ง ขึ้นอยู่กับลักษณะประจำพันธุ์ของทุเรียนและการได้รับแสงแดด ทรงพุ่มยอดทุเรียนปกติมี 3 ลักษณะด้วยกัน คือ ทรงพุ่มแบบสี่เหลี่ยม เช่น พันธุ์ก้านยาว ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำฐานกว้าง เช่น พันธุ์ชะนี ทรงพุ่มรูปกรวยคว่ำฐานแคบ เช่น พันธุ์ทับ แต่ทั้งนี้ลักษณะทรงพุ่มของทุเรียนอาจเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนขึ้นกับสภาพแวดล้อมต่างๆ ด้วย

ใบ ทุเรียนเป็นพืชใบเลี้ยงคู่ชนิดใบกว้าง เป็นแบบใบเดี่ยวขนาดกว้าง 2-3 นิ้ว ยาว 6-8 นิ้ว ปลายใบแหลม มีก้านใบสีน้ำตาลยาวประมาณ 1 นิ้ว บนใบสีเขียวแก่ถึงเขียวเข้ม ได้เป็นสีน้ำตาล ใบแตกจากตาของกิ่งในลักษณะทแยงตรงข้ามกับกิ่ง การเรียงตัวของใบเป็นแบบสลับ ใบของทุเรียนนี้เมื่อยังอ่อนอยู่จะพับครึ่งตามยาวของก้านกลางใบติดกันอยู่ เมื่อใบเริ่มแก่จะค่อยๆ คลี่ออกมาเรื่อยๆ เส้นใบของทุเรียนสานกันเป็นร่างแห

ราก ทุเรียนเป็นพันธุ์ไม้ที่มีรากหาอาหารกินตามผิวดินจนถึงระดับ 50 เซนติเมตร มีรากพิเศษที่เกิดจากบริเวณ โคนต้นอยู่มากมายตามผิวดิน รากเหล่านี้เป็นจุดกำเนิดของ รากจำพวกที่ใช้ดูดน้ำและธาตุอาหาร ส่วนรากแขนงที่เกิดจากรากแก้วนั้นหาได้ยากมากพบบ้างใน ระดับ 1 ฟุต จากผิวดินลงไป ตามผิวของรากทุกประเภทมีตาซึ่งพร้อมที่จะเจริญเป็นรากได้เสมอ เรียงเป็นแถวอยู่รอบราก ทุเรียนไม่มีรากขนอ่อน สำหรับรากฝอยซึ่งเกิดอยู่บริเวณผิวดินมักมีราก พิเศษแตกออกมามากมายลักษณะคล้ายดินตะขาบเรียกว่า “รากตะขาบ” รากแก้วของทุเรียนทำหน้าที่ยึดลำต้นส่วนรากแขนงและรากฝอยทำหน้าที่หาอาหารและช่วยยึดลำต้นด้วย

ดอก ดอกทุเรียนมีลักษณะคล้ายระฆัง มีส่วนของดอกครบถ้วนและเป็นดอก สมบูรณ์เพศ มีรังไข่อยู่เหนือส่วนอื่นของดอกในแต่ละดอกประกอบด้วย

1) กลีบเลี้ยง คือ กลีบชั้นนอกสุดมีสีเขียวอมน้ำตามหุ้มดอกไว้มีดซิด ไม่มี รอยแบ่งกลีบเช่น ไม้ดอกอื่นๆ แต่เมื่อดอกใกล้แย้มจึงจะแยกออกเป็น 2 หรือ 3 กลีบ

2) กลีบรอง หรือที่ชาวสวนเรียก “หม้อตาล” เพราะมีลักษณะคล้ายหม้อตาล โคนคอกอยู่ถัดเข้าไปจากกลีบเลี้ยง กลีบรอง 5 กลีบนี้มีโคนเชื่อมติดกันเป็นกระเปาะ โป่งพองออก มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-5 เซนติเมตร เป็นส่วนเก็บน้ำหวาน กลีบรองนี้มีสีขาวอมเหลืองอ่อน

3) กลีบดอก สีขาวนวลมี 5 กลีบ เรียงเกยกันอยู่ถัดเข้าไปจากกลีบรอง

4) เกสรตัวผู้มี 5 ชูแต่ละชูดประกอบด้วยก้านเกสร 5-8 อัน ซึ่งเป็นก้านยาว สีขาวตรงปลายมีอับเรณูอยู่เป็นจำนวนมากส่วนของก้านเกสรเหล่านี้จะเชื่อมติดกันเป็นแผงตรงส่วนโคนคอกอยู่ถัดเข้ามาจากกลีบดอก ก้านเกสรนี้สั้นกว่าก้านเกสรตัวเมีย

ทุเรียนมักออกดอกเป็นช่อ ในช่อหนึ่งมีตั้งแต่ 1-30 ดอก ดอกรวมอยู่กันเป็นพวง พวงหนึ่งมี 1-8 ดอก

ผล ทุเรียนเป็นแบบแคปซูล เปลือกหนา มีหนามแหลมแข็งเป็นรูปปิรามิดตลอดผล ทรงผลมีมากมายหลายแบบ เช่น กลม รี ก้นป้าน กลมท้ายตัด เป็นต้น ผลมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 15-20 เซนติเมตร โดยปกติจะมี 5 พูต่อผล บางผลอาจมี 6 พู ในพูหนึ่งมี 1 เมล็ด สีผลแตกต่างกันตั้งแต่สีเขียวจนถึงสีเขียวปนเหลือง เมื่อมีสีขาวอมเหลืองอ่อน เหลืองจ๋า เหลืองส้ม

1.2.2 พันธุ์ทุเรียน

ในสมัยแรกๆ ทุเรียนดีมีไม่กี่พันธุ์ ต่อมาเมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่ในกรุงเทพมหานคร 2 ครั้ง ทำให้ต้นทุเรียนตายและสูญพันธุ์ไปเป็นจำนวนมาก และเนื่องจากกิ่งตอนหายากและมีราคาแพงชาวสวนมักเอาเมล็ดทุเรียนมาเพาะปลูกใหม่ ทำให้เกิดทุเรียนพันธุ์ใหม่ๆ เมื่อนำเมล็ดมาปลูกแล้วมีลักษณะดีและผิดแปลกไปจากต้นเดิมเล็กน้อย ทุเรียนต้นใหม่อาจถูกตั้งชื่อตามพันธุ์เดิมแต่เดิมชื่อผู้เพาะลงไปด้วย เช่น พันธุ์กบตาจ๋า

เนื่องจากขณะนี้พันธุ์ทุเรียนจำนวนประมาณ 200 พันธุ์ แต่มีเพียงประมาณ 80 พันธุ์ที่มีชื่ออยู่ในวงการค้า ทุเรียนตระกูลสำคัญๆ มี 5 ตระกูลด้วยกัน

(1) ตระกูลกบ ลักษณะประจำพันธุ์ของตระกูลกบเป็นพันธุ์ที่มีต้นกำเนิดมาจากพันธุ์ดั้งเดิม คือ พันธุ์กระแจะ พันธุ์นี้มีลักษณะทรงพุ่มแคบ ลำต้นสูงและตั้งตรงคล้ายกับสนหรือรูปกรวยแหลมใบเป็นรูปไข่ค่อนข้างยาว ขอบใบเรียบ ฐานใบป้าน ปลายใบแหลม แผ่นใบมีขนาดใหญ่ปานกลางกว้างประมาณ 6-7 เซนติเมตร ยาว 15-17 เซนติเมตร หลังใบสีเขียวแก่และเป็นมัน ท้องใบสีน้ำตาลอมน้ำเงิน ด้านหลังใบตรงกลางจะเป็นร่องลึกและกว้างสีขาวอมเขียวตลอดทั้งเส้น ก้านใบยาว ดอกขณะตูมมีส่วนโค้งผายออกป้องตรงกลาง ปลายดอกเรียวยาวแหลมเข้าที่ละน้อย ก้านดอกยาว สีของดอกเป็นสีเขียวน้ำตาลอ่อน ผลโดยทั่วไปเป็นผลขนาดค่อนข้างใหญ่เมื่อเทียบ

กับตระกูลอื่นๆ คือมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 20-22 เซนติเมตร ยาว 22-25 เซนติเมตร หนัก 2 กิโลกรัมขึ้นไป ผลมีรูปร่างไม่แน่นอน ได้แก่พันธุ์ กบแม่เฒ่า จอมกบหรือ โคตรกบ กบเล็บเหยี่ยว หรือกบเหยี่ยวย่าเฒ่า กลีบสมุทร กบตาขำสุคตสาคร กบพลาชชุมพล กบขุนนาค กบเหมราชหรือ เขียวสะอาด หรือกบตาเหม กบสีชมพู กบทองก้อนหรือกบก้อนทอง กบขุนแผน กบพระไวย กบเจ้าคุณ กบง่อย ฉัตรทอง กบตาแจ่ม กบขายน้อย กบตาเขียว

(2) *ตระกูลก้านยาว* ลักษณะลำต้นมีรูปร่างกลมสูงชะลูดเปลือกสีน้ำตาลและมีสะเก็ดบ้างเล็กน้อย การแตกของกิ่งจะแตกออกทางด้านข้างของลำต้นทั้งสองข้าง ช่วงกิ่งยาวมาก และเกือบตั้งฉากกับลำต้น แผ่นใบเป็นรูปรีจนถึงรียาวยาวมีขนาดกว้างประมาณ 6 เซนติเมตร ยาวประมาณ 17-18 เซนติเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดของใบจะอยู่สูงจากฐานใบประมาณ 2 ใน 3 ของความยาวใบ ฐานใบเป็นรูปเหลี่ยมป้าน ปลายใบแหลมและงอโค้งลง ก้านใบยาวประมาณ 2 เซนติเมตร ดอกเป็นรูปไข่ยาวรีตรงกลางโป่งออก ปลายแหลมและโคนดอกจะเรียว ก้านดอกจะยาวมากเห็นได้ชัด มีทรงผลกลมได้สัดส่วน ด้านก้นผลจะกลมใหญ่ ส่วนขั้วผลจะมน พูมีลักษณะสม่ำเสมอเห็นได้ไม่เด่นชัด มีจำนวนอย่างสูง 6 พู หนามมีขนาดโตเกือบสม่ำเสมอ ตั้งตรงไม่งอ ผิวผลมีสีเขียว ก้านผล (ไม่รวมปลิง) มีขนาดยาวและยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เปลือกผลมีขนาดค่อนข้างหนา โดยทั่วไปแต่ละพูมี 2-3 เมล็ด เนื้อผลมีลักษณะละเอียดนุ่มสีเหลืองอ่อน รสหวานมันกลมกล่อม กลิ่นไม่ฉุน เมล็ดมีลักษณะกลมไม่มีเมล็ดลีบ

(3) *ตระกูลกำป็น* ต้นเดิมของตระกูลนี้เรียกว่าพันธุ์ “กำป็นเดิม” หรือ “กำป็นธรรมดา” ลักษณะทรงพุ่มค่อนข้างแคบรูปกรวยคว่ำ มียอดเรียวแหลม ลำต้นอ้วนแข็งแรง สูงและตั้งตรง การแตกเรียงของกิ่งไม่เป็นระเบียบและทำมุมกับลำต้นน้อย ขนาดของใบโตปานกลางแต่ยาวมาก ตรงกลางของใบจะเป็นส่วนที่กว้างที่สุด ตอนใกล้ฐานใบจะแคบ ปลายใบเรียวแหลมและยาวมาก สีด้านหน้าของใบจะเขียวน้อยกว่าพันธุ์อื่น ๆ เนื้อใบเรียบ ไม่เป็นคลื่น เส้นใบโค้งมีระเบียบและห่าง ในหนึ่งใบจะมีเส้นใบประมาณ 13 คู่ เป็นพันธุ์เบา อายุ 3-4 ปี ก็เริ่มออกผล ทรงผลเกือบจะกลมขนาดโตปานกลางจนถึงใหญ่ น้ำหนักต่อผล 2-3 กิโลกรัม มี 5 พู เมื่อแก่จัดผิวของผลจะมีสีเขียวอมน้ำตาล หนามสีน้ำตาลอมเขียวและสั้นเป็นรูปเหลี่ยมเห็นได้ชัด เปลือกค่อนข้างหนาเล็กน้อยและเมื่อสุกเปลือกจะฉีกออกจากกันง่าย เนื้อมีสีเหลืองอ่อนซึดคล้ายสีใบลาน เนื้อแห้ง รสหวานมัน ยังไม่เคยพบลักษณะที่เรียกว่าเป็นทุเรียนแกร็น คือมีเนื้อแข็งเป็นไตและไม่เคยพบลักษณะเนื้อและเป็นเหงื่อ ใส้ใหญ่และเหนียวทำให้ฉีกเปลือกลำบากในทุเรียนตระกูลนี้ พันธุ์ที่จัดอยู่ในตระกูลกำป็นมีอยู่หลายพันธุ์ ส่วนใหญ่จะมีคำหน้าคำว่า “กำป็น” แต่มีบางพันธุ์ที่ไม่มี เช่น พันธุ์ ตะกลั่วลูกเล็ก สุกรีพ เมล็ดฝ่อ ตะเข้ และพันธุ์ชายมะไฟ

(4) *ตระกูลทองย้อยเค็ม* ทุเรียนในตระกูลนี้เป็นพันธุ์ดั้งเดิมที่คาดกันว่ามีปลูกกันมานานประมาณ 100 ปี มีลักษณะทรงพุ่มค่อนข้างกลมใหญ่และแข็งแรง การแตกของกิ่งจะมีมากในช่วงตอนด้านบนของลำต้นแต่ไม่เป็นระเบียบ กิ่งที่แตกออกมาจากลำต้นจะโน้มลงและปลายกิ่งงอขึ้น ใบมีขนาดใหญ่กว่าตระกูลกบ ส่วนที่ค่อนข้างไปทางปลายใบจะค่อยๆ เรียวแหลมลง ฐานใบจะแหลมและโค้งไปจรดกันที่ฐานใบ ลักษณะดอกเป็นรูปทรงกลม ตรงกลางป่อง ปลายดอกจะค่อยๆ เรียวแหลม ก้านดอกยาวและใหญ่ ลักษณะผลโต ทรงผลอ้วนป้อม กลางผลป่องออก บริเวณขั้วผลนูนลงเล็กน้อย บริเวณก้นผลย้อยออกมาไม่แหลมซึ่งมีลักษณะเด่น ตรงจุดศูนย์กลางของก้นนูนลงเป็นหลุมตื้นๆ มีรอยร่องของเส้นพุมาบรจกกันที่ศูนย์กลางเห็นได้ชัด ขั้วมีขนาดใหญ่และสั้น รอยต่อระหว่างขั้วกับปลิงโป่งออกเห็นได้ชัดเจน หนามค่อนข้างใหญ่ เมื่อสุกผลจะมีสีเขียวอมเหลือง ผลหนึ่งมี 5 พู ขนาดไล่เลี่ยกัน พูที่สมบูรณ์จะมี 3-4 เมล็ด บางเมล็ดมีลักษณะแบนเกือบกลม มีเนื้อมาก สีเหลืองมาก กลิ่นไม่ฉุน รสหวานปนมันมากและไม่หวานจัด ทุเรียนตระกูลทองย้อยได้แก่พันธุ์ทองย้อยฉัตร สีนสมุทร นมสวรรค์หรือสาวสวรรค์ ฉัตรสีนาก ฉัตรเงิน ฉัตรสีทอง ธานีไหว ห้างสวาท ทองย้อยคาอู

(5) *ตระกูลหลวง* ลักษณะโดยทั่วไปทรงพุ่มโปร่งค่อนข้างกว้างแต่ไม่สูงนัก ลำต้นมักไม่ตั้งฉากกับพื้นดิน การแตกของกิ่งไม่ค่อยเป็นระเบียบ บางต้นโคนเดียวอาจมีสองลำต้น ใบมีลักษณะเป็นรูปไข่ค่อนข้างยาวและมีขนาดใหญ่ ส่วนกว้างประมาณ 6.5 เซนติเมตร ยาวประมาณ 16 เซนติเมตร ขอบใบเรียว ฐานใบแหลมป้าน ปลายใบแหลม แผ่นใบค่อนข้างราบแต่ไม่สม่ำเสมอ ก็จะเห็นรอยนูนทั่วไปบนผิวใบ ด้านหลังใบ ด้านท้องใบสีน้ำตาลอ่อนอมน้ำเงิน หลังใบสีเขียวแก่เป็นมัน รูปทรงของดอกค่อนข้างยาวหัวท้ายมน โคนดอกจะป้านมากแล้วหักเกือบเป็นมุมฉากตอนใกล้ก้านดอกและก้านดอกจะเรียว ทรงผลค่อนข้างยาว พูไม่สม่ำเสมอเบี้ยวองเห็นพูชัดเจน มักจะมีพูหลอก ก้นผลสอบ บางผลไหลลื่น ก้นใหญ่กว่าด้านขั้วผล หนามมีขนาดกลาง ฐานหนามค่อนข้างใหญ่ ปลายหนามแหลม ผลมีสีเขียวหรือสีน้ำตาล ก้นผลมีขนาดเล็กยาวปานกลาง เปลือกผลบางในแต่ละพูมี 1-3 เมล็ด เมล็ดขนาดเล็กหรือลีน เนื้อมีลักษณะเป็นเส้นค่อนข้างหยาบสีเหลืองปานกลาง รสหวานแหลมไม่มัน กลิ่นฉุนเล็กน้อย ทุเรียนตระกูลหลวง ได้แก่พันธุ์หลวงเขียว หรือหลวงทองหยอด หลวงทอง สายหยุด ชะนี แดงรัศมี ย่ามะหวาด

การจำแนกพันธุ์ตามอายุของผล ทุเรียนพันธุ์ต่างๆ อาจจำแนกออกตามระยะเวลาปลูกถึงให้ผล และระยะเวลาตั้งแต่เริ่มผลิดอกถึงผลแก่จัดได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) พันธุ์เบา คือ ทุเรียนที่ปลูกจากกิ่งตอนแล้วให้ผลครั้งแรกในเวลา 4-6 ปี ระยะดอกบานจนถึงผลแก่ใช้เวลา 95-105 วัน ได้แก่พันธุ์หลวง กระจุกม ชมพุกศรี ชะนี ฯลฯ

2) พันธุ์กลาง ปลูจากกิ่งตอนให้ผลในระยะเวลา 6-8 ปี ระยะดอกบานจนถึงผลแก่ใช้เวลา 105-120 วัน ได้แก่ พันธุ์ก้านยาว หมอนทอง กบต่างๆ ฉัตรสีนาก ฯลฯ

3) พันธุ์หนัก คือ ทูเรียนที่ปลูจากกิ่งตอนแล้วออกผลในเวลา 8 ปีขึ้นไป ระยะดอกบานจนถึงผลแก่จัดตั้งแต่ 120 วันขึ้นไป ได้แก่พันธุ์อหนัก กำป่น ฯลฯ

1.2.3 พันธุ์ทุเรียนที่ควรปลู

ก่อนลงมือปลูควรพิจารณาถึงนิสัยข้อดีข้อเสียของทุเรียนที่ปลูเป็นการค้าในปัจจุบันก่อน จะทำให้ง่ายแก่การเลือกพันธุ์ ซึ่งมีไม่กี่พันธุ์ เช่น หมอนทอง ก้านยาว ชะนี กระจุมทอง ไม่มีปัญหาเพราะปลูได้ทุกที่ไป ไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเป็นอย่างไร ฉะนั้นการที่จะปลูทุเรียนพันธุ์อะไรจะต้องศึกษาให้ถ่องแท้ก่อน

1) พันธุ์หมอนทอง ผลมีขนาดใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีป้าผล ปลายผลแหลม พูมักไม่ค่อยเต็มทุกพู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ซึ่งเรียกหนามชนิดนี้ว่า เขี้ยววู ก้านผลใหญ่ แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาสีเหลืองอ่อน ละเอียด เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะติดมือ รสชาติหวานมัน เมล็ดน้อยและดิบเป็นส่วนใหญ่

2) พันธุ์ก้านยาว ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพูไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลืองหนาปานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

3) พันธุ์ชะนี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหอค ก่อวคือ กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด ร่องพูค่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อละเอียด สีเหลืองจัดเกือบเป็นสีจำปา ปริมาณมาก รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

4.) พันธุ์กระจุม ผลจะมีขนาดค่อนข้างเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลมด้านหัวและด้านท้ายผลค่อนข้างป้าน ก้นผลนูนเล็กน้อย หนามเล็กสั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูค่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อมมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

1.2.4 ขั้นตอนการปลู

การปลูทุเรียนให้ประสบผลสำเร็จนั้น มีองค์ประกอบหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ตั้งแต่การเริ่มต้นที่ควรถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อป้องกันปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นภายหลัง การดูแลปฏิบัติงานภายหลังการปลู ปริมาณของผลผลิตและคุณภาพของผลผลิต ตลอดจนถึงวิชาการหลังการเก็บเกี่ยวและการตลาด รวมถึงการเตรียมการไว้ให้พร้อมล่วงหน้า เพื่อ

กันความผิดพลาดและต้องทำงานอย่างมีแบบแผนแน่นอน ดังนั้น การที่จะเลือกทำสวนทุเรียน จะต้องพิจารณาหลักใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1) การเลือกพื้นที่ปลูก การทำสวนผลไม้ทุกชนิดเป็นการลงทุนอย่างถาวร และต้องใช้เงินมากในระยะต้นๆ ถ้าตัดสินใจปลูกไม้ผลที่ไม่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมแล้วอาจทำให้ขาดทุนได้ ทุเรียนก็เช่นกัน การเลือกที่ทำสวนสิ่งจำเป็นอันดับแรก จะพิจารณาว่าดินที่มีอยู่แล้ว จะปลูกทุเรียนได้หรือไม่ ถ้าสภาพแวดล้อมยังไม่เหมาะสมจะต้องคิดแปลงสิ่งใด เพราะสภาพแวดล้อมต่างๆ มีอิทธิพลอย่างมากต่อการเจริญเติบโตและคุณภาพของทุเรียน

2) สภาพอากาศ ทุเรียนสามารถขึ้นได้ตั้งแต่ภาคใต้ถึงภาคเหนือ แต่ทุเรียนชอบอากาศร้อนมีความชื้นในอากาศสูงจึงจะขึ้นได้ดี ถิ่นที่อากาศแบบนี้มักเป็นที่ฝนตงชุกราว 2,000 มิลลิเมตรต่อปี เป็นฝนที่ตงสมำเสมอ ไม่มีฤดูแล้งยาวนาน ทุเรียนแพ้อากาศร้อนและแห้งแล้งมากเพราะไม่ค่อยสะสมอาหารเอาไว้ตามกิ่งตามต้นเหมือนพืชอื่น แต่เก็บอาหารสะสมไว้ตามใบแก่ ถ้าอากาศแห้งแล้งและมีอากาศร้อนจะทำให้คายน้ำมากเป็นเหตุที่ทำให้ตามขอบใบไหม้และใบร่วง อาหารที่เหลือไว้ตามกิ่งและลำต้นจึงมีไม่เพียงพอในการติดดอกออกผล ต้นอาจทรุดโทรมหรือตายได้ ถ้าเป็นระยะที่ทุเรียนกำลังติดผลอยู่แต่ใบทุเรียนมีน้อยอาหารสะสมไม่พอผลก็จะดึงเอาอาหารที่สะสมในดินและกิ่งมาใช้ ทุเรียนจะทรุดโทรมหนัก กิ่งหรือต้นอาจตายไป ดังนั้นในท้องที่มีฝนที่งช่วงนานๆ ถ้าจะปลูกทุเรียนก็ต้องปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมเสียก่อนจึงค่อยลงมือปลูก นอกจากนี้เป็นผลไม้ที่ด้านทานลมแรงจัดมากเพราะเป็น ไม้อ่อนแอ รากตื้น ถ้าลมแรงจัดอาจทำให้ต้นฉีก โคนล้มง่าย ก่อนทำสวนจึงต้องดัดแปลงสภาพแวดล้อม โดยการปลูกไม้กันลมเสียก่อน

3) ดิน การเลือกดินและการปรับปรุงดินนับว่าเป็นสิ่งสำคัญเกี่ยวกับการเจริญเติบโตของต้นทุเรียน อันดับแรกควรเลือกดินร่วนไว้ก่อน เพราะโดยปกติดินที่มีลักษณะร่วนซุยส่วนมากเป็นดินที่มีอินทรีย์วัตถุมาก อาจเป็นที่ดอนซึ่งมีดินร่วนปนทรายแต่ไม่เป็นทรายจืดนัก เพราะอุ้มน้ำไม่ดี เป็นพื้นที่ที่น้ำท่วมไม่ถึงหรือสามารถกั้นน้ำได้ ต้นทุเรียนไม่ชอบให้น้ำแช่โคน เพราะรากต้องการอากาศมาก หากถูกน้ำท่วมเพียงไม่กี่วันก็จะตาย

4) น้ำ จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเจริญเติบโตของพืช ฉะนั้นการทำสวนไม้ผลในเมืองไทยต้องอาศัยน้ำจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งการเลือกพื้นที่ทำสวนผลไม้จะต้องคำนึงถึงน้ำสำหรับรดต้น ไม้ให้มากๆ ควรเลือกพื้นที่ที่อยู่ใกล้แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ที่สามารถนำน้ำมาใช้สะดวกในฤดูแล้ง หรือต้องวางแผนไว้ก่อนว่าจะได้น้ำจากแหล่งใดมาใช้ในการรดน้ำต้น ไม้ ปัจจุบันอาจพิจารณาถึงการขุดเจาะน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ด้วย

5) การคมนาคม การเลือกพื้นที่ทำสวนต้องคำนึงถึงถนนหนทางเพื่อความสะดวกในการเข้าออกดูแลสวน ทั้งของเจ้าของสวนและคนงาน ต้องใช้เป็นทางขนปุ๋ย ขนยา และ

อุปกรณ์อื่นๆ เข้าไปในส่วน เมื่อมีพืชผลจะได้นำออกสู่ตลาดได้สะดวก ควรอยู่ในกลุ่มของผู้ที่ทำสวนทุเรียนด้วยกัน เพื่อสะดวกในการพบปะหารือเกี่ยวกับอุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ เพื่อสะดวกในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2.5 การเตรียมพื้นที่ปลูก

เนื่องจากพื้นที่ปลูกและสภาพบริเวณที่จะปลูกในแต่ละแห่งแต่ละสภาพมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกทุเรียนจึงแตกต่างกันออกไปตามสภาพพื้นที่นั้นๆ กล่าวคือ

1) การทำสวนทุเรียนแบบไร่ เป็นที่ค่อนข้างเป็นพื้นที่ในลักษณะป่าทึบป่าสูง ซึ่งต้องมีการหักล้างถางป่าตัดโค่นต้นไม้ใหญ่ลงก่อน แล้วเผาถอนตอทลายจอมปลวกเพื่อปราบพื้นที่ให้เสมอ ป่าทึบมักมีดินอุดมสมบูรณ์ แต่ส่วนใหญ่สถานที่เช่นนี้หายาก อาจเหลือเพียงป่าละเมาะหรือป่าโปร่ง หรือเป็นทุ่งหญ้าและป่าเตี้ยๆ ซึ่งต้องขุดต่อและปรับพื้นที่เช่นเดียวกับป่าทึบ ดินที่มีลักษณะเป็นป่าเช่นนี้ย่อมสู้ดินในแถบป่าทึบไม่ได้ จึงต้องมีการปรับปรุงดินให้เหมาะสมโดยการไถพรวนให้ดินร่วนโปร่งเสียก่อนเพื่อให้รากของทุเรียนไซซอนไปได้เมื่อต้นโตขึ้น และเป็นการทำลายต้นไม้เล็กๆ ซึ่งอาจไม่ตายเมื่อถอนเผาป่า นอกจากนั้นการไถพรวนจะเป็นการช่วยให้น้ำและแสงแดดส่องแทรกซึมลงไปดินได้สะดวก ทั้งเป็นการกำจัดหญ้าเล็กๆ ให้เหลือน้อยลงด้วย

2) การทำสวนทุเรียนแบบขร่ง นิยมทำกันในแถบที่ลุ่มและมีดินเหนียวจัด เช่น แถบจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี ในเขตธนบุรีและที่อื่นๆ ที่ดินเป็นที่ลุ่ม พื้นที่เดิมอาจเป็นนา ลุ่ม นาดอน หรือที่เขิงเลนริมน้ำ ซึ่งมักเป็นที่ลุ่มน้ำท่วมขัง ก่อนที่จะทำการปลูกทุเรียนจำเป็นต้องขร่งเพื่อป้องกันน้ำขังและมีการระบายน้ำดี ซึ่งความจริงแล้วอาจเกี่ยวข้องกับตลาดและความเชื่อที่ว่าทุเรียนที่ปลูกในที่ลุ่มดินเหนียวนั้นทุเรียนจะมีคุณภาพดี

1.2.6 วิธีปลูก

เมื่อได้เตรียมหลุมปลูกไว้เรียบร้อยแล้ว นำกิ่งพันธุ์ซึ่งปกติกิ่งพันธุ์ทุเรียนนิยมชำเอาไว้ ก่อนปลูกให้เอาถุงพลาสติกหรือภาชนะชำออกเสียก่อน หากดินมีลักษณะจับตัวกันแน่น รากของทุเรียนอาจขดอยู่ ฉะนั้นหลังจากเอาออกมาจากภาชนะปลูกแล้วใช้มือจับแยกดินออกเบาๆ เพื่อให้ดินแตกและรากที่ขดอยู่แยกออกบ้าง เวลาปลูกควรจัดรากให้แผ่ออกไปรอบๆ ดิน เมื่อทุเรียนโตขึ้นจะได้มีรากสมดุกลกัน คือแผ่ออกไปรอบๆ ดินป้องกันการโค่นล้ม ปลูกแล้วใช้ดินกลบโคน กิ่งตอนกลบพอมิดกาบมะพร้าวกิ่งทาบกลบพอสอดดินเดิมหรือราว 1 นิ้วจากระดับราก ถ้าเป็นฤดูฝนปลูกเสร็จแล้วควรให้โคนต้นทุเรียนสูงกว่าระดับดินธรรมดาเล็กน้อยเพื่อกันน้ำแช่โคน ถ้าเป็นฤดูแล้งควรยกขอบรอบๆ หลุมปลูก เมื่อเวลารคน้ำใช้ไม้ปักเป็นหลักผูกกับกิ่งเพื่อกันลม โยกใช้ทางมะพร้าวหรือซาแรนบังแสงทางด้านทิศตะวันออกและตะวันตกเพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

คิดว่าการล้อมรอบต้น และควรวางแนวปลูกทุเรียนต้องปลูกให้เป็นแถวตรงเป็นระเบียบเพื่อความสวยงามและสะดวกเวลาปฏิบัติดูแลรักษา การปลูกไม่เป็นระเบียบทำให้ยากแก่การดูแลและไม่สวยงาม ทำให้เสียเวลาและแรงงานไปโดยเปล่าประโยชน์เพราะทำงานยาก

1) การปลูกไม้บังร่ม

นิสัยทุเรียนไม่ชอบที่โล่งแจ้ง ดังนั้นจึงควรมีไม้บังร่มให้แก่ทุเรียนบ้าง โดยเฉพาะทุเรียนในปีแรกที่ยังเล็กอยู่ต้องการร่มเงามาก นอกจากนี้ประโยชน์ของไม้บังร่มอาจปลูกเพื่อเป็นรายได้เงินเจือสวนระหว่างที่ทุเรียนยังไม่ได้ผล พืชที่เหมาะสมที่สุดคือกล้วย เพราะกล้วยให้ร่มเงาเร็วที่สุดในการใช้เป็นไม้บังร่มชั่วคราว ส่วนไม้บังร่มถาวรนั้นในสวนแบบขร่องชาวสวนจะหากิ่งทองหลางมาปลูกสลับระหว่างต้นทุเรียนเสียก่อน เพราะทองหลางนั้นนอกจากจะให้ร่มแล้วยังเป็นประโยชน์แก่ทุเรียนอีกด้วย ใบของทองหลางที่หล่นในร่องพอลงถึงปีชาวสวนจะขุดขึ้นมาถมโคนทุเรียนซึ่งเป็นพวกอินทรีย์วัตถุ อันเป็นประโยชน์แก่ทุเรียนต่อไป พอถึงฤดูแล้งน้ำที่ระเหยจากใบทองหลางจะช่วยให้ความชื้นในอากาศมากขึ้น ทำให้ทุเรียนไม่ชะงักการเจริญเติบโต การปลูกไม้บังร่มถาวรนี้ในสวนแบบขร่องจะต้องปลูกไปพร้อมกับกล้วยหรือปลูกไว้ก่อนแล้ว สำหรับทางภาคใต้พืชที่เหมาะสมสำหรับเป็นไม้บังร่มอาจเป็นสะตอ สะตอเป็นพืชตระกูลถั่วซึ่งเหมาะที่จะปลูกในระหว่างทุเรียน โดยปลูกสะตอสลับฟันปลา ต้นสะตอห่างกันราว 15-20 เมตร เมื่อสะตอโตขึ้นคอยตัดแต่งให้สะตอสูงขึ้นมากๆ เพราะสะตอมักจะแตกพุ่มเมื่อขึ้นพื้นไม้อื่น ฉะนั้นจึงต้องคอยหมั่นตัดแต่งกิ่งสะตอให้สูงไว้อย่างน้อยสูงจากดิน 12 เมตรขึ้นไปจึงปล่อยให้แตกพุ่ม รายได้จากสะตอจะทำให้เงินให้แก่เจ้าของสวนไม่น้อยเหมือนกัน

2) การปลูกไม้บังลม

สำหรับบางพื้นที่ที่สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสมจำเป็นต้องปลูกต้นไม้บังลมเพื่อกันลมพายุเอาไว้อบๆ สวนและภายในสวนเพื่อช่วยลดความสูญเสียข้างต้น ทั้งยังเป็นการช่วยรักษาความชุ่มชื้นของดินและเพิ่มความชื้นในอากาศ ลดการระเหยน้ำของทุเรียนในฤดูแล้งและการระเหยน้ำของดิน ก่อนที่จะปลูกทุเรียนควรปลูกไม้กันลมโดยรอบ และปลูกไม้เพื่อเป็นร่มทุเรียนให้สูงขึ้นอย่างน้อย 3 เมตร เสียก่อน เมื่อเห็นว่าสวนร่มครึ้มดีแล้วจึงค่อยลงมือปลูกทุเรียนได้ ลักษณะของไม้ที่เหมาะสมในการปลูกเป็นไม้กันลมควรเป็นไม้ที่มีระบบรากลึกแข็งแรง รากไม้แผ่ออกไปกว้างเพราะจะไปรบกวนทุเรียนแถวริมสุดเป็นไม้ที่ปลูกง่ายไม่ผลัดใบในฤดูแล้ง เจริญเติบโตเร็ว กิ่งไม้เปราะ มีลำต้นเหนียวและโอนอ่อนไปตามกระแสลมได้ มีพุ่มใบหนาตลอดลำต้น ใบไม้ใหญ่โตนัก ไม้กันลมที่ควรใช้ปลูก เช่น สนทะเล มะขามเทศ กระถินณรงค์ แคบ้าน สะเดา ติเสียด มะม่วงหิมพานต์ สะแก ประดู่แขก ชี่เหล็ก จามจรี เป็นต้น

1.2.7 การกำจัดวัชพืช

การป้องกันวัชพืชในสวนนับว่าเป็นสิ่งสำคัญและเป็นปัญหาใหญ่ในการทำสวนผลไม้ทุกชนิด โดยเฉพาะทุเรียนซึ่งมีรากหาอาหารอยู่ในระดับผิวดิน ถ้าปล่อยให้หญ้าขึ้นรก รุงรังนอกจากจะแย่งอาหารและน้ำจากต้นทุเรียนแล้ว ยังเป็นที่อยู่อาศัยของแมลงศัตรูทุเรียนได้ด้วย ในกรณีที่ไม่สามารถรักษาแปลงปลูกให้ปราศจากวัชพืชต่างๆ ได้ ก็ต้องคอยดูแลอย่าให้วัชพืชขึ้นคลุมยอดทุเรียนในระยะแรกได้ ซึ่งต้องทำการตัดหรือตากถางออกเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในแปลงที่เป็นที่ดอนอย่างน้อยต้องทำการเก็บวัชพืชปีละไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง คือ กลางฤดูฝนขณะฝนทิ้งช่วง ซึ่งจะอยู่ประมาณเดือนกรกฎาคม และปลายฤดูฝน หลังจากหมดฤดูฝนแล้วประมาณเดือน พฤศจิกายน หรือต้นธันวาคม ซึ่งวัชพืชที่ตากถางออกนี้เมื่อแห้งตายก็จะกวาดเข้าคลุมต้นทุเรียนที่ปลูกได้อีก

การป้องกันกำจัดวัชพืชอีกวิธีหนึ่งคือ การปลูกพืชคลุมหรือพืชแซม เช่น กล้วย หรือพืชคลุมชนิดต่างๆ พืชเหล่านี้จะช่วยคลุมไม่ให้วัชพืชเจริญงอกงามได้เร็ว โดยเฉพาะพืชคลุมจะคลุมจนวัชพืชตายหมด พืชคลุมเหล่านี้จะขึ้นคลุมปิดบังแสงแดดไม่ให้ส่องถึงผิวดินทำให้ดินไม่ร้อนและชุ่มชื้นอยู่เสมอ การสูญเสียหน้าดินจากน้ำฝนก็น้อยลง แต่พืชคลุมมักขึ้นพันต้นทุเรียนเสมอ ต้องคอยตากถางบริเวณ โคนต้นทุเรียนอย่าให้พืชคลุมเข้าไปรบกวนได้

1.2.8 การให้น้ำทุเรียน

ทุเรียนต้นเล็กเมื่อปลูกใหม่ควรรดน้ำทุกวัน อย่างน้อย 1 เดือน หลังจากเลยช่วงนี้ไปแล้วอาจรดให้บ้างเมื่อขาดฝน แต่อาจให้เพียงวันเว้นวันหรือ 2 วันครั้งแล้วแต่ความชื้นของดินบริเวณ โคนต้น สังเกตดูว่าดินนั้นชื้นน้ำได้รวดเร็วหรือไม่ ถ้าชื้นได้รวดเร็วก็ควรรดน้ำให้มากขึ้นเล็กน้อย และอาจช่วยเก็บความชื้นในดินไว้ไม่ให้ระเหยเร็ว โดยการใช้ฟางหรือหญ้าแห้งคลุมดิน โคนต้นเมื่อความชื้นสูงหรือฝนตกจึงเอาออก เพราะถ้าโคนและจะทำให้เกิดโรคเน่าได้ง่าย และยังเป็นที่อยู่อาศัยของปลวกซึ่งเป็นศัตรูของทุเรียนอีกด้วย

วิธีการให้น้ำ ในที่ที่การทำสวนทุเรียนแบบขร่งไม่ควรใช้เครื่องสูบน้ำที่ปลูกใหม่ๆ เพราะจะทำให้ต้นทุเรียนโยกคลอนชะงักการเจริญเติบโต ควรใช้วิธีตักรด โคนต้น โดยเฉพาะ ย่ำรดจนน้ำนองป่อออกมาจนบริเวณหลุม เพราะจำทำให้ดินพังทลายและน้ำชะล้างหน้าดินไปเสียหมด เมื่อทุเรียนตั้งตัวได้แล้วจึงใช้วิธีสาดเอาได้หรือหัวเหยียงเล็ก ถ้าเป็นสวนขนาดใหญ่ การรดน้ำวันเว้นวันอาจไม่ บางสวนอาจทำแบบร่ง บางสวนอาจใช้วิธีวางท่อในสวนแล้วใช้สายพลาสติกต่อไปรด สำหรับทุเรียนใหญ่ขนาดตกผลแล้ว และรดอาทิตย์ละครั้งก็ได้

1.2.9 การให้ปุ๋ยทุเรียน

การให้ปุ๋ยต้องคำนึงถึงความต้องการธาตุอาหารของทุเรียนในระยะเวลาต่างๆ เป็นหลัก โดยการทำปุ๋ยให้แก่ทุเรียนสูตรอะไร จำนวนเท่าไรนั้นจึงต้องพิจารณาจากหลักการให้ปุ๋ยอย่างกว้างๆ แล้วนำไปตัดแปลงแก้ไขตามสภาพของการปลูกแต่ละราย เพื่อให้ได้สูตรปุ๋ยและความเหมาะสมที่ต้องการ โดยการสังเกตจากการเจริญเติบโตของทุเรียนหลังจากการใส่ปุ๋ยสังเกต จำนวนผล ขนาดของผล และคุณภาพของเนื้อทุเรียนเป็นสำคัญ

1.2.10 การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์ทุเรียนมีหลายวิธี เช่น การเพาะเมล็ด การตอน การติดตา การทาบกิ่ง และการเสียบยอด สมัยก่อนมีการขยายพันธุ์ด้วยเมล็ดทั้งสิ้น หากเป็นสมัยนี้การขยายพันธุ์ โดยการเพาะเมล็ดมีจุดมุ่งหมายก็เพียงเพื่อจะทำพันธุ์ใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นมา เพราะการขยายพันธุ์แบบนี้ ต้นที่เกิดใหม่มักจะกลายพันธุ์เสมอ เนื่องจากทุเรียนไม่ผสมตัวเองจึงกลายพันธุ์ได้ง่ายและมีจำนวนโครโมโซมมากกว่า การที่จะคงลักษณะพันธุ์เดิมนั้นจึงเป็นไปได้ยาก อาจได้ต้นทุเรียนพันธุ์ใหม่ขึ้นมาซึ่งดีกว่าพันธุ์เดิม แต่โอกาสที่จะกลายพันธุ์แล้วจะมีมากกว่าพันธุ์ดี

2. เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน

กรมวิชาการเกษตร (2545) ได้กล่าวถึงเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนไว้ดังนี้

2.1 แหล่งปลูก

2.1.1 สภาพพื้นที่

- ความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-650 เมตร
- ความลาดเอียงประมาณ 1-3 เปอร์เซ็นต์ แต่ไม่ควรเกิน 15 เปอร์เซ็นต์
- ใกล้เคียงแหล่งน้ำ
- การคมนาคมสะดวก ขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว

2.1.2 ลักษณะดิน

- ดินร่วนปนทราย อุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี
- หน้าดินลึกมากกว่า 50 เซนติเมตร
- ระดับน้ำใต้ดินลึกมากกว่า 75 เซนติเมตร
- ค่าความเป็นกรดต่างของดินระหว่าง 5.5-6.5

2.1.3 สภาพภูมิอากาศ

- ร้อนชื้น อุณหภูมิที่เหมาะสมประมาณ 10-46 องศาเซลเซียส

- ปริมาณน้ำฝนมากกว่า 2,000 มิลลิเมตรต่อปี การกระจายตัวของฝนดี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี
- ความชื้นสัมพัทธ์มากกว่า 30 เปอร์เซ็นต์

2.1.4 แหล่งน้ำ

- มีน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี (ประมาณ 600-800 ลูกบาศก์เมตรต่อไร่) ไม่มีสารอินทรีย์ และสารอนินทรีย์ที่พิษปนเปื้อน
- ค่าความเป็นกรดค่าของน้ำระหว่าง 6.0-7.5 มีสารละลายเกลือไม่มากกว่า 1.4 มิลลิโมลต่อเซนติเมตร

2.2. พันธุ์ทุเรียน

2.2.1 การเลือกพันธุ์

ตลาดมีความต้องการทั้ง 4 พันธุ์ ได้แก่ หมอนทอง ชะนี ก้านยาว และกระดุมทอง เนื่องจากออกสู่ตลาดไม่พร้อมกัน เริ่มตั้งแต่พันธุ์กระดุมทอง ชะนี ก้านยาว และหมอนทอง ตามลำดับ

2.2.2 พันธุ์ที่นิยมปลูก

1) พันธุ์หมอนทอง

- พุ่มโปร่ง ทรงฉัตร ใบใหญ่ ยาวเรียว (linear-oblong) ปลายใบเรียวแหลม (acuminate) ฐานใบแหลม (acute)
- ผลใหญ่ ยาว ก้นผลแหลม พูเห็นชัดเจน เปลือกก่อนข้างบาง
- เนื้อหนา สีเหลืองอ่อน รสหวานจัด กลิ่นน้อย
- อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า

2) พันธุ์ชะนี

- พุ่มทึบ ทรงฉัตร ใบเล็กรูปไข่ขอบขนาน (oval-oblong) ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบแหลม
- ผล ทรงกระบอก หรือทรงไข่ ขนาดปานกลาง พูเห็นเด่นชัด
- เนื้อละเอียดและเหนียว สีเหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง
- ค่อนข้างต้านทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า

3) พันธุ์ก้านยาว

- กิ่งยาว และมีนิสัยกิ่งง่าย ทรงรูปกรวย ใบใหญ่ กว้างเป็นรูปป้อมปลายใบ (obovate-lanceolate) ปลายใบเรียวแหลม ฐานใบเรียว (cauneate-acute)
- ผลกลม หรือทรงลิ้นจี่ พูไม่เห็นเด่นชัด ก้านผลยาว เห็นได้ชัด

- เนื้อบาง สีเหลืองละเอียดและเหนียว เมล็ดโต รสหวานมัน กลิ่นน้อย

- อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า

4) พันธุ์กระดุมทอง

- พุ่มโปร่ง ทรงรูปกรวย ใบใหญ่ รูปป้อมกลางใบ (elliptical) ปลายใบเรียว

แหลม (caudate-acuminate) ฐานใบกลม (obtus)

- ผล กลม เล็ก ร่องพูลึกคล้ายผลพริกทอง เปลือกค่อนข้างบาง หนามเล็ก

และถี่

- เนื้อบาง สีเหลืองเข้ม รสหวานจัด

- อ่อนแอต่อโรครากเน่าโคนเน่า

2.3 การปลูก

2.3.1 การเตรียมพื้นที่

1) พื้นที่ดอน

- ไถพรวน ปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำภายในสวน ถ้าเป็นพื้นที่ดอนที่เคยปลูกไม้ยืนต้นมาก่อน ไม่ต้องไถพรวน

2) พื้นที่ลุ่ม

- พื้นที่มีน้ำท่วมขังไม่มาก นำดินมาเทกองตามฝั่งปลูกสูงประมาณ 0.75-1.20 เมตร แล้วปลูกทุเรียนบนสันกลางของดิน

- พื้นที่มีน้ำท่วมขังมาก ขุดร่องสวนให้มีขนาดสันร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออกเป็นอย่างดี

2.3.2 วิธีการปลูก

1) การคัดเลือกต้นพันธุ์

- ต้นแข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นคอเป็นพันธุ์พื้นเมือง ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ขาดหรืออ มีใบหนาและเขียวเข้ม

2) ระยะปลูก

- ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 8×8 เมตร หรือ 10×10 เมตร

- ระบบแถวกว้างต้นชิด ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 10×5 เมตร หรือ 12×6 เมตร

3) วิธีปลูก

ก. แบบเตรียมหลุมปลูก

- ขุดหลุมกว้าง ยาว ลึก ประมาณ 50×50×50 เซนติเมตร
- ผสมดินปลูกด้วยหญ้าแห้ง ปุ๋ยคอก และปุ๋ยเคมี
- ตากดินไว้ระยะหนึ่งจนดินยุบตัวลงที่ เดิมดินผสมไปอีกจนเต็ม
- ปลูกต้นพันธุ์ในหลุมให้รอยต่อระหว่างต้นพันธุ์และดินตออยู่สูงกว่าระดับ

ดิน กลบดินรอบต้นพันธุ์ให้แน่น

ข. แบบนั่งแท่นหรือยกโคก

- ไม่ต้องขุดหลุมปลูก
- วางต้นพันธุ์แล้วขุดดินมากลบจนอยู่ในระดับเดียวกับผิวดินของต้นพันธุ์

ในลักษณะดินเอียงออกไปโคครอบรัศมีประมาณ 1 เมตร กลบดินให้แน่น

- พรวนดินและขุดดินเพื่อขยาย โคน ปีละ 1-3 ครั้ง จนเริ่มให้ผลผลิตจึงหยุด

2.3.3 การดูรักษา

1) การพรางแสงสำหรับต้นเล็ก

- ใช้วัสดุธรรมชาติ เช่น ทางมะพร้าว ปักเป็นกระโจมคลุมทุเรียน หรือ
- ใช้ตาข่ายพรางแสง
- ปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียน ให้มีระยะห่างระหว่างต้นของไม้โตเร็วที่สามารถแผ่ทรงพุ่มพรางแสงให้ต้นทุเรียนได้ประมาณ 30-40 เปอร์เซ็นต์ เช่น กกล้วย และทองหลาง เป็นต้น

2) การให้ปุ๋ย

- ปุ๋ยคอก อัตราเป็นนึ่งที่ต่อต้น (2.25 กิโลกรัม=1 นึ่งที่) คิดเป็น 2 เท่าของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) ต่อการใส่ 1 ปี แบ่งใส่ 2 ครั้ง
- ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราเป็น กิโลกรัมต่อต้นต่อปี คิดเป็นเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) เช่นต้นที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม 1 เมตร ใช้ปุ๋ย 1 กิโลกรัม โดยแบ่งใส่ 2-4 ครั้ง

วิธีการใส่ปุ๋ย

ก. แบบเตรียมหลุมปลูก

- ให้แบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองก้นหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี
- การใส่ปุ๋ยครั้งต่อไปปฏิบัติเช่นเดียวกันทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ใส่โดยการ

โรยรอบต้น ให้ปุ๋ยห่างโคนต้นประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย

- การใส่ครั้งต่อไปให้โรยปุ๋ยบริเวณรอบขอบของการพรวนดินกลบปุ๋ยครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบปุ๋ยในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

ข. แบบนั่งแท่นหรือยกโคน

- ให้น้ำครั้งแรกเมื่อต้นทุเรียนแตกใบอ่อนครั้งแรกแล้ว การให้น้ำคอก และน้ำเคมีปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยวิธีการโดยการ โรยรอบต้น ห่างจากโคนต้นประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วพรวนดินกลบน้ำ

- การใส่ครั้งต่อไปให้โดยน้ำบริเวณรอบขอบของการพรวนดินกลบใน ครั้งแรก แล้วพรวนดินกลบน้ำในลักษณะของการขยายวงรอบต้นออกไป

3) การให้น้ำ

- ระบบการให้น้ำที่เหมาะสม ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวเหยี่ยงเล็ก
- ความต้องการน้ำของทุเรียนต้นเล็ก ประมาณ 0.6 เท่าของค่าอัตราการ ระเหยน้ำ (มิลลิเมตรต่อวัน) คูณด้วยพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียง ใต้วันละ 3.8-5.7 มิลลิเมตร มีพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม 1 ตารางเมตร เท่ากับการให้น้ำ 2.3-3.4 ลิตรต่อต้นต่อวัน

4) การตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่ม

- หลังการปลูกประมาณ 1-1.5 ปี ตัดแต่งให้มีลำต้นเดี่ยว โดยตัดแต่งให้ทรง พุ่มโปร่ง โครงสร้างต้นแข็งแรง สวยงามสม่ำเสมอ เมื่อทุเรียนเริ่มให้ผลผลิตจะมีกิ่งประมาณ 12-15 กิ่งเวียนรอบต้น แต่ละกิ่งห่างกันประมาณ 10-15 เซนติเมตร กิ่งประธานกิ่งแรกอยู่สูงจากพื้นดิน ประมาณ 1 เมตร

- กิ่งประธานแต่ละกิ่ง จะมีกิ่งรอง 3-4 กิ่ง

- กิ่งรองแต่ละกิ่ง จะมีกิ่งแขนงพอมประมาณและไม่บังแสงซึ่งกันและกัน

2.4 ศัตรูของทุเรียน

2.4.1 โรคที่สำคัญ

1) โรครากเน่าโคนเน่า

สาเหตุ เชื้อรา

ลักษณะอาการ เชื้อราสามารถทำลายได้ทุกส่วนของพืช

- อาการที่โคนหรือลำต้นจะสังเกตเห็นคล้ายคราบน้ำบนผิวเปลือกได้ชัดเจน โดยเฉพาะช่วงอากาศแห้ง เมื่อใช้มีดดาบบริเวณคราบน้ำพบเนื้อเยื่อเปลือกเป็นแผลสีน้ำตาล ถ้า อาการเน่าลุกลามจนรอบโคนต้นทำให้ใบทุเรียนร่วงหล่นหมดทั้งต้น ยืนต้นแห้งตายในเวลาต่อมา

- อาการรากเน่า ใบทุเรียนสลัดไม่เป็นมันในช่วงแรก ต่อมาใบค่อย ๆ ชีด เหลืองและหลุดร่วง ปลายรากผอมเน่าเปื่อยและถลอก หรือรากแขนงมีอาการเน่า

- อาการผลเน่า มักพบกับผลโกส้แก่ในช่วงฝนชุก เป็นจุดแผลขนาดเล็กสีน้ำตาลดำบนปลายหนามหรือชอกหนาม จุดแผลจะขยายลุกลามเมื่อผลสุก หรือบางครั้งอาจพบแผลขาดใหญ่สีน้ำตาลดำบนผลขณะอยู่บนต้น หากสภาพอากาศเหมาะสม

ช่วงเวลาระบาด ระบาดมากในช่วงฝนตกชุก หรือในช่วงที่มีความชื้นในอากาศสูง อาการโคนเน่าจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงหมดฝน

2) โรคราใบติด

สาเหตุ เชื้อรา

ลักษณะอาการ อาการเริ่มแรก ใบคล้ายถูกน้ำร้อนลวก มีสีซีดจาง ขอบแผลสีเขียวเข้ม รูปร่างไม่แน่นอน เชื้อราลุกลามทำให้ใบซีดและแห้งอย่างรวดเร็ว ใบที่ร่วงหล่นหรือลมพัดไปยังยอดอื่น โรคจะแพร่เข้าทำลายยอดใหม่ โดยยึดติดแน่นโดยเส้นใยเชื้อรา ทำให้มองเห็นใบแห้งเป็นกระจุกแขวนค้างตามกิ่ง ถ้าสภาพอากาศเหมาะสม โรคอาจระบาดรวดเร็วทั้งต้น

ช่วงเวลาระบาด ระบาดมากในช่วงในฤดูฝน โดยเฉพาะต้นที่มีใบแน่นทึบเกินไป

3) โรคราสีชมพู

สาเหตุ เชื้อรา

ลักษณะอาการ เชื้อราเข้าทำลายบริเวณง่ามกิ่ง โคนกิ่ง สร้างเส้นใยสีขาวแกมชมพูเจริญปกคลุม ผิวกิ่งแล้วแผ่ขยายลุกลามไปตามกิ่ง เมื่อใช้มีดฉีกเปลือกบริเวณที่ถูกทำลายตรวจดูจะพบเนื้อเยื่อภายในเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล เส้นใยของเชื้อราจับตัวกันแน่นบริเวณผิวเปลือกปลายของกิ่งที่ถูกเชื้อราทำลายจะแสดงอาการใบเหลืองแห้งตายเป็นกิ่ง ๆ

ช่วงเวลาระบาด ระบาดมากในช่วงฤดูฝน

4) โรคใบไหม้/แอนแทรคโนส

สาเหตุ เชื้อรา

ลักษณะอาการ คล้ายกับโรคใบติด กล่าวคือ แผลไหม้สีน้ำตาลเกิดบริเวณขอบใบหรือกลางใบ เนื้อใบที่ไหม้สีน้ำตาลอ่อน และบางลง แสงสามารถทะลุผ่านได้เมื่อยกส่องกับแดด ขอบแผลสีน้ำตาลเข้ม ใบที่ไหม้ยังคงติดอยู่กับกิ่ง ไม่หล่นง่าย โรคเกิดกระจายไปทั่วทั้งต้น ต่างกับโรคใบติดที่เกิดเป็นหย่อม เชื้อราสาเหตุ โรคแพร่ระบาดได้ทางลม และมีพืชอาศัยหลายชนิด

ช่วงเวลาระบาด ช่วงฤดูฝนและฤดูแล้ง ส่วนใหญ่เกิดในช่วงพืชแตกใบอ่อน หรือพืชอ่อนแอ เช่น สภาพขาดน้ำในฤดูแล้ง เป็นต้น

2.4.2 แมลงและไรศัตรูที่สำคัญ

1) เพลี้ยไก่แจ้

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน ทำให้ใบหงิกงอ ถ้าระบาดมากทำให้ใบร่วง และยอดแห้งตาย

ช่วงเวลาระบาด ระยะแตกใบอ่อน

2) เพลี้ยไฟ

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอก และผลอ่อน ทำให้ดอกแห้งและร่วงได้ หนามเป็นแผล

ช่วงเวลาระบาด ระยะแตกใบอ่อน

3) เพลี้ยจักจั่นฝอย

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบ ทำให้ใบบิดงอ มีอาการไหม้บริเวณขอบใบ หากระบาดในช่วงใบอ่อนจะทำให้ใบร่วง

ช่วงเวลาระบาด ระยะแตกใบอ่อน

4) เพลี้ยแป้ง

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงจากผล โดยมีมดช่วยคาบพาไปยังส่วนต่าง ๆ ของต้นทุเรียน ทำให้ผลแคระแกรน และเชื้อราเข้าทำลายซ้ำ

ช่วงเวลาระบาด ระยะเริ่มติดผลจนผลโตเต็มที่

5) ไรแดง

ลักษณะและการทำลาย ตัวเต็มวัยและตัวอ่อนดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณหน้า ใบทุเรียน ทำให้ใบร่วง

ช่วงเวลาระบาด ในช่วงระยะเวลาที่มีอาการแห้งแล้ง

6) หนอนกินขี้

ลักษณะและการทำลาย ตัวหนอนกัดแทะขี้และเปลือกผลทุเรียน ทำให้เป็นแผล เสียคุณภาพ

ช่วงเวลาระบาด ระยะทุเรียนผลอ่อนจนถึงผลแก่

7) หนอนเจาะผล

ลักษณะและการทำลาย ตัวหนอนกัดกินและทำรังบริเวณผิวผลทุเรียน หากเจาะกินเข้าไปถึงเนื้อจะทำให้ผลเน่าเมื่อสุก

ช่วงเวลาระบาด ทำลายผลทุเรียนตั้งแต่ผลอายุ 6 สัปดาห์หลังดอกบาน จนถึงเก็บเกี่ยว

8) หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน

ลักษณะและการทำลาย ตัวหนอนเจาะไขเข้าไปกัดกินเมล็ด และถ่ายมูลออกมา ทำให้เนื้อทุเรียนเปราะเป็อนเสียหาย หนอนอาศัยในผลทุเรียนจนกระทั่งแก่ เมื่อหนอนโตเต็มที่ หรือถ้าผลร่วงก่อน จะเจาะรูออกมาเข้าดักแด้ในดิน

ช่วงเวลาระบาด เจาะทำลายผลทุเรียนตั้งแต่ผลอายุ 6 สัปดาห์ จนถึงเก็บเกี่ยว

2.4.3 วัชพืช

1) วัชพืชฤดูเดียว

ลักษณะวัชพืชและชื่อวัชพืช เป็นวัชพืชที่ครบวงจรชีวิตภายในฤดูเดียว เช่น หญ้าตีนนก หญ้านกสีชมพู หญ้าตีนติด หญ้าขจรจบดอกเล็ก หญ้าขจรจบดอกใหญ่ หญ้าลูกเห็บ เทียนนา ผักนึ่งยาง สาบแรังสาบกา กระจุมใบ ไมยราบหนาม เป็นต้น

2) วัชพืชข้ามปี

ลักษณะวัชพืชและชื่อวัชพืช เป็นวัชพืชที่สามารถขยายพันธุ์ด้วย ต้น ราก เหง้า หัว และ ไหล เช่น หญ้าคา หญ้าชันกาด หญ้าแพรก เห่าหมู เถาต่อเชือก ผักปราบ เป็นต้น

2.5 คำแนะนำการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม

การใช้สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่เหมาะสม เกษตรกรควรรู้จักศัตรูพืช ชนิด และอัตราการ ใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช การเลือกใช้เครื่องพ่นและหัวพ่นที่ถูกต้อง รวมทั้งการพ่นที่ถูกต้อง มีข้อแนะนำควรปฏิบัติดังนี้

2.5.1 การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

- ตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่น อย่าให้มีรอยรั่ว เพื่อป้องกันสารพิษเปียกเปื้อนเสื้อผ้าและร่างกายของผู้พ่น
- ต้องสวมเสื้อผ้าและอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้าน้ำ เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ
- อ่านฉลากคำแนะนำ เพื่อคุณสมบัติ และวิธีการใช้ของสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง
- ควรพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในช่วงเช้าหรือเย็นขณะลมสงบ หลีกเลี่ยงการพ่นในเวลาแดดจัด หรือลมแรง และขณะปฏิบัติงานผู้พ่นต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา
- เตรียมสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้ใช้หมดในคราวเดียว ไม่ควรเหลือติดค้างในถังพ่น

- ปิดฝาภาชนะบรรจุสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้สนิทเมื่อเลิกใช้ เก็บไว้ในที่มิดชิด ห่างจากสถานที่ปรุงอาหาร แหล่งน้ำ และต้องใส่กุญแจโรงเก็บทุกครั้ง

- ภายหลังการพ่นสารกำจัดศัตรูพืชทุกครั้ง ผู้พ่นต้องอาบน้ำ สระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที เสื้อผ้าที่ใส่ขณะพ่นสารต้องซักให้สะอาดทุกครั้ง

- ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้จะสลายตัวถึงระดับปลอดภัยโดยดูจากตารางการจัดการตามแผนผลิตทุเรียนคุณภาพ ในหัวข้อการจัดการเพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดกับผลผลิต

- เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหมดแล้ว ให้ล้างภาชนะบรรจุสารด้วยน้ำ 2-3 ครั้ง เทน้ำลงในถังพ่นสาร ปรับปริมาณน้ำตามต้องการก่อนนำไปใช้พ่นป้องกันกำจัดศัตรูพืช สำหรับภาชนะบรรจุสารเคมีที่ล้างแล้วคือ ขวด ก่องกระดาด และถุงพลาสติก ให้ทำลายโดยการฝังดิน ห่างจากแหล่งน้ำ และให้มีความลึกมากพอที่สัตว์ไม่สามารถคุ้ยขึ้นมาได้ ห้ามเผา และห้ามนำมาใช้ใหม่

2.5.2 การพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช

1) เครื่องพ่นสาร เครื่องพ่นสารที่เกษตรกรนิยมใช้ ได้แก่ เครื่องยนต์พ่นสารชนิดใช้แรงดันของเหลว

วิธีการใช้

- ก่อนการพ่นสารจะต้องตรวจสอบรอยรั่วตามข้อต่าง ๆ โดยเติมน้ำลงในถังพ่นสาร หากมีรอยรั่ว ควรให้ทำการซ่อมแซม

- หัวพ่นที่ใช้ควรเป็นหัวพ่นแบบกรวยกลวงซึ่งให้ละอองเล็กละเอียด และใช้หัวกลองขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของรูพ่นประมาณ 1.0-1.2 มิลลิเมตร ปรับความดันในระดับการพ่นให้ได้อย่างน้อย 30 บาร์ เมื่อต้นทุเรียนมีความสูง 4.0-5.0 เมตร ถ้าหากทรงพุ่มมีขนาดใหญ่ หรือสูงขนาดใหญ่ 8.0-10.0 เมตร ควรใช้หัวพ่นที่มีขนาดรูพ่นโตขึ้น และเพิ่มความดันเป็น 40 บาร์

- สวมชุดป้องกันสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชให้มิดชิดเนื่องจากในการพ่นไม้ยืนต้น โอกาสที่ละอองจะตกบนร่างกายมีได้ทุกขณะ

- สังเกตทิศทางลมก่อนการพ่นสาร ถ้าหากไม้ผลมทรงพุ่มใหญ่และสูง ควรแบ่งการพ่นออกเป็น 4 ส่วน (ใต้ลมซ้าย ใต้ลมขวา เหนือลมซ้าย และเหนือลมขวา) เริ่มต้นการพ่นสารจากทิศทางใต้ลมไปทางทิศทางลม โดยปรับหัวพ่นจากซ้ายไปขวา หรือขวาไปซ้าย พ่นให้ละอองเกาะใบหรือช่อดอกหรือผลอย่างทั่วถึง แต่ไม่ควรพ่นเข้าไปมาจนละอองรวมตัวไหลลงดิน ในการพ่นผู้พ่นควรยืนห่างต้นพอสมควร ละอองจะแพร่กระจายได้ดี

- ในกรณีที่จำเป็นต้องต่อก้านพ่นด้วยไม้ไผ่ให้สูงขึ้น ควรปรับหัวพ่นให้เป็นฝอยละเอียดก่อน ถ้าหากไม่ปรับหัวพ่น ผู้พ่นไม่สามารถปรับหัวพ่นได้เพราะที่ปรับอยู่ปลายไม้ส่วนบนสุดจะเกิดการสูญเสียโดยเปล่าประโยชน์

- อัตราการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชนั้นขึ้นอยู่กับเครื่องพ่นสารและขนาดของทรงพุ่มต้นไม้ตามคำแนะนำสรุปดังนี้

ตารางที่ 2.1 คำแนะนำการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในไม้ผลด้วยเครื่องพ่นสารชนิดใช้แรงดันของเหลว

รายละเอียด	ความสูง		
	4.5-5.0	6.0-7.0	8.0-10.0
อัตราการพ่น (ลิตรต่อต้น)	5.0-8.0	10.0-12.0	15.0-20.0
ขนาดรูพ่น (มิลลิเมตร)	1.2	1.6	>1.6
แรงดัน (บาร์)	30	35-40	40-45

ที่มา เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน กรมวิชาการเกษตร (2545 : 10)

3.6 สุขลักษณะและความสะอาด

- กิ่ง ใบที่ร่วงหล่น และตัดแต่ง อาจใช้เครื่องหั่นย่อยแล้วนำกลับมาเป็นปุ๋ยทุเรียนได้อีก แต่กิ่งและใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลง

- เครื่องมือ/อุปกรณ์ และเครื่องพ่นแรงประเภทต่าง ๆ หลังการใช้ควรทำความสะอาด ดูแล และซ่อมบำรุงให้เรียบร้อยหากชำรุดเสียหาย จากนั้นจึงนำเก็บให้เป็นที่ ไม่ทิ้งเกะกะในสวน

- เก็บสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในที่ปลอดภัย และใส่กุญแจ

3.7 การบันทึกข้อมูล

- บันทึกข้อมูลการปฏิบัติของขั้นตอนการผลิตที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบวิธีการผลิต

- ติดตามประวัติของผู้ผลิตผลที่นำออกจำหน่ายได้ เช่น เวลา/ขั้นตอนการผลิต การพัฒนาของพืช ตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจ/ประเมิน เพื่อช่วยในการตัดสินใจเลือกวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหา

- บันทึกวัน เดือน ปี และวิธีการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. สถานการณ์การผลิตทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ข้อมูลสำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 (<http://sdoae.doae.go.th/turain.php>) ทุเรียนเป็นผลไม้เมืองร้อนที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง และมีแนวโน้มจะขยายการส่งออกได้อีกมาก จึงถูกกำหนดให้เป็นพืชที่จะต้องเร่งรัดเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการส่งออก จากที่ผ่านมา แม้ว่าชาวสวนทุเรียนพบกับปัญหาด้านการผลิต และการตลาดค่อนข้างมากแต่ทุเรียนก็ยังเป็นไม้ผลที่ให้ผลตอบแทนที่ดีได้ถ้าสามารถจัดการสวน วางแผนการผลิต และการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 สถานการณ์การผลิต

พื้นที่ปลูกทุเรียนของภาคใต้ เพิ่มขึ้นเป็นลำดับจาก 389,800 ไร่ ในปี 2542 เป็น 411,061 ไร่ ในปี 2549 โดยเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 306,553 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 74.57 ของพื้นที่ปลูกทั้งหมด ผลผลิตรวม 208,920 ตัน ลดลงจากปี 2548 ร้อยละ 33.65 (ตารางที่ 2.1) แหล่งผลิตทุเรียนของภาคใต้อยู่ในจังหวัดชุมพร ยะลา สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และนราธิวาส

จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ปลูก 55,148 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.42 ของพื้นที่ปลูกในภาคใต้ ปลูกมากในอำเภอเกาะสมุย ท่าชนะ เวียงสระ และบ้านนาสาร

ผลผลิตทุเรียนของภาคใต้ จะออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – ธันวาคม ผลผลิตจะออกสู่ตลาดมากช่วงเดือนกรกฎาคม – กันยายน โดยเดือน กรกฎาคมจะมีผลผลิตประมาณ 31.93 ของผลผลิตทั้งหมด เดือนสิงหาคม จะมีผลผลิตประมาณร้อยละ 35.88 ของผลผลิตทั้งหมด และเดือนกันยายน จะมีผลผลิตประมาณร้อยละ 13.08 ของผลผลิตทั้งหมด

ตารางที่ 2.2 พื้นที่ปลูก พื้นที่ให้ผล ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย ของทุเรียนในภาคใต้ปี 2549 แยกรายจังหวัด

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
กระบี่	8,050.00	6,495.00	4,854.36	747.40
ชุมพร	131,127.00	97,730.00	117,544	1,202.70
นครศรีธรรมราช	50,374.00	37,590.00	16,939	450.62
นราธิวาส	34,423.00	24,594.00	1,642.81	66.79

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

จังหวัด	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตรวม (ตัน)	ผลผลิตเฉลี่ย (กก./ไร่)
ปัตตานี	11,826.00	7,859.00	3,027.78	385.26
สงขลา	14,585.00	11,990.00	2,781.60	232.00
ภูเก็ต	2,939.00	2,694.00	1,831.92	680.00
ระนอง	12,669.00	10,579.00	12,494	1,181.00
สตูล	6,473.00	5,404.00	7,025	1,299.70
สุราษฎร์ธานี	55,148.00	36,282.00	15,020	413.98
พังงา	7,428.00	6,448.00	5,995.52	929.82
พัทลุง	7,276.00	5,442.00	290.80	53.43
ยะลา	62,288.00	49,020.00	17,703	361.10
ตรัง	6,455.00	4,426.00	1,770.40	400.00
รวม	411,061.00	306,553.00	208,920.19	681.50

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้ (2550)

2.2 แนวทางการพัฒนาทุเรียนภาคใต้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตทุเรียนในภาคใต้

2.2.1 จุดแข็ง

1. เป็นพืชที่สามารถทำการผลิตนอกฤดูภาคใต้ ทำให้ขายได้ราคาสูง
2. มีโรงเรือนรวบรวมผลผลิตเพียงพอ
3. เกษตรกรมีความซื่อสัตย์
4. เป็นอาชีพที่สร้างรายได้และมั่นคง
5. เจ้าหน้าที่มีทัศนคติที่ดีและมีความชัดเจนในการปฏิบัติงาน โดยมีเจ้าหน้าที่ระดับตำบลและ ใกล้เคียงเกษตรกรสามารถทำงานเร่งด่วนได้
6. ระบบการบริหารจัดการหน่วยงานเป็นระบบเปิด มีตัวชี้วัดในการประเมินบุคลากร
7. สามารถนำผลผลิตที่ด้อยคุณภาพมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า

2.2.2 จุดอ่อน

1. เกษตรกรขาดความรู้ในด้านขั้นตอนการปฏิบัติ ด้านการวางแผน การผลิต ด้านการใช้สารเคมี ด้านมาตรฐานการผลิต และด้านการบริหารจัดการ
2. ระบบข้อมูลของหน่วยงานยังไม่สมบูรณ์
3. การพัฒนาบุคลากรของภาครัฐมีน้อย ไม่มีแผนพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง
4. เจ้าหน้าที่มีทัศนคติในเชิงลบต่อผู้บริหาร
5. เกษตรกรมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้องในเรื่องการยอมรับ และการศึกษาหาความรู้
6. เกษตรกรเข้าไม่ถึงแหล่งข้อมูลด้านการผลิตและการตลาด
7. องค์กรเกษตรกรและเครือข่ายยังไม่เข้มแข็ง
8. ต้นทุนการผลิตสูง ผลตอบแทนไม่แน่นอน
9. ผลผลิตเก็บไว้ได้ไม่นาน
10. ขาดหลักทรัพย์ในการค้ำประกันเงินกู้

2.2.3 โอกาส

1. การค้าเสรีอาเซียนเปิดโอกาสให้มีการค้าขายระหว่างประเทศมากขึ้น
2. รัฐมีนโยบายให้เป็นแหล่งผลิตพืชอาหารของโลก
3. เทคโนโลยีการสื่อสารทันสมัย สะดวก รวดเร็ว
4. หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญในการประชาสัมพันธ์ และสร้างความมั่นใจให้กับตลาดต่างประเทศ โดยมีมาตรการรับรองแหล่งผลิต (GAP)
5. ระบบผู้ว่า CEO ทำให้ผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจ แบบเบ็ดเสร็จ (งบประมาณ/นโยบาย/วางแผน/วัดผล) และมีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานกันมากขึ้น
6. ตลาดต่างประเทศ มีความต้องการสินค้า เพราะผลผลิตมีคุณภาพ และรสชาติอร่อย
7. อยู่ในเขตร้อนชื้นเหมาะแก่การปลูกไม้ผลเมืองร้อน และฝนตกกระจายเกือบตลอดปี
8. ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อจากสถาบันการเงินมากขึ้น
9. มีเทคโนโลยีที่ช่วยให้สามารถผลิตทุเรียนนอกฤดูได้แล้ว
10. GAP เป็นนโยบายของรัฐ

2.2.4 อุปสรรค

1. มาตรฐานสินค้าส่งออกเป็นข้อกำหนดกีดกันทางการค้า
2. รัฐบาลขาดการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการประกันราคา

3. สภาพภูมิอากาศแปรปรวน บางช่วงฝนตกชุก บางช่วงแห้งแล้ง ไม่สอดคล้องกับช่วงการเจริญเติบโตของพืช และเกิดภัยธรรมชาติบ่อย
4. การบริหารงานในระบบราชการยังไม่เป็นไปในลักษณะบูรณาการ
5. แรงงานที่มีฝีมือยังมีไม่เพียงพอ (แรงงานคัดเกรด แรงงานต่างด้าว)

2.2.5 แนวทางการพัฒนา

1. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการผลิตและตลาดทุเรียน
2. พัฒนาระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพ เข้าสู่มาตรฐาน GAP
3. สนับสนุนเงินทุนเพื่อปรับปรุงการผลิต
4. พัฒนาแหล่งน้ำและการบริหารจัดการน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุเรียน
5. เพิ่มขีดความสามารถในการผลิตทุเรียนนอกฤดู
6. เพิ่มมูลค่าผลผลิตทุเรียนด้วยการแปรรูปและบรรจุภัณฑ์
7. เร่งรัดการขยายตลาดทุเรียนทั้งในและต่างประเทศ
8. พัฒนาองค์กรเกษตรกร และเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
9. พัฒนาศูนย์กลางและกระบวนการทำงานภาครัฐในรูปแบบบูรณาการ
10. วิจัยและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับเทคโนโลยีการผลิต

4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการตรวจสอบเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตในเรื่องอื่น ๆ ที่ได้มีการศึกษาไว้ พบว่ามีตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือที่มีผลต่อการจัดการการผลิตของเกษตรกร ดังนี้

4.1 อายุ

นางสาวจรจิตร ธัญญารักษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า อายุ ต่างกัน จะมีการจัดการการผลิตทุเรียนไม่แตกต่างกันในภาพรวมแต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบางข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$)

4.2 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน

นางสาวจรจิตร ธัญญารักษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ประสบการณ์ต่างกัน จะมีการจัดการการผลิตทุเรียนไม่แตกต่างกันในภาพรวมแต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบางข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับ ปาโมกข์ สิริเชียวสกุล (2543 : 76) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการ

ศัตรูส้มเขียวหวานแตกต่างกัน ขอมรับการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานไม่แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน สมนึก ปลอดทอง (2546: 102-103) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ จากผลการศึกษาค้นคว้าพื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลาง เนื่องจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนจากการทัศนศึกษา ดูงานเกษตรกรที่ปลูกทุเรียนประสบความสำเร็จ การแลกเปลี่ยนความรู้ในการติดต่อกัน การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรมโดยหน่วยงานของรัฐตลอดจนการศึกษาจากเอกสาร ตำรา คำแนะนำทางการเกษตร และการผลิตทุเรียนโดยใช้เกษตรที่ดีที่เหมาะสม (Good Agricultural practice=GAP) เป็นแนวทางหนึ่งในการผลิตพืช นอกจากนี้ จุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์ (2542) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน จำนวน 169 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกร ประสบการณ์ในการทำสวนทุเรียนในการทำสวนทุเรียนของเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการข้อมูลด้านการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร

4.3 ขนาดของพื้นที่ปลูก

นางสาวจรจิตร รัชฎาภิรักษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี พบว่า พื้นที่การปลูกทุเรียนต่างกัน จะมีการจัดการการผลิตทุเรียนไม่แตกต่างกัน ในภาพรวมแต่เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าบางข้อมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ($p < 0.05$)

4.4 รายได้

สมภพ เพชรรัตน์ (2523: 137) ศึกษาพบว่ารายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกในการยอมรับเทคโนโลยีการเกษตร เช่นเดียวกับจารุวรรณ ทองใบ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า รายได้ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของสมาชิก

4.5 รายจ่ายในการผลิตทุเรียน

นางสาวจรจิตร รัชฎญารักษ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดจันทบุรี ในการเปรียบเทียบ พบว่าเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายในการผลิตแตกต่างกันมีการจัดการ การผลิตไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4.6 จำนวนแรงงานในครอบครัว

วิญญู ฤทธิ์อุดมพล (2534: 115) พบว่าเกษตรกรที่มีแรงงานในครอบครัวแตกต่างกันมีความต้องการความรู้ในการปรับปรุงการผลิตทุเรียน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้วิจัยได้ดำเนินงานตามรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นความจำนงขอรับการตรวจรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ : GAP ทุเรียน ซึ่งได้ดำเนินการในระยะที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,006 คน ตามทะเบียนสมาชิกของจังหวัดสุราษฎร์ธานี (สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 : 2551)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัยซึ่งคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน จะได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าสูตร } n &= \frac{1006}{1 + 1006 (0.07)^2} \\ &= 170 \end{aligned}$$

1.2.2 คัดเลือกเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตามบัญชีรายชื่อเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ร่วมจัดทำโครงการระบบการจัดการคุณภาพ GAP: ทุเรียน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ใช้วิธีการสุ่มเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกอำเภอที่ปลูกทุเรียนมากที่สุดจำนวน 4 อำเภอ จากการขึ้นทะเบียนตรวจรับรองแหล่งผลิตตามระบบการจัดการคุณภาพ : GAP ทุเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) เพื่อให้ได้สัดส่วนที่กำหนด

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เกาะสมุย	350	80
บ้านนาสาร	175	50
บ้านตาขุน	120	25
เวียงสระ	75	15
รวม	720	170

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสร้างเครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย คำถาม 2 ลักษณะ คือคำถามแบบปลายปิดและคำถามแบบปลายเปิด โดยรูปแบบของคำตอบจะเป็นแบบสำรวจรายการ แบบเติมคำในช่องว่างและแบบประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งการสัมภาษณ์ออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด การเป็นสมาชิกกลุ่มทางการเกษตร การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ประสบการณ์ในปลูกทุเรียน และการได้รับข้อมูลข่าวสารการปลูกทุเรียน

ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร ประกอบด้วย อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด รายได้ในครอบครัว รายจ่ายในการผลิตทุเรียน ภาระหนี้สิน แหล่งเงินทุน พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุด พื้นที่ปลูกทุเรียน พื้นที่การผลิตทุเรียน ผลผลิตทุเรียน รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน การจ้างแรงงาน การจำหน่ายผลผลิตทุเรียน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน ประกอบด้วยคำถาม 15 ข้อ เป็นคำถามที่เกี่ยวกับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบ GAP เป็นคำถามให้เลือกตอบถูกหรือผิด เพื่อทดสอบความรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม ประกอบด้วย การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม 7 ข้อ ได้แก่

ด้านแหล่งปลูก ด้านพันธุ์ การปลูกศัตรูพืชเรียน การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม สุขลักษณะและความสะอาด และการบันทึกข้อมูล

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการการผลิตทุเรียน ของเกษตรกร ประกอบด้วย 6 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดการการผลิต ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านการเก็บเกี่ยว ปัญหาด้านความรู้ ปัญหาด้านการได้รับการส่งเสริมหรือการสนับสนุนจากภาครัฐ และ ปัญหาด้านอื่นๆ เช่น ภัยธรรมชาติ โดยแต่ละคำถามให้แสดงความคิดเห็นตามมาตรประมาณค่า (Rating scale) 6 ระดับ คือ

- 0 = ไม่มีปัญหา
- 1 = มีปัญหาน้อยที่สุด
- 2 = มีปัญหาน้อย
- 3 = มีปัญหาปานกลาง
- 4 = มีปัญหามาก
- 5 = มีปัญหามากที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายระดับปัญหาใช้วิธีนำค่าเฉลี่ยในแต่ละประเด็นมาเปรียบเทียบเกณฑ์ ดังนี้

ปัญหามากที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	4.21-5.00	คะแนน
ปัญหามาก	ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.41-4.20	คะแนน
ปัญหาปานกลาง	ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.61-3.40	คะแนน
ปัญหาน้อย	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.81-2.60	คะแนน
ปัญหาน้อยที่สุด	ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.00-1.80	คะแนน

สำหรับข้อเสนอแนะในการจัดการดินสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันเป็นคำถามปลายเปิด ที่เกษตรกรสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อเสนอแนะในการจัดการดินสำหรับการปลูกปาล์มน้ำมันต่อไป

2.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การหาความเที่ยงตรง โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

2.2.3 ทดสอบแบบสัมภาษณ์ (pre-test) กับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย แล้วนำผลที่ได้ในส่วนของปัญหาเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ใช้วิธีของครอนบาค - อัลฟา (Cronbach's alpha) โดยคอมพิวเตอร์ โดยมีค่าความเชื่อมั่น = 0.885 และปรับปรุงแก้ไขในเรื่องสำนวนและภาษาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ขอความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระบบการจัดการคุณภาพ GAP ทุเรียน สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อขอทราบข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงประสานงานกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายเพื่อกำหนดนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรกลุ่ม ตัวอย่างตามช่วงเวลาที่นัดหมายในแต่ละกลุ่ม ระหว่างเดือนมีนาคม - เดือนพฤษภาคม 2552 จนครบ 170 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ทำการลงรหัสแล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัจจัยทางสังคมของเกษตรกร ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ปัจจัยทางเศรษฐกิจของด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน ด้วยค่าความถี่ และร้อยละ

ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมีการแปรผลค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 6 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ตอนที่ 6 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

สภาพทางสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ และแหล่งข้อมูลข่าวสารการปลูกทุเรียน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกรายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

n = 170		
สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	125	73.5
หญิง	45	26.5
อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	22	12.9
41-50	74	43.5
51-60	56	33.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 61	18	10.6
Minimum = 32	Maximum = 72	
Mean = 49.68	S.D. = 7.98	
สถานภาพการสมรส		
โสด	6	3.5
สมรส	164	96.5
ระดับการศึกษา		
จบชั้น ป.4	73	42.9
จบชั้น ป.6	7	4.1
จบชั้น ม.3	31	18.2
จบชั้น ม.6/ปวช.	14	8.2
จบอนุปริญญา/ปวส.	19	11.2
ปริญญาตรี	26	15.3
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด (คน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2	5	2.9
3-4	88	51.8
5-6	59	34.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	18	10.6
Minimum = 2	Maximum = 10	
Mean = 4.62	S.D. = 1.39	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 170		
สภาพทางสังคม	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นชาย (คน)		
1	29	17.1
2	80	47.0
3	37	21.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 4	24	14.1
Minimum = 1	Maximum = 6	
Mean = 2.42	S.D. = 1.12	
จำนวนสมาชิกในครอบครัวที่เป็นหญิง(คน)		
1	41	24.1
2	69	40.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 3	60	35.0
Minimum = 1	Maximum = 5	
Mean = 2.19	S.D. = 0.90	
ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	49	28.8
11-15	33	19.4
16-20	48	28.2
21-25	22	13.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 26	18	10.6
Minimum = 5	Maximum = 37	
Mean = 17.24	S.D. = 6.69	

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 170		
สถานภาพทางสังคม	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
กลุ่มเกษตรกร	78	45.9
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	27	15.9
กลุ่มยุวเกษตรกร	6	3.5
กลุ่มสหกรณ์	31	18.2
กลุ่ม รกส.	84	49.4
กลุ่มออมทรัพย์	58	34.1
กลุ่มไม้ผล	129	75.9
การได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ (ตอบมากกว่า 1 ข้อ)		
ด้านความรู้	170	100
ด้านปัจจัยการผลิต	114	67.1
ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	38	22.4
ด้านแหล่งเงินทุน	36	21.2
ด้านการตลาด	40	23.5
แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผลิตทุเรียน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เจ้าหน้าที่ของรัฐ	138	81.2
เพื่อนบ้าน	101	59.4
โทรทัศน์	70	41.2
วิทยุ	18	10.6
หอกระจายข่าว	22	12.9
หนังสือพิมพ์	33	19.4
พ่อค้า	109	64.1
ทัศนศึกษา	8	4.7

จากตารางที่ 4.1 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพทางสังคมของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ีที่เหมาะสมทุเรียน ปรากฏผลดังนี้

1.1 เพศ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 73.5 เป็นเพศชาย และร้อยละ 26.5 เป็นเพศหญิง
 1.2 อายุ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 43.5 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาร้อยละ 33.5 มีอายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 12.2 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี และร้อยละ 10.6 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยมีอายุต่ำสุด 32 ปี สูงสุด 72 ปี และมีอายุเฉลี่ย 49.68

1.3 สถานภาพการสมรส พบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.5 มีสถานภาพสมรส และร้อยละ 3.5 มีสถานภาพโสด

1.4 ระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.9 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 รองลงมาคือ ร้อยละ 18.2 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 15.3 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 11.2 จบอนุปริญญา/ปวส. ร้อยละ 8.2 จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/ปวช. และร้อยละ 4.1 จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.5 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด พบว่าเกษตรกรร้อยละ 51.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน รองลงมา ร้อยละ 34.7 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 10.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 7 คน และร้อยละ 2.9 ที่มีสมาชิกในครัวเรือนเท่ากับ 2 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 10 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.62 คน

1.6 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 47.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย 2 คน รองลงมา ร้อยละ 21.8 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย 3 คน ร้อยละ 17.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย 1 คน และร้อยละ 14.1 ที่มีสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชายมากกว่า 4 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชายต่ำสุด 1 คน สูงสุด 6 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชายเฉลี่ย 2.42 คน

1.7 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 40.9 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นชาย 2 คน รองลงมา ร้อยละ 35.0 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิงมากกว่า 3 คน และร้อยละ 24.1 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิง 1 คน โดยมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิงต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่เป็นหญิงเฉลี่ย 2.19 คน

1.8 ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 28.8 มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี รองลงมาร้อยละ 28.2 มีประสบการณ์ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 19.4 มีประสบการณ์ระหว่าง 11-15 ปี ร้อยละ 13.0 มีประสบการณ์ร้อยละ 21-25 ปี และมีเพียงร้อยละ 10.6

มีประสบการณ์มากกว่า 26 ปี โดยเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนต่ำสุด 5 ปี สูงสุด 37 ปี และมีประสบการณ์เฉลี่ย 17.24 ปี

1.9 การเป็นสมาชิกกลุ่ม พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.9 เป็นสมาชิกกลุ่มไม้ผล รองลงมา ร้อยละ 49.4 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. ร้อยละ 45.9 34.1 18.2 และ 15.9 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มสหกรณ์ และกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 3.5 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มยุวเกษตรกร

1.10 การได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในด้านความรู้ รองลงมา ร้อยละ 67.1 ด้านปัจจัยการผลิต ร้อยละ 23.5 22.4 และ 21.2 ได้รับการส่งเสริมด้านการตลาด ด้าน โครงสร้างพื้นฐาน และด้านแหล่งเงินทุน ตามลำดับ

1.11 แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 81.2 ได้รับแหล่งข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมา ร้อยละ 64.1 จากพ่อค้า ร้อยละ 59.4 41.2 19.4 12.9 และ 10.6 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเพื่อนบ้าน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หอกระจายข่าว และวิทยุ ตามลำดับ มีเพียงร้อยละ 4.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการทัศนศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางเศรษฐกิจ การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร เป็นการศึกษาอาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด รายได้ในครอบครัว รายจ่ายในการผลิตทุเรียน ภาระหนี้สิน แหล่งเงินทุน พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุด พื้นที่ปลูกทุเรียน พื้นที่การผลิตทุเรียน ผลผลิตทุเรียน รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน การจ้างแรงงาน การจำหน่ายผลผลิตทุเรียน ได้ผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

		n = 170	
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
อาชีพหลัก			
ทำสวนทุเรียน	119	70.0	
รับราชการ	24	14.1	
เกษตรกรกรรม	16	9.4	
ค้าขาย	5	2.9	
ทำสวนปาล์มน้ำมัน	6	3.5	
อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
ทำสวนทุเรียน	50	29.4	
ธุรกิจส่วนตัว	7	4.1	
ทำไร่	3	1.8	
เลี้ยงสัตว์	18	10.6	
ค้าขาย	47	27.6	
รับจ้าง	9	5.3	
ทำสวนปาล์มน้ำมัน	40	23.5	
ทำสวนยางพารา	37	21.8	
จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด (คน)			
1	4	2.4	
2	129	75.9	
มากกว่าหรือเท่ากับ 3	37	21.7	
Minimum = 1		Maximum = 5	
Mean = 2.30		S.D. = 0.70	
จำนวนแรงงานในครอบครัวที่เป็นชาย(คน)			
1	130	76.5	
2	36	21.2	
3	4	2.4	
Minimum = 1		Maximum = 3	
Mean = 1.26		S.D. = 0.49	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 170		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครอบครัวที่เป็นหญิง(คน)		
ไม่มี	9	5.3
1	141	82.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 2	20	11.8
Minimum = ไม่มี	Maximum = 3	
Mean = 1.08	S.D. = 0.45	
การจ้างแรงงาน (คน)		
ไม่จ้าง	28	16.5
จ้าง	142	83.5
จำนวนแรงงานจ้าง (n = 142) (คน)		
1-2	54	38.0
3-4	45	31.7
5-6	34	24.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 7	9	6.3
Minimum = 1	Maximum = 10	
Mean = 3.64	S.D. = 1.87	
รายได้ของครอบครัว (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000	29	17.1
500,001-1,000,000	61	35.9
1,000,001-1,500,000	23	13.5
1,500,001-2,000,000	32	18.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,000,001	25	14.7
Minimum = 80,000	Maximum = 4,500,000	
Mean = 1,329,118.0	S.D. = 919,938.8	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
n = 170		
รายจ่ายในการผลิตทุเรียน (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	50	29.4
100,001-300,000	57	34.1
300,001-500,000	28	15.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 500,001	35	20.6
Minimum = 10,000	Maximum = 1,800,000	
Mean = 350,647.06	S.D. = 346,265.19	
รายจ่ายในการผลิตทุเรียน/ไร่/ปี (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	73	42.9
10,001-15,000	33	19.4
15,001-20,000	27	15.9
20,001-25,000	20	11.8
มากกว่าหรือเท่ากับ 25,001	17	10.0
Minimum = 666	Maximum = 70,000	
Mean = 15,293.96	S.D. = 12,016.09	
ภาระหนี้สิน		
ไม่มี	71	41.8
มี	99	58.2
แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ตนเอง	100	58.8
สหกรณ์	24	14.1
ธกส.	65	38.2
ธนาคารพาณิชย์	7	4.1
นายทุน	2	1.2
ญาติพี่น้อง	11	6.5
กองทุนหมู่บ้าน	12	7.1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 170		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
พื้นที่เรียนที่ปลูกมากที่สุด		
พื้นที่ทั้งหมด	170	100.0
พื้นที่ปลูกทุเรียน (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	48	28.2
11-20	44	25.9
21-30	35	20.6
31-40	13	7.7
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	30	17.6
Minimum = 3	Maximum = 100	
Mean = 25.00	S.D. = 20.17	
พื้นที่ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้ว (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	55	32.4
11-20	41	24.1
21-30	41	24.1
31-40	13	7.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	20	11.8
Minimum = 3	Maximum = 100	
Mean = 22.38	S.D. = 17.40	
พื้นที่ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิต		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	147	86.5
6-10	8	4.7
11-15	5	2.9
มากกว่าหรือเท่ากับ 16	10	5.9
Minimum = ไม่มี	Maximum = 40	
Mean = 2.62	S.D. = 6.91	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 170		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
ผลผลิตทุเรียนในปีที่ผ่านมา (ตัน)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	38	22.4
21-50	54	31.8
51-80	33	19.4
81-110	14	8.2
มากกว่าหรือเท่ากับ 111	31	18.2
Minimum = 5	Maximum = 350	
Mean = 67.16	S.D. = 60.26	
ผลผลิตทุเรียน ต้น/ไร่/ปี		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2.00	34	20.0
2.01-2.50	18	10.6
2.51-3.00	54	31.8
3.01-3.50	47	27.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 3.51	17	10.0
Minimum = 0.25	Maximum = 4.50	
Mean = 2.75	S.D. = 0.78	
รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา (บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400,000	39	22.9
400,001-800,000	56	32.9
800,001-1,200,000	19	11.1
1,200,001-1,600,000	19	11.1
1,600,001-2,000,000	21	12.6
มากกว่าหรือเท่ากับ 2,000,001	16	9.4
Minimum = 70,000	Maximum = 4,500,000	
Mean = 1,075,588.24	S.D. = 873,643.64	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 170		
สภาพทางเศรษฐกิจ	จำนวน(ราย)	ร้อยละ
รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน/ไร่/ปี		
(บาท)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35,000	39	22.9
35,001-45,000	46	27.1
45,001-55,000	26	15.3
55,001-65,000	24	14.1
มากกว่าหรือเท่ากับ 65,001	35	20.6
Minimum = 7,000	Maximum = 118,182	
Mean = 49,151.01	S.D. = 17,689.91	
การจำหน่ายผลผลิตทุเรียน		
เหมาะสม	66	38.8
พอค้ารับซื้อที่สวน	77	45.3
ขายส่ง	27	15.9

จากตารางที่ 4.2 ผลการศึกษาแสดงให้เห็นสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ที่เหมาะสมทุเรียน ดังนี้

2.1 **อาชีพหลัก** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 70.0 มีอาชีพทำสวนทุเรียน รองลงมาร้อยละ 14.1 มีอาชีพรับราชการ ร้อยละ 9.4 มีอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 2.9 มีอาชีพค้าขาย และมีเพียงร้อยละ 3.5 ที่มีอาชีพอื่นๆ

2.2 **อาชีพรอง** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 29.4 มีอาชีพรองทำสวนทุเรียน รองลงมา ร้อยละ 27.6 มีอาชีพค้าขาย 23.5 21.8 10.6 5.3 และ 4.1 ทำสวนปลาล่มน้ำมัน ทำสวนยางพารา เลี้ยงสัตว์ รับจ้าง ธุรกิจส่วนตัว และมีเพียงร้อยละ 1.8 ที่มีอาชีพทำไร่เป็นอาชีพรอง

2.3 **จำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด** พบว่าเกษตรกรร้อยละ 75.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งหมด 7 คน รองลงมา ร้อยละ 21.7 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 3 คน และร้อยละ 2.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนทั้งหมดต่ำสุด 1 คนและสูงสุด 5 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.30 คน

2.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชาย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 76.5 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชาย 1 คน รองลงมา ร้อยละ 21.2 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชาย 3 คน และร้อยละ 2.4 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชายมากกว่า 3 คน โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชายต่ำสุด 1 คนและสูงสุด 3 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นชายเฉลี่ย 1.26 คน

2.5 จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นหญิง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 82.9 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นหญิง 1 คน รองลงมา ร้อยละ 11.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากกว่า 2 คน และมีเพียงร้อยละ 5.3 ไม่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นหญิง โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นหญิงต่ำสุดไม่มีเลย คนและสูงสุด 3 คน และมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนที่เป็นหญิงเฉลี่ย 1.08 คน

2.6 การจ้างแรงงาน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 83.5 มีการจ้างแรงงาน และร้อยละ 16.5 ไม่มีการจ้างแรงงาน

2.7 จำนวนการจ้างแรงงาน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 38.0 จ้างแรงงาน 1-2 คน รองลงมา ร้อยละ 31.4 จ้างแรงงาน 3-4 คน ร้อยละ 24.0 จ้างแรงงาน 5-6 คน และมีเพียงร้อยละ 6.3 จ้างแรงงานมากกว่า 7 คน โดยเกษตรกรมีการจ้างแรงงานต่ำสุด 1 คน สูงสุด 10 คน และจ้างแรงงานเฉลี่ย 3.64 คน

2.8 รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 35.9 มีรายได้ระหว่าง 500,001- 1,000,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 18.8 มีรายได้ 1,500,001-2,000,000 บาท/ปี ร้อยละ 17.1 มีรายได้ น้อยกว่าหรือเท่ากับ 500,000 บาท/ปี ร้อยละ 14.7 มีรายได้มากกว่า 2,000,000 บาท/ปี และร้อยละ 13.5 มีรายได้ระหว่าง 1,000,001-2,000,000 บาท/ปี โดยเกษตรกรมีรายได้ต่ำสุด 80,000 บาท/ปี สูงสุด 4,500,00 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 1,329,118.0 บาท/ปี

2.9 รายจ่ายในการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 34.1 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียนระหว่าง 100,001-300,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 29.4 มีรายจ่ายน้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 20.6 มีรายจ่ายมากกว่า 500,000 บาท และร้อยละ 15.9 มีรายจ่ายระหว่าง 300,001-500,000 บาท โดยเกษตรกรมีรายจ่ายต่ำสุด 10,000 บาท/ปี สูงสุด 1,800,00 บาท/ปี และมีรายจ่ายเฉลี่ย 350,647.06 บาท/ปี

2.10 รายจ่ายในการผลิตทุเรียน/ไร่/ปี พบว่า เกษตรกรร้อยละ 42.9 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท/ไร่/ปี รองลงมา ร้อยละ 19.4 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน ระหว่าง 10,001-15,000 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 15.9 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน ระหว่าง 15,001-20,000 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 11.8 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน ระหว่าง 20,001-25,000 บาท/

ไร่/ปี และร้อยละ 10.0 มีรายจ่ายในการผลิตทุเรียน 25,001 บาท/ไร่/ปี ขึ้นไป โดยเกษตรกรมีรายจ่าย
ต่ำสุด 666 บาท/ไร่/ปี สูงสุด 70,000 บาท/ไร่/ปี และเฉลี่ย 15,293.96 บาท/ไร่/ปี

2.11 ภาระหนี้สิน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 58.2 มีภาระหนี้สิน และร้อยละ 41.8 ไม่มี
ภาระหนี้สิน

2.12 แหล่งเงินทุน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 58.8มีแหล่งเงินทุนของตัวเอง รองลงมา
ร้อยละ 38.2 มีแหล่งเงินทุนจาก ชกส. ร้อยละ 14.1 6.5 7.1 และ 4.1 มีแหล่งเงินทุนจากสหกรณ์
ญาติพี่น้อง กองทุนหมู่บ้าน และธนาคารพาณิชย์ มีเพียงร้อยละ 1.2 ที่มีแหล่งเงินทุนจากนายทุน

2.13 พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุด พบว่าเกษตรกรทั้งหมดปลูกทุเรียนพันธุ์
หมอนทอง

2.14 พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด พบว่าเกษตรกรร้อยละ 28.2 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน
ทั้งหมดน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ รองลงมาร้อยละ 25.9, 20.6 และ 17.6 มีพื้นที่ปลูกทุเรียน
ระหว่าง 11-20 ไร่ ระหว่าง 21-30 ไร่ และมากกว่า 41 ไร่ มีเพียงร้อยละ 7.7 ที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียน
ระหว่าง 31-40 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดต่ำสุด 3 ไร่ สูงสุด 100 ไร่ และมีพื้นที่
ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 25.00 ไร่

2.15 พื้นที่ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้ว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 32.4 มีพื้นที่
ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้วน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 รองลงมาร้อยละ 24.1 มีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่
ได้รับผลผลิตแล้วจำนวนเท่ากัน คือ ระหว่าง 11-20 ไร่ และ ระหว่าง 21-30 ไร่ ร้อยละ 11.8 มีพื้นที่
ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้ว 41 ไร่ขึ้นไป และมีเพียงร้อยละ 7.6 ที่มีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ได้รับ
ผลผลิตแล้ว ระหว่าง 31-40 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้วต่ำสุด 3 ไร่
สูงสุด 100 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ได้รับผลผลิตแล้วเฉลี่ย 22.38 ไร่

2.16 พื้นที่ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิต พบว่าเกษตรกร ร้อยละ 86.5 มีพื้นที่
ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 5.9 มีพื้นที่ผลิตทุเรียน
ที่ยังไม่ได้รับผลผลิต 16 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 4.7 มีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิต 6-10 และมี
เพียงร้อยละ 2.9 มีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิต 11-15 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ผลิตทุเรียน
ที่ยังไม่ได้รับผลผลิตต่ำสุดไม่มีเลย สูงสุด 40 ไร่ และมีพื้นที่ผลิตทุเรียนที่ยังไม่ได้รับผลผลิตแล้ว
เฉลี่ย 2.62 ไร่

2.17 ผลผลิตทุเรียนในปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 31.8 มีผลผลิตระหว่าง
21-50 ตัน รองลงมา ร้อยละ 22.4 มีผลผลิตน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ตัน ร้อยละ 19.4 มีผลผลิตระหว่าง
51-80 ตัน ร้อยละ 18.2 มีผลผลิต มากกว่า 111 ตัน และมีเพียงร้อยละ 8.2 มีผลผลิต ระหว่าง 81-110
ตัน โดยเกษตรกรมีผลผลิตทุเรียนต่ำสุด 5 ตัน สูงสุด 350 ตัน และมีผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย 67.16 ตัน

2.18 ผลผลิตทุเรียน ต้น/ไร่ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 31.8 มีผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 2.51-3.00 ต้น/ไร่ รองลงมาร้อยละ 27.6 มีผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 3.01-3.50 ต้น/ไร่ ร้อยละ 20.0 มีผลผลิตทุเรียน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ต้น/ไร่ ร้อยละ 10.6 มีผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 2.01-2.50 ต้น/ไร่ และร้อยละ 10.0 มีผลผลิตทุเรียน 3.51 ต้น/ไร่ขึ้นไป โดยเกษตรกรมีผลผลิตทุเรียนต่ำสุด 0.25 ต้น/ไร่ สูงสุด 4.50 ต้น/ไร่ และเฉลี่ย 2.75 ต้น/ไร่

2.19 รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนปีที่ผ่านมา พบว่าเกษตรกรร้อยละ 32.9 มีรายได้จากการขายทุเรียนระหว่าง 400,001- 800,000 บาท รองลงมาร้อยละ 22.9 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 400,000 บาท ร้อยละ 12.6 มีรายได้ระหว่าง 1,600,001-2,000,000 บาท ร้อยละ 11.1 มีรายได้เท่ากันคือ 800,001-1,200,000 และ 1,200,001-1,600,000 บาท และมีเพียงร้อยละ 9.4 มีรายได้มากกว่า 2,000,000 บาท โดยเกษตรกรมีรายได้จากการขายทุเรียนต่ำสุด 70,000 บาท สูงสุด 4,500,000 บาท และมีรายได้จากการขายทุเรียนเฉลี่ย 1,075,588.24 บาท

2.20 รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน/ไร่/ปี พบว่าเกษตรกรร้อยละ 27.1 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 35,001-45,000 บาท/ไร่/ปี รองลงมาร้อยละ 22.9 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 35,000 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 20.6 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนมากกว่า 65,000 บาท/ไร่/ปี ร้อยละ 15.3 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 45,001-55,000 บาท/ไร่/ปี และร้อยละ 14.1 1 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียน ระหว่าง 55,001-65,000 บาท/ไร่/ปี โดยเกษตรกร 1 มีรายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนต่ำสุด 7,000 บาท/ไร่/ปี สูงสุด 118,182 บาท/ไร่/ปี และเฉลี่ย 49,151.01 บาท/ไร่/ปี

2.21 การจำหน่ายผลผลิตทุเรียน พบว่าเกษตรกรร้อยละ 45.3 มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน รองลงมาร้อยละ 38.8 จำหน่ายโดยการเหมาสวน และร้อยละ 15.9 จำหน่ายโดยการขายส่ง

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรคิที่เหมาะสม จำแนกรายละเอียดตามตาราง 4.3 และ 4.4

ตารางที่ 4.3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ประเด็นคำถาม	ผู้ที่ตอบถูกต้องหลักวิชาการ		เฉลย
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
1. ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดี ค่า pH 5.5-6.5	162	95.3	✓
2. พันธุ์ทุเรียนที่มีความต้องการของตลาดมากที่สุดคือ พันธุ์ชะนี	152	89.4	×
3. พื้นที่ที่มีน้ำท่วมขังควรขุดร่องสวนให้มีสันร่องเพื่อระบายน้ำเข้า-ออก	169	99.4	✓
4. วิธีการปลูกทุเรียนควรปลูกในลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า	143	84.1	✓
5. การขุดหลุมปลูกทุเรียนควรมีขนาด 50 × 70 × 60 เซนติเมตร	94	55.3	×
6. ควรมีการพรางแสงสำหรับต้นทุเรียนเล็กโดยการใช้ทางมะพร้าวหรือตาข่ายพรางแสง	160	94.1	✓
7. การขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์มากที่สุดคือ การเพาะเมล็ด	118	69.4	✓
8. การใส่ปุ๋ยควรใส่บริเวณโคนต้นทุเรียนในปริมาณเหมาะสม 6 ครั้งต่อปี	138	81.2	×
9. ระบบการให้น้ำทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้ระบบหัวเหวี่ยงเล็ก	161	94.7	✓
10. การตัดแต่งกิ่งและควบคุมทรงพุ่มทำให้ได้ผลผลิตต่ำลง	157	92.4	×
11. โรครากเน่า โคนเน่าเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียทำลายทุกส่วนของต้นทุเรียน	71	41.8	×
12. การกำจัดวัชพืชที่ถูกต้องควรตัดให้สั้นทุก 2-3 เดือน หรือใช้สารกำจัดวัชพืช เช่น พาราควอท 27.6% LS	142	83.5	✓

n = 170

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ประเด็นคำถาม	ผู้ที่ตอบถูกตามหลักวิชาการ		เฉลี่ย
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	
13. เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วควรนำภาชนะ ไปเผาทำลายทันที	158	92.9	×
14. แผนผลิตทุเรียนคุณภาพควรหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 5 วัน	138	81.2	×
15. ควรมีการบันทึกข้อมูลและวางแผนการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ	161	94.7	✓

n = 170

จากตาราง 4.3 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน ดังนี้

3.1 แหล่งปลูก ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดี ค่า pH 5.5-6.5 พบว่ามีเกษตรกรตอบถูกร้อยละ 95.3

3.2 พันธุ์ พันธุ์ทุเรียนที่มีความต้องการของตลาดมากที่สุดคือ พันธุ์หมอนทอง พบว่ามีเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 89.4

3.3 การปลูก พื้นที่มีน้ำท่วมขังควรขุดร่องสวนให้มีสันร่องเพื่อระบายน้ำเข้า-ออก พบว่ามีเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 99.4 ในส่วนของระบบการให้น้ำทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้ระบบหัวเวียงเล็ก พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 94.7 ในด้านการดูแลรักษาควรมีการพรางแสงสำหรับต้นทุเรียนเล็กโดยการใช้ทางมะพร้าวหรือตาข่ายพรางแสง พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 94.1 ส่วนการตัดแต่งกิ่งและควบคุมทรงพุ่มทำให้ได้ผลผลิตต่ำลง พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 92.4 ในเรื่องของวิธีการปลูกทุเรียนควรปลูกในลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 84.1 ขณะที่การใส่ปุ๋ยควรใส่บริเวณโคนต้นทุเรียนในปริมาณเหมาะสม 6 ครั้งต่อปี พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 81.2 ในการขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์มากที่สุดคือ การเพาะเมล็ด พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 69.4 แต่ในขณะที่การขุดหลุมปลูกทุเรียนควรมีขนาด 50 × 70 × 60 เซนติเมตร พบว่าเกษตรกรตอบถูกเพียง ร้อยละ 55.3

3.4 ศัตรูของทุเรียน โรครากเน่าโคนเน่าเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียทำลายทุกส่วนของต้นทุเรียน พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 41.8

3.5 การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม เกี่ยวกับการกำจัด
วัชพืชที่ถูกต้องควรตัดให้สั้นทุก 2-3 เดือน หรือใช้สารกำจัดวัชพืช เช่น พาราควอท ร้อยละ 27.6
LSพบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 83.5

3.6 สุขลักษณะและความสะอาด เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วควรนำ
ภาชนะไปเผาทำลายทันที พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 92.9

3.7 การบันทึกข้อมูล เกษตรกรควรมีการบันทึกข้อมูลและวางแผนการผลิต
ทุเรียนที่มีคุณภาพ พบว่าเกษตรกรตอบถูก ร้อยละ 94.7

ตารางที่ 4.4 จำนวนผู้ที่ตอบถูก

n = 170

ระดับความรู้ (ประเด็น)	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	20	11.8
11	21	12.4
12	28	16.5
13	50	29.5
14	23	13.5
15	23	16.5
Minimum = 9	Maximum = 15	
Mean = 12.64	S.D. = 1.67	

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรร้อยละ 29.5 ตอบได้ถูกต้อง 15 ประเด็น
รองลงมาร้อยละ 16.5 ตอบได้ถูกต้องเท่ากับ 15 ประเด็น และ 12 ประเด็น ร้อยละ 13.5 ตอบได้
ถูกต้อง 14 ประเด็น ร้อยละ 12.4 ตอบได้ถูกต้อง 11 ประเด็น และมีเพียงร้อยละ 11.8 ตอบได้ถูกต้อง
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ประเด็น โดยระดับความรู้ที่ตอบได้ถูกต้องต่ำสุด 9 ประเด็น สูงสุด 15
ประเด็น และตอบได้ถูกต้องเฉลี่ย 12.64 ประเด็น

ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกรายละเอียด ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านแหล่งปลูก

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
n = 170		
1. ด้านแหล่งปลูก		
1.1 สภาพพื้นที่		
1) แหล่งปลูกทุเรียนอยู่ใกล้แหล่งน้ำ	155	91.2
2) สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มีน้ำท่วมขัง	168	98.8
3) แหล่งปลูกทุเรียนมีการคมนาคมสะดวก ขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว	161	94.7
1.2 ลักษณะดิน		
1) พื้นที่ปลูกทุเรียนมีลักษณะดินร่วนปนทราย อุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี	164	96.5
2) ลักษณะดินมีค่าความเป็นกรดต่างของดินระหว่าง 5.5-6.5	165	97.1
1.3 สภาพภูมิอากาศ		
1) แหล่งปลูกทุเรียนมีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิประมาณ 10-46 °C	163	95.9
2) มีการกระจายตัวของฝนดี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี	152	89.4
1.4 แหล่งน้ำ		
1) มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี	157	92.4
2) มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำระหว่าง 6.0-7.5	164	96.5

จากตารางที่ 4.5 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนด้านแหล่งปลูก ดังนี้

4.1 ด้านแหล่งปลูก พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ซึ่งประกอบด้วย

4.1.1 สภาพพื้นที่ ได้แก่

- 1) สภาพพื้นที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.7 มีแหล่งปลูกทุเรียนที่มีการคมนาคมสะดวก ขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว และร้อยละ 5.3 ไม่มีแหล่งปลูกทุเรียนที่มีการคมนาคมสะดวก ขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว
- 2) สภาพพื้นที่พบว่าเกษตรกรร้อยละ 91.2 มีแหล่งปลูกทุเรียนอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และร้อยละ 8.8 ไม่มีแหล่งปลูกทุเรียนอยู่ใกล้แหล่งน้ำ
- 3) สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มีน้ำท่วมขัง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 98.8 มีสภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มีน้ำท่วมขัง และร้อยละ 1.2 ไม่มีสภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มีน้ำท่วมขัง

4.1.2 ลักษณะดิน ได้แก่

- 1) ลักษณะดินพบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.1 ดินมีค่าความเป็นกรดค่าของดินระหว่าง 5.5-6.5 และร้อยละ 2.9 ดินไม่มีค่าความเป็นกรดค่าของดินระหว่าง 5.5-6.5
- 2) ลักษณะดินพบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.5 มีพื้นที่ปลูกทุเรียนมีลักษณะดินร่วนปนทราย อุดมสมบูรณ์สูง ระบายน้ำดี และร้อยละ 4.5 มีลักษณะดินที่ไม่เป็นร่วนปนทราย อุดมสมบูรณ์ต่ำ ระบายน้ำไม่ดี

4.1.3 สภาพภูมิอากาศ ได้แก่

- 1) สภาพภูมิอากาศพบว่าเกษตรกรร้อยละ 95.9 มีแหล่งปลูกทุเรียนมีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิ ประมาณ 10-46 °C และร้อยละ 4.1 แหล่งปลูกทุเรียนไม่มีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิ ประมาณ 10-46 °C
- 2) การกระจายตัวของฝนพบว่าเกษตรกรร้อยละ 89.4 มีแหล่งปลูกที่มีการกระจายตัวของฝนดี ช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี และร้อยละ 89.4 มีการกระจายตัวของฝนไม่ดี ช่วงแล้งต่อเนื่องมากกว่า 3 เดือนต่อปี

4.1.4 แหล่งน้ำ ได้แก่

- 1) แหล่งน้ำของพบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.5 มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำระหว่าง 6.0-7.5 4 และร้อยละ 3.5 มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำไม่อยู่ระหว่าง 6.0-7.5 4
- 2) แหล่งน้ำของเกษตรกรพบว่า ร้อยละ 92.4 มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี ไม่มีสารอินทรีย์ และ อนินทรีย์ที่พิษปนเปื้อน และร้อยละ 7.6 ไม่มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี มีสารอินทรีย์ และ อนินทรีย์ที่พิษปนเปื้อน

ตารางที่ 4.6 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านพันธุ์

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
2. ด้านพันธุ์		
1) มีการคัดเลือกพันธุ์ตามความต้องการของตลาด	170	100.0
2) ถ้าปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองควรเลือกกิ่งพันธุ์ที่มีลักษณะผลใหญ่ ยาว ก้นผลแหลม เนื้อหนา สี เหลืองอ่อน รสหวานจัด กลิ่นน้อย	170	100.0
3) ถ้าปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนีควรเลือกกิ่งพันธุ์ที่มีลักษณะผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ เนื้อละเอียดและเหนียว สีเหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง	57	33.5

จากตารางที่ 4.6 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนด้านพันธุ์ ดังนี้

4.2 ด้านพันธุ์ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ประกอบด้วย

- 1) ด้านพันธุ์พบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการคัดเลือกพันธุ์ตามความต้องการของตลาด
- 2) การคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนหมอนทองพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 ถ้าหากปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองควรเลือกกิ่งพันธุ์ที่มีลักษณะผลใหญ่ ยาว ก้นผลแหลม เนื้อหนา สี เหลืองอ่อน รสหวานจัด กลิ่นน้อย
- 3) การคัดเลือกพันธุ์ทุเรียนชะนีพบว่าเกษตรกรร้อยละ 33.5 ถ้าหากปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนีควรเลือกกิ่งพันธุ์ที่มีลักษณะผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ เนื้อละเอียดและเหนียว สี เหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง และร้อยละ 66.5 ไม่เลือกกิ่งพันธุ์ที่ผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ เนื้อละเอียดและเหนียว สีเหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง

ตารางที่ 4.7 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านการปลูก

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
n = 170		
3. การปลูก		
3.1 การเตรียมพื้นที่		
1) ลักษณะพื้นที่เป็นที่ดอนควรมีการปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำ	133	78.2
ภายในสวน		
2) ลักษณะพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังมากควรมีการยกร่องสวนให้มีขนาดสันร่อง ขนาด 6x1.5x1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าออก เป็นอย่างดี	145	85.3
3.2 วิธีการปลูก		
1) มีการคัดเลือกต้นพันธุ์ที่แข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นตอเป็นพันธุ์พื้นเมือง มีใบหนา และเขียวเข้ม ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืออ	170	100
2) ระยะเวลาปลูกใช้ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่าง แถวและต้น 8x10 เมตร หรือ 10x10 เมตร	160	94.1
3) การขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 50x50x50 เซนติเมตร	134	78.8
4) วิธีการปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคนไม่ต้องขุดหลุมปลูก วางต้นพันธุ์แล้วนำ ดิน มากลบให้อยู่ในระดับเดียวกับผิวดินต้นพันธุ์	16.8	98.8
3.3 การดูแลรักษา		
1) มีการพรางแสงสำหรับต้นเล็กโดยใช้วัสดุธรรมชาติ ตาข่ายพรางแสง หรือปลูก ต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียน	165	97.1
2) การให้น้ำปุ๋ยคอกในอัตราปุ๋ยคอกต่อต้น คิดเป็น 2 ของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 ครั้งต่อปี หรือมากกว่า	157	92.4
3) การให้น้ำปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา กิโลกรัมต่อต้น เท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม แบ่งใส่ 2-4 ครั้งต่อปี	160	94.1
4) การใส่ปุ๋ยมีการแบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองกันหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี	144	84.7
5) การใส่ปุ๋ยทุเรียนใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีโดยการใส่รอบโคนต้น ห่างประมาณ 30 ซม. แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย	164	96.5
6) มีระบบการให้น้ำที่เหมาะสม ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก	170	100.0
7) มีการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่มสวยงามสม่ำเสมอ	170	100.0

จากตารางที่ 4.7 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนด้านการปลูก ดังนี้

4.3 การปลูก พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ซึ่งประกอบด้วย

4.3.1 การเตรียมพื้นที่

1) ลักษณะพื้นที่เป็นที่ดอนพบว่าเกษตรกรร้อยละ 78.2 มีการปรับพื้นที่ให้เรียบและขุดร่องระบายน้ำภายในสวนและร้อยละ 21.8 ไม่มีการปรับพื้นที่ให้เรียบและขุดร่องระบายน้ำภายในสวน

2) ลักษณะพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังมากพบว่าเกษตรกรร้อยละ 85.3 มีการขุดร่องสวนให้มีขนาดสันร่อง ขนาด 6x1.5x1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าออกเป็นอย่างดี และร้อยละ 14.7 ไม่มีการขุดร่องสวนให้มีขนาดสันร่อง ขนาด 6x1.5x1 เมตร ไม่มีระบบระบายน้ำเข้าออก

4.3.2 วิธีการปลูก ได้แก่

1) วิธีการปลูกพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 มีการคัดเลือกต้นพันธุ์ที่แข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง มีใบหนาและเขียวเข้ม ทนทานต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ขาดหรืออ

2) ระยะการปลูกพบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.1 ใช้ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่าง แถวและต้น 8x10 เมตร หรือ 10x10 เมตร และร้อยละ 5.9 ไม่ใช้ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่าง แถวและต้น 8x10 เมตร หรือ 10x10 เมตร

3) การขุดหลุมพบว่าเกษตรกรร้อยละ 78.8 มีการขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 50x50x50 เซนติเมตร และร้อยละ 22.2 ไม่มีการขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 50x50x50 เซนติเมตร

4) วิธีการปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคนพบว่าเกษตรกรร้อยละ 98.8 ไม่ต้องการขุดหลุมปลูก วางต้นพันธุ์แล้วนำดินมากลบให้อยู่ในระดับเดียวกับผิวดินต้นพันธุ์ และมีเพียงร้อยละ 1.2 ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักวิชาการ

4.3.3 การดูแลรักษา ได้แก่

1) การพรางแสงพบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.1 ใช้วัสดุธรรมชาติ ตาข่ายพรางแสง หรือปลูก ต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียนสำหรับต้นเล็ก และร้อยละ 2.9 ไม่มีการพรางแสง

2) การให้ปุ๋ยคอกพบว่าเกษตรกรร้อยละ 92.4 มีการให้ปุ๋ยคอกในอัตรา
 บั๊งก็่ต่อดัน คิดเป็น 2 ของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 ครั้งต่อปี หรือมากกว่า และ
 ร้อยละ 7.6 ไม่มีการให้ปุ๋ยคอก

3) การให้ปุ๋ยเคมีพบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.1 มีการให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-
 15-15 อัตรากิโลกกรัมต่อดัน เท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม แบ่งใส่ 2-4 ครั้งต่อปี และร้อยละ 5.9 ไม่มี
 การให้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรากิโลกกรัมต่อดัน เท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม แบ่งใส่ 2-4 ครั้งต่อปี

4) การใส่ปุ๋ยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 84.7 มีการใส่ปุ๋ยมีการแบ่งปุ๋ยครั้ง
 แรกรองกันหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี และร้อยละ 15.3 ไม่มีการใส่ปุ๋ยมีการแบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองกัน
 หลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี

5) การใส่ปุ๋ยพบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.5 มีการใส่ปุ๋ยทุเรียนใส่ทั้งปุ๋ย
 คอกและปุ๋ยเคมีโดยการใส่รอบโคนต้น ห่างประมาณ 30 ซม. แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย และร้อยละ 3.5
 ไม่มีการใส่ปุ๋ยทุเรียนใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี

6) ระบบการให้น้ำพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 ให้น้ำได้เหมาะสมโดย
 ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก

7) การดูแลรักษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการตัดแต่งและควบคุม
 ทรงพุ่มสวยงามสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.8 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรคีที่เหมาะสมด้านศัตรูของทุเรียน

n = 170

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
4. ศัตรูของทุเรียน		
4.1 โรค		
1) ถ้าพบทุเรียนเป็นโรครากเน่าโคนเน่าเพียงเล็กน้อยที่ลำต้นจุดผิวยบริเวณที่เป็นโรค ออกนำไปเผาทำลายแล้วทาแผลด้วยปูนแดง หรือเมททาแลกซิล 25% WP อัตรา 50-60 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร	165	97.1
2) ถ้าพบทุเรียนเป็นโรคราสีชมพู ให้เดือนบริเวณที่เป็นโรคออก แล้วทาด้วยคอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ 85%WP อัตรา 45-60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร	169	99.4
4.2 แมลง		
1) ถ้าพบหนอนเจาะผลทุเรียนให้ฉีดพ่นด้วยไซเปอร์เมทริน 6.25% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร	169	99.4
2) ถ้าพบเพลี้ยแป้งหลังการตัดแต่งครั้งสุดท้ายให้พ่นด้วยมาลาไทออน 57% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นจุดบริเวณที่สำรวจพบ	170	100
4.3 วัชพืช		
1) การกำจัดวัชพืชโดยการตัดให้สั้นทุก 2-3 ครั้ง ด้วยเครื่องตัดหญ้า หรือใช้สารกำจัดวัชพืชเช่น พาราควอท 27.6% SL อัตรา 75-150 มิลลิลิตรผสมน้ำ 20 ลิตร	157	92.4

จากตารางที่ 4.8 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรคีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรคีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียนด้านศัตรูของทุเรียน ดังนี้

4.4 ศัตรูของทุเรียน พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบเกษตรคีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ประกอบด้วย

4.4.1 โรค ได้แก่

- 1) หากพบทุเรียนเป็นโรครากเน่าโคนเน่าเพียงเล็กน้อยที่ลำต้นพบว่า เกษตรร้อยละ 99.4 จุดผิวยบริเวณที่เป็นโรคออก นำไปเผาทำลายแล้วทาแผลด้วยปูนแดง หรือเมททาแลกซิล 25% WP อัตรา 50-60 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร และร้อยละ 2.9 ไม่มีการปฏิบัติตามหลักวิชาการ
- 2) หากพบทุเรียนเป็นโรคราสีชมพูพบว่าเกษตรกรร้อยละ 99.4 เดือนบริเวณที่เป็น โรคออก แล้วทาด้วยคอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ 85%WP อัตรา 45-60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร มีเพียงร้อยละ 0.6 ไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการ

4.4.2 แมลง ได้แก่

1) หากพบหนอนเจาะผลทุเรียนเกษตรกรร้อยละ 99.4 ฉีดพ่นด้วยไซเปอร์เมทริน 6.25% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร และร้อยละ 0.6 ฉีดพ่นด้วยไซเปอร์เมทริน 6.25% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร

2) หากพบเพลี้ยแป้งหลังการตัดแต่งครั้งสุดท้ายเกษตรกรร้อยละ 100.0 ฉีดพ่นด้วยมาลาไทออน 57% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นจุดบริเวณที่สำรวจพบ

4.4.3 วัชพืช พบว่าเกษตรกรร้อยละ 92.4 การกำจัดวัชพืชโดยการตัดให้สั้นทุก 2-3 ครั้ง ด้วยเครื่องตัดหญ้า หรือใช้สารกำจัดวัชพืชเช่น พาราควอท 27.6% SL อัตรา 75-150 มิลลิลิตรผสมน้ำ 20 ลิตร และร้อยละ 7.6 ไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการ

ตารางที่ 4.9 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านการใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
5. การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม		n = 170
1) มีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่น ก่อนใช้งานทุกครั้ง	170	100
2) สวมเสื้อผ้าและอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากาก ผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้าว เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ	170	100
3) อ่านฉลากคำแนะนำ และวิธีการใช้งานก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง	170	100
4) พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในตอนเช้าหรือตอนเย็น และอยู่เหนือลมตลอดเวลา	170	100
5) ภายหลังจากการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วต้องอาบน้ำ สระผมและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที	164	96.5
6) ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้สลายตัวถึงระยะปลอดภัย	170	100
7) เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหมดแล้วให้ทำลายโดยการฝังดิน ห่างจากแหล่งน้ำ ห้ามเผา หรือนำกลับมาใช้ใหม่	161	94.7

จากตารางที่ 4.9 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสมดังนี้

4.5 การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม ประกอบด้วย

- 1) การใช้สารสารป้องกันกำจัดวัชพืชพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 มีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่นก่อนใช้งานทุกครั้ง
- 2) การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 สวมเสื้อผ้าและอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากาก ผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้าว เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ
- 3) การใช้สารสารป้องกันกำจัดวัชพืชพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100.0 อ่านฉลากคำแนะนำ และวิธีการใช้งานก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง
- 4) การใช้สารสารป้องกันกำจัดวัชพืชพบว่าเกษตรกร ร้อยละ 100.0 พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในตอนเช้าหรือตอนเย็น และอยู่เหนือลมตลอดเวลา
- 5) ภายหลังจากการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วพบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.5 อาบน้ำ สระผมและ เปลี่ยนเสื้อผ้าทันที และร้อยละ 3.5 ไม่ได้อาบน้ำ สระผมและ เปลี่ยนเสื้อผ้าโดยทันที
- 6) การเก็บเกี่ยวผลผลิตพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้สลายตัวถึงระยะปลอดภัย
- 7) เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหมดแล้วพบว่าเกษตรกรร้อยละ 94.7 ได้ทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ ห้ามเผาหรือนำกลับมาใช้ใหม่ และร้อยละ 5.3 ไม่ได้ทำลายโดยการฝังดินห่างจากแหล่งน้ำ

ตารางที่ 4.10 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมด้านสุขลักษณะและความสะอาด

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	n = 170	
	จำนวน	ร้อยละ
6. สุขลักษณะและความสะอาด		
1) กิ่ง ใบ ที่ร่วงหล่นหรือตัดแต่ง ออจนนำมาทำปุ๋ย แต่กิ่ง ใบที่เป็นโรค ควรเผาทำลายนอกแปลง	150	88.2
2) เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อใช้เสร็จแล้ว ควรทำความสะอาดแล้วเก็บให้เป็นที่	168	98.8
3) เก็บสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในที่ปลอดภัย และใส่กุญแจ	165	97.1

จากตารางที่ 4.10 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ด้านสุขลักษณะและความสะอาด ดังนี้

4.6 สุขลักษณะและความสะอาด ประกอบด้วย

1) การกำจัดกิ่ง ใบ ที่ร่วงหล่นหรือตัดแต่งพบว่าเกษตรกรร้อยละ 88.2 นำมาทำปุ๋ย แต่กิ่งใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลง และร้อยละ 11.8 ไม่นำมาทำปุ๋ย และกิ่งใบที่เป็นโรคควรเผาทำลายนอกแปลง

2) เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 98.8 เมื่อใช้เสร็จแล้วควรทำความสะอาดแล้วเก็บให้เป็นที่ และร้อยละ 1.2 ไม่ได้ทำความสะอาดเก็บไม่เป็นที่

3) เก็บสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีพบว่าเกษตรกรร้อยละ 97.1 เก็บที่ปลอดภัย และใส่กุญแจ และร้อยละ 2.9 ไม่เก็บที่ปลอดภัย และไม่ใส่กุญแจ

ตารางที่ 4.11 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรกรที่เหมาะสมด้านการบันทึกข้อมูล

ข้อกำหนดวิธีปฏิบัติ/เกณฑ์ที่กำหนด	ผู้ปฏิบัติ	
	จำนวน	ร้อยละ
n = 170		
7. การบันทึกข้อมูล		
1) มีการบันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ของการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการผลิต การใช้สารเคมี วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างสม่ำเสมอ	141	82.9

จากตารางที่ 4.11 จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีการปฏิบัติตามระบบของเกษตรกรที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ด้านการบันทึกข้อมูล ดังนี้

4.7 การบันทึกข้อมูล พบว่าเกษตรกรร้อยละ 82.9 มีการบันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ของการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการผลิต การใช้ สารเคมี วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างสม่ำเสมอ และร้อยละ 2.9 ไม่มีการบันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ของการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการผลิต การใช้สารเคมี วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างสม่ำเสมอ

ตารางที่ 4.12 ระดับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

		n = 170	
จำนวนประเด็นที่มีการปฏิบัติ (ประเด็น)		จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35		11	6.5
36-38		48	28.2
39-41		111	65.3
Minimum = 30	Maximum = 41		
Mean = 39.04	S.D. = 2.39		

จากตารางที่ 4.12 เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน ในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.3 มีการปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนดในระดับมาก (39-41 ประเด็น) รองลงมาร้อยละ 28.2 มีการปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนดในระดับปานกลาง (36-38 ประเด็น) และมีเพียงร้อยละ 6.5 มีการปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนดในระดับน้อย (น้อยกว่าหรือเท่ากับ 35 ประเด็น) โดยเกษตรกรมีการปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนดต่ำสุด 30 ประเด็น สูงสุด 41 ประเด็น เฉลี่ย 39.04 ประเด็น

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้แบ่งปัญหาเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการการผลิต ด้านการตลาด ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต ด้านความรู้ ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และด้านอื่น ๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอรายละเอียดดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ปัญหาในการจัดการการผลิตทุเรียน

ประเด็นปัญหา	มีปัญหา		ระดับปัญหา		ความหมาย
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D	
n = 170					
1. ปัญหาด้านการจัดการการผลิตทุเรียน					
1.1 สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่เหมาะสม	124	72.9	2.15	1.05	น้อย
1.2 สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย	149	87.6	2.48	1.03	น้อย
1.3 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ	136	80.0	2.26	1.35	น้อย
1.4 ดินพันธุ์อ่อนแอต่อโรค	168	98.8	2.34	1.22	น้อย
1.5 ขาดแคลนเงินทุน	144	84.7	2.59	1.37	น้อย
1.6 ขาดแคลนแรงงาน	161	94.7	2.53	1.05	น้อย
1.7 ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง	170	100	4.67	0.73	มากที่สุด
1.8 ศัตรูของทุเรียนระบาดมาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล	169	99.4	4.21	0.86	มากที่สุด
1.9 วิชาชีพในสวนทุเรียนจำกัดยาก	170	100	3.03	0.87	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม			2.88	1.05	ปานกลาง

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	มีปัญหา		ระดับปัญหา		ความหมาย
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D	
n = 170					
2. ปัญหาด้านการตลาด					
2.1 ราคาผลผลิตไม่แน่นอน	164	96.5	4.16	0.69	มาก
2.2 เมื่อผลผลิตมากราคาค่ำ	167	98.2	4.42	0.80	มากที่สุด
2.3 แหล่งรับซื้อไม่เพียงพอ	170	100	2.53	0.98	น้อย
2.4 การกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง	170	100	3.48	0.91	มาก
2.5 การส่งเสริมจากภาครัฐไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการตลาด ส่งออกทุเรียน	170	100	3.49	0.73	มาก
2.6 ต้นทุนการขนส่งสูง	168	98.8	2.93	1.33	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม			3.50	0.90	มาก
3. ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต					
3.1 ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต	164	96.5	2.83	0.76	ปานกลาง
3.2 การพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต	167	98.2	2.91	0.81	ปานกลาง
3.3 การเก็บเกี่ยวไม่ได้มาตรฐานทำให้ผลผลิตเสียหาย	170	100	2.57	0.97	น้อย
3.4 การตัดทุเรียนอ่อนก่อนถึงเวลาที่กำหนด	170	100	3.36	1.15	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม			2.91	0.92	ปานกลาง
4. ปัญหาด้านความรู้					
4.1 ขาดความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย	135	79.9	1.85	0.89	น้อย
4.2 ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ	135	79.9	1.64	0.83	น้อยที่สุด
4.3 ขาดความรู้ในการตัดแต่งดอก ผล กิ่ง และตัดแต่งทรง พุ่ม	147	86.5	2.07	0.99	น้อย
4.4 ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชทุเรียน	162	95.3	2.91	1.05	ปานกลาง
4.5 ขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์	143	84.1	1.83	0.80	น้อย
4.6 ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต	164	96.5	2.65	1.09	ปานกลาง
4.7 ขาดความรู้ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช	162	95.3	2.35	0.97	น้อย
4.8 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต	154	90.6	2.03	1.02	น้อย
4.9 ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการ วิเคราะห์	170	100	4.06	1.00	มาก
เฉลี่ยรวม			2.37	0.96	น้อย

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	มีปัญหา		ระดับปัญหา		ความหมาย
	จำนวน	ร้อยละ	\bar{X}	S.D	
n = 170					
5. ปัญหาด้านการได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากภาครัฐ					
5.1 ไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารทางการผลิตทุเรียน	168	98.8	3.05	0.81	ปานกลาง
5.2 ไม่ได้ได้รับความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ	168	98.8	3.10	0.80	ปานกลาง
5.3 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อมีปัญหา	168	98.8	3.30	0.84	ปานกลาง
5.4 ขาดความร่วมมือจากภาครัฐในการวางแผนการผลิตทุเรียนที่เหมาะสม	170	100	3.18	0.87	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม			3.15	0.83	ปานกลาง
6. ปัญหาด้านอื่นๆ					
6.1 ภัยธรรมชาติ	170	100	3.01	1.04	ปานกลาง
6.2 โจรลักขโมย	141	82.9	1.85	1.00	น้อย
เฉลี่ยรวม			2.43	1.02	น้อย
เฉลี่ยโดยรวม			2.87	0.94	ปานกลาง

หมายเหตุ	ช่วงคะแนน	ระดับปัญหา
	4.21-5.00	มากที่สุด
	3.41-4.20	มาก
	2.61-3.40	ปานกลาง
	1.81-2.60	น้อย
	1.00-1.80	น้อยที่สุด

จากตารางที่ 4.13 พบว่าโดยภาพรวมปัญหาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.87$) ซึ่งพิจารณาปัญหาของเกษตรกรในแต่ละด้านดังนี้

5.1 ด้านการจัดการการผลิต เกษตรกรมีปัญหาในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง และศัตรูของทุเรียนระบาดมาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล ปัญหาในระดับปานกลาง จำนวน 1 ประเด็น คือ วัชพืชในสวนทุเรียนกำจัดยาก ส่วนปัญหาใน

ระดับน้อยมีจำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ขาดแคลนเงินทุน 2) ขาดแคลนแรงงาน 3) สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย 4) ต้นพันธุ์อ่อนแอต่อโรค 5) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ และ 6) สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่เหมาะสม

5.2 ด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ เมื่อผลผลิตมาราคาค่ำ มีปัญหาในระดับมาก จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ราคาผลผลิตไม่แน่นอน 2) การส่งเสริมจากภาครัฐไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการตลาดส่งออกทุเรียน และ 3) การกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ปัญหาในระดับปานกลาง คือ ต้นทุนการขนส่งสูง และปัญหาในระดับน้อย คือ แหล่งรับซื้อไม่เพียงพอ

5.3 ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต เกษตรกรมีปัญหามากในระดับปานกลาง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การตัดทุเรียนอ่อนก่อนถึงเวลาที่กำหนด 2) ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต และ 3) การพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต และเกษตรกรมีปัญหามากในระดับน้อย คือ การเก็บเกี่ยวไม่ได้มาตรฐานทำให้ผลผลิตเสียหาย

5.4 ด้านความรู้ เกษตรกรมีปัญหามากในระดับปานกลาง คือ ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์ ปัญหาในระดับปานกลางมีจำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของทุเรียน และขาดความรู้ด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต ปัญหาในระดับน้อยมีจำนวน 5 ประเด็น ได้แก่ 1) ขาดความรู้ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช 2) ขาดความรู้ในการตัดแต่งดอก ผล กิ่ง และตัดแต่งทรงพุ่ม 3) ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต 4) ขาดความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย และ 5) ขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์ ส่วนมีปัญหาน้อยที่สุด คือ ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ

5.5 ด้านการได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากภาครัฐ เกษตรกรทั้งหมดมีปัญหามากในระดับปานกลางในทุกประเด็น

5.6 ด้านอื่นๆ เกษตรกรมีปัญหามากในระดับปานกลาง คือ ภัยธรรมชาติ และมีปัญหาในระดับน้อย คือ โจรลักขโมย

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการจัดการผลผลิตทุเรียน

	ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
			n= 170
	ไม่มีข้อเสนอแนะ	107	63.0
	มีข้อเสนอแนะ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	63	37.0
	1. ให้นหน่วยงานภาครัฐอบรม คูแลสม่าเสมอด้านการจัดการการผลิต	46	73.0
	2. ให้นหน่วยงานรัฐช่วยในการขนส่งให้สะดวก	12	19.0
	3. รัฐควรส่งเสริมการผลิตทุเรียนให้ตรงกับช่วงที่แหล่งอื่นมีทุเรียนน้อย	7	11.0
	4. รัฐควรส่งเสริมผลิตทุเรียนคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด	35	55.6
	5. รัฐควรขยายตลาดทุเรียนประเทศจีนไปยังหลาย ๆ มณฑล	9	14.3
	6. รัฐควรขยายตลาดทุเรียนภายในประเทศให้มากขึ้น	24	38.1
	7. ส่งเสริมและพัฒนาให้มีตลาดกลางของทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี	5	7.9
	8. รัฐควรให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงเวลาที่เหมาะสม	29	46.0
	9. รัฐควรลดภาษีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช	18	28.6
	10. รัฐควรจัดให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการพัฒนาสวนทุเรียน	21	33.3
	11. เจ้าหน้าที่รัฐให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	43	68.2

จากตาราง 4.14 พบว่าข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนร้อยละ 63.0 ไม่มีข้อเสนอแนะ และร้อยละ 37.0 มีข้อเสนอแนะร้อยละ 37.0 จากเกษตรกรที่ให้ข้อเสนอแนะ 63 ราย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 73.0 ให้นหน่วยงานรัฐอบรม คูแลสม่าเสมอด้านการจัดการการผลิต ร้อยละ 68.2 เจ้าหน้าที่รัฐให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 55.6 ควรผลิตทุเรียนมีคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด ร้อยละ 46.0 ควรให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงที่เวลาเหมาะสม ร้อยละ 38.1 รัฐควรขยายตลาดทุเรียนภายในประเทศให้มากขึ้น ร้อยละ 33.3 รัฐควรจัดให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการพัฒนาสวนทุเรียน ร้อยละ 28.6 รัฐควรลดภาษีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 19.0 รัฐควรลดภาษีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช ร้อยละ 14.3 รัฐควรขยายตลาดทุเรียนประเทศจีนไปยังหลาย ๆ มณฑล ร้อยละ 11.0 ควรผลิตทุเรียนให้ตรงกับช่วงที่แหล่งอื่นมีทุเรียนน้อย และ ร้อยละ 7.9 ส่งเสริมและพัฒนาให้มีตลาดกลางของทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 6 การพิสูจน์สมมติฐาน

การศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามว่าตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์แบบใดหรือทิศทางใด เชิงบวก หรือเชิงลบ และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ตัวแปรอิสระที่เลือกมาทั้งหมด 9 ตัว เป็นตัวแปรด้านสังคมของเกษตรกร จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ อายุ จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด และจำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด ด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร จำนวน 6 ตัวแปร ได้แก่ รายได้ของครอบครัว รายจ่ายในการผลิตทุเรียน พื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด พื้นที่การผลิตทุเรียน การจ้างแรงงาน ประสิทธิภาพในการปลูกทุเรียน และความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ส่วนตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตทุเรียน ใน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ด้านแหล่งปลูก 2) ด้านพันธุ์ 3) ด้านการปลูก 4) ด้านศัตรูของทุเรียน 5) ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม 6) ด้านสุขลักษณะและความสะอาด และ 7) ด้านการบันทึกข้อมูล โดยในประเด็นใดที่เกษตรกรปฏิบัติ จะได้คะแนนเท่ากับ 1 และถ้าเกษตรกรไม่ปฏิบัติจะได้คะแนนเท่ากับ 0 ดังนั้น การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตทุเรียน นี้ จึงมีคะแนนเต็มเท่ากับ 41 คะแนน

ผลการวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่นำเข้าสมการ พบว่า เกษตรกรมีอายุเฉลี่ย 49.68 ปี มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดเฉลี่ย 4.62 คน มีจำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมดเฉลี่ย 2.30 คน รายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ย 1,329,118.0 บาท รายจ่ายในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 350,647.06 บาท พื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 25.0 ไร่ มีจำนวนแรงงานจ้างทั้งหมดเฉลี่ย 3.64 คน ประสิทธิภาพในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.24 ปี จำนวนข้อของคะแนนความรู้เฉลี่ย 12.64 ข้อ และเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตทุเรียน เฉลี่ย 39.04 ประเด็น รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. อายุ	49.68	7.98
2. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด	4.62	1.39
3. ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน	17.24	6.69
4. รายได้รวมของครอบครัว	1,329,118.0	919,938.8
5. รายจ่ายในการผลิตทุเรียน	350,647.06	346,265.19
6. พื้นที่ปลูกทุเรียน	25.0	20.17
7. จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด	3.64	1.87
8. จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด	2.30	0.70
9. จำนวนข้อของคะแนนความรู้	12.64	1.67
10. การนำไปปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม สำหรับการผลิตทุเรียน	39.04	2.39

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ กับการนำไปปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตทุเรียนของเกษตรกร โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปรตาม Y_1 = ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม

a = ค่าคงที่

b_1-b_{10} = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

ตัวแปรอิสระ X_1 = อายุ

X_2 = จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด

X_3 = ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน

X_4 = รายได้รวมของครอบครัว

X_5 = รายจ่ายในการผลิตทุเรียน

X_6 = พื้นที่ปลูกทุเรียน

X_7 = จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด

X_8 = จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด

X_9 = จำนวนข้อของคะแนนความรู้

สมการ $Y_1 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 + b_4X_4 + b_5X_5 + b_6X_6 + b_7X_7 + b_8X_8 + b_9X_9$

ตารางที่ 4.16 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอย

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	X_7	X_8	X_9
X_1	1.000	.285	.053	.185	.180	.253	.201	.521	.006
X_2		1.000	.510	.021	.078	.155	.049	.393	.085
X_3			1.000	.000	.120	.047	-.036	.248	-.084
X_4				1.000	.784	.795	.364	.312	.296
X_5					1.000	.777	.235	.388	.182
X_6						1.000	.381	.513	.317
X_7							1.000	.301	.351
X_8								1.000	.108
X_9									1.000

จากตารางที่ 4.16 แสดงให้เห็นว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินกว่า 0.8 ที่จะก่อให้เกิดการละเมิดข้อสมมติฐานเกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ซึ่งทำให้เกิดปัญหา multicollinearity จึงสรุปได้ว่า สามารถใช้ผลวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ตามผลวิเคราะห์นี้ได้

การวิเคราะห์ถดถอยพหุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุ โดยการนำตัวแปรอิสระทั้ง 9 ตัวเข้าสมการแล้วคำนวณ โดยใช้วิธี Enter ผลปรากฏว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 40.9 ($R^2 = .409$) และตัวแปรแต่ละตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตร
 คีที่เหมาะสม

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
1. อายุ	-5.132E-02	-2.333	.021
2. จำนวนสมาชิกในครอบครัวทั้งหมด	.253	1.897	.060
3. ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน	-7.070E-04	-.023	.962
4. รายได้รวมของครอบครัว	-1.292E-06	-4.239	.000
5. รายจ่ายในการผลิตทุเรียน	-3.865E-07	-.501	.617
6. พื้นที่ปลูกทุเรียน	4.997E-02	3.393	.001
7. จำนวนแรงงานจ้างทั้งหมด	-.114	-.251	.802
8. จำนวนแรงงานในครอบครัวทั้งหมด	.276	-1.096	.275
9. จำนวนข้อของคะแนนความรู้	.747	7.662	.000
ค่าคงที่	32.444	19.737	.000
$R^2 = .409$	SEE = 1.8896	F = 12.305	Sig of F = .000

มีระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 4.17 ผลปรากฏว่า ได้ค่า $F = 12.305$ Sig of $F = .000$ หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรในรูปเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การยอมรับเชิงพหุ (multiple coefficient determination, R^2) ปรากฏว่า R^2 มีค่าเท่ากับ 0.409 แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถอธิบายการผันแปร (การเปลี่ยนแปลง) ของตัวแปรตาม (การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบการเกษตรคีที่เหมาะสม) ได้ร้อยละ 40.9 ในบรรดาตัวแปรทั้ง 9 ตัว มี 3 ตัวแปร ที่มีผลต่อตัวแปรตามความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีระดับนัยสำคัญยิ่งทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ รายได้รวมของครอบครัว โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ส่วนพื้นที่ปลูกทุเรียน และจำนวนข้อของคะแนนความรู้ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร และมี 1 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตามความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

$$\begin{aligned}
 Y_1 = & 32.444 - 5.132E-02X_1 + 0.253X_2 - 7.070E-04X_3 - 1.292E-06X_4 \\
 & (19.737) \quad (-2.333^*) \quad (1.897) \quad (-.023) \quad (-4.239^*) \\
 & -3.865E-07X_5 + 4.997E-02X_6 - 0.114X_7 + 0.276X_8 + 0.747X_9 \\
 & (-.501) \quad (3.393^*) \quad (-.251) \quad (-1.096) \quad (7.662^*)
 \end{aligned}$$

*Significance ของสถิติทดสอบ $t <$ ระดับนัยสำคัญที่กำหนด ($\alpha = 0.05$)

จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ในตารางที่ 4.17 มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (การปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร) จึงพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้แก่ อายุ รายได้รวมของครอบครัว พื้นที่ปลูกทุเรียน และจำนวนข้อของคะแนนความรู้

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของเกษตรกรในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.1.2 เพื่อศึกษาการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

1.1.3 เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

1.1.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดการการผลิตทุเรียน

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้รูปแบบเชิงสำรวจ โดยการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี รายละเอียด ดังนี้

1.2.1 ประชากร ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนที่เข้าร่วม โครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,006 ราย

1.2.2 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 170 ราย ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยสุ่มตามสัดส่วนประชากรในแต่ละอำเภอให้ได้สัดส่วนตามที่กำหนด คำนวณ โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน ซึ่งใช้ความคาดเคลื่อนร้อยละ 7

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและลักษณะของเครื่องมือการวิจัย สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ดังนี้

1) สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) การหาความเที่ยงตรง โดยนำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบและแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องสมบูรณ์และเที่ยงตรงตามเนื้อหา

3) ทดสอบแบบสัมภาษณ์ (pre-test) กับเกษตรกรผู้ร่วมโครงการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย แล้วนำผลที่ได้ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการการผลิต ทุเรียนมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ใช้วิธีของครอนบาค - อัลฟา (cronbach's alpha) โดยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป โดยมีค่าความเชื่อมั่น 0.885 และปรับปรุงแก้ไขในเรื่องสำนวน และภาษาภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ก่อนจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการระบบการจัดการคุณภาพ GAP ทุเรียน สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 สุราษฎร์ธานี เพื่อขอทราบข้อมูลเบื้องต้น จากนั้นจึงประสานงานกับกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายเพื่อกำหนดนัดหมายเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างระหว่างวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2552 ถึง 29 มีนาคม 2552 จนครบ 170 ราย

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรตัวอย่างมาตรวจให้คะแนน จัดทำรหัสข้อมูล แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ใช้สถิติ ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) ค่ามัธยฐานเลขคณิต (arithmetic mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (multiple regression)

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

1) สภาพทางสังคม เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 49.68 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.62 คน เป็นสมาชิกกลุ่มไม้ผล มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 17.24 ปี ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ ในด้านความรู้ ด้านปัจจัยการผลิต ด้านการตลาด ด้านโครงสร้างพื้นฐาน และด้านแหล่งเงินทุน ตามลำดับ ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีอาชีพหลัก คือ ทำสวนทุเรียน รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 1,329,118 บาท รายจ่ายในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 350,647.06 บาท

มีแรงงานทำการเกษตรในครัวเรือน เฉลี่ย 2.30 คน มีภาระหนี้สิน โดยมีแหล่งเงินทุนจาก ธกส. เกษตรกรทั้งหมดปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทอง มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 10 ไร่ ผลผลิตระหว่าง เฉลี่ย 67.16 ตัน/ปี มีรายได้จากการขายทุเรียนระหว่าง เฉลี่ย 1,075,588.24 บาท/ปี ส่วนใหญ่จ้างแรงงาน จากภายนอกเฉลี่ย 3.64 คน ผลผลิตทุเรียนที่ได้มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน

1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน จากการกำหนดคำถามทั้ง 15 ข้อ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับทุเรียน โดยส่วนใหญ่ตอบถูก 13 ข้อ เมื่อพิจารณาในทุก ประเด็นคำถามทั้ง 15 ข้อ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ในประเด็นที่ 11 โดย เกษตรกรมีความเข้าใจว่า โรครากเน่าโคนเน่าเป็น โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียทำลายทุกส่วนของต้น ทุเรียน

1.3.3 การจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรที่ที่เหมาะสม จากการกำหนด วิธีการปฏิบัติ 41 ประเด็น พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการปฏิบัติตามประเด็นที่กำหนดระหว่าง 39-41 ประเด็นอยู่ในระดับมาก

1.3.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร
ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1) ปัญหา พบว่า โดยภาพรวม เกษตรกรประสบปัญหาเรื่องต่างๆ อยู่ในระดับ ปานกลาง ซึ่งเกษตรกรประสบปัญหามากที่สุด คือ ปัญจัยการผลิตมีราคาแพง ศัตรูของทุเรียนระบาด มาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล และเมื่อผลผลิตมาราคาต่ำ

2) ข้อเสนอแนะ เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐให้การอบรม ดูแลสม่ำเสมอด้านการจัดการการผลิต ทุเรียน
2. หน่วยงานภาครัฐช่วยในการบริการด้านการขนส่งให้สะดวก
3. รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตทุเรียนให้ตรงกับช่วงที่แหล่งอื่นมี ทุเรียนน้อย
4. รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตทุเรียนมีคุณภาพให้ตรงกับความต้องการ ของตลาด
5. รัฐควรขยายตลาดทุเรียนประเทศจีน ไปยังหลาย ๆ มณฑล
6. รัฐควรขยายตลาดทุเรียนภายในประเทศให้มากขึ้น
7. ส่งเสริมและพัฒนาให้มีตลาดกลางของทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
8. รัฐควรให้ความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงที่เวลาีอายุเหมาะสม
9. รัฐควรลดภาษีการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารกำจัดศัตรูพืช
10. รัฐควรจัดให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำในการพัฒนาสวนทุเรียน

11. เจ้าหน้าที่รัฐให้ความรู้ในการใส่ปุ๋ยและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

1.3.5 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1) การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรโดยการนำไปปฏิบัติ มีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ได้แก่ พื้นที่ปลูกทุเรียน และจำนวนข้อของคะแนนความรู้ ที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร และมีตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร ได้แก่ รายได้รวมของครอบครัว ที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร และอายุ ที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อการปฏิบัติในการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

2. อภิปรายผล

การศึกษา “การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วม โครงการเกษตรที่
เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี” มีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 49.68 ปี จบการศึกษาชั้นป.4 มีสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 4.62 คน จำนวนแรงงานเฉลี่ย 2.30 คน สอดคล้องกับพันธุ์เลิศ เดชบุญยง (2544) ได้ทำการศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์) ผลการวิจัยพบว่า เกษตรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.10 มีอายุเฉลี่ย 50.93 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.01 คนมีแรงงานทางการเกษตรเฉลี่ย 2.92 คน ซึ่งพบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเป็นเพศชายเพราะต้องใช้กำลัง และอำนาจในการตัดสินใจ ซึ่งผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัว

เกษตรกรส่วนใหญ่มีอาชีพทำสวนทุเรียนเป็นหลัก ปลูกทุเรียนพันธุ์หมอนทองมากที่สุด ส่วนใหญ่มีพ่อค้ามารับซื้อที่สวน ซึ่งต่างกับจุฬารัตน์ เสรีเชษฐพงษ์ (2542) ได้ทำการศึกษาความต้องการข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่ ปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนี การขายผลผลิตเกษตรกรนำทุเรียนไปขายปลีกเองที่ตลาด ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะตลาดต้องการ

ทุเรียนพันธุ์หมอนทอง สะดวกในการจำหน่ายสินค้าเพราะมีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน แหล่งรับซื้ออยู่ใกล้ จึงสะดวกต่อเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน

2.2 ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

จากการศึกษาความรู้พื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน พบว่าเกษตรกรมีความรู้เฉลี่ย 12.64 สอดคล้องกับสมนึก ขาวปลอด (2546: 102-103) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ศึกษากรณีจังหวัดศรีสะเกษ จากผลการศึกษาความรู้พื้นฐานและความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติในการปลูกทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าเกษตรกรส่วนมากมีความรู้ในระดับปานกลาง ซึ่งอาจเนื่องมาจากเกษตรกรมีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน การแลกเปลี่ยนความรู้ในการติดต่อกัน การประชุมกลุ่ม การฝึกอบรมโดยหน่วยงานของรัฐตลอดจนการศึกษาจากเอกสาร ตำรา คำแนะนำทางการเกษตร และการผลิตทุเรียนโดยใช้เกษตรดีที่เหมาะสม (Good Agricultural practice=GAP) เป็นแนวทางหนึ่งในการผลิตพืช

2.3 การปฏิบัติของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม

จากการตั้งประเด็นคำถามในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม พบว่าเกษตรกรมีการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ปฏิบัติเฉลี่ยอยู่ที่ 39.04 ข้อ จากประเด็นคำถาม 7 ประเด็นหลัก 41 ข้อย่อย ซึ่งจะนำเสนอในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

- การขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 50 x 50 x 50 เซนติเมตร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติ ร้อยละ 78.8 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 21.2 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทุเรียนที่เกษตรกรปลูกมีอายุหลายปี ข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ราบสูง ภูเขา ลาดชัน ต้นทุนการผลิต ระยะเวลาในการปลูก เป็นต้น

- การแบ่งใส่ปุ๋ยครั้งแรกรองกันหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ปฏิบัติปฏิบัติ ร้อยละ 84.7 และไม่ปฏิบัติ ร้อยละ 15.3 ซึ่งอาจเกิดจากสภาพพื้นที่ที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรเดิมมีความอุดมสมบูรณ์อยู่แล้วจึงไม่จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยรองกันหลุมก่อนปลูกทุเรียนอีก

- การบันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ของการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการผลิต การใช้สารเคมี วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างสม่ำเสมอ พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติ ร้อยละ 82.9 และไม่ปฏิบัติร้อยละ 17.1 เป็นเพราะเกษตรกรไม่เคยชินกับการที่ต้องจดบันทึก ส่วนมากจะใช้ความจำในส่วนที่สำคัญ เช่น รายได้ ปริมาณผลผลิต ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ไม่ได้จดบันทึก เพราะอาจจะไม่เห็นถึงความสำคัญของการจดบันทึกในรายละเอียดดังกล่าว

2.4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกร

2.4.1 **ด้านการจัดการการผลิตทุเรียน** พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง สอดคล้องกับ จารูวรรณ ทองใบ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกตามความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มปรับปรุงคุณภาพทุเรียนเพื่อการส่งออกว่านเหลือง ตำบลชากไทย กิ่งอำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการผลิตที่พบมากที่สุด คือ ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง ปัญหาดังกล่าวอาจมีแนวทางแก้ไข คือ 1) ให้นำหน่วยงานรัฐอบรม ดูแลสม่ำเสมอด้านการจัดการการผลิต 2) การส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มสหกรณ์ เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดซื้อปัจจัยต่าง ๆ 3) การจัดหาสินค้ามาให้สมาชิกในกลุ่มเพื่อเป็นตัวกลางในการรับซื้อและจำหน่ายผลผลิตทุเรียน 4) การส่งเสริมให้มีการอบรมและเผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่ถูกวิธี ตลอดจนการใช้แรงงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2.4.2 **ด้านการตลาด** พบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ เมื่อผลผลิตมากราคาตกต่ำ สอดคล้องกับ สุวัฒน์ ชัยจันดี (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดยะลา ปีการเพาะปลูก 2542/43 ปัญหาด้านการตลาดที่เกิดขึ้นกับผู้ปลูกทุเรียนมากที่สุด คือ ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ซึ่งอาจมีข้อเสนอแนะ ได้แก่ 1) รัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาด และจำหน่ายผลผลิต 2) ผลผลิตทุเรียนมีคุณภาพให้ตรงกับความต้องการของตลาด 3) ส่งเสริมและพัฒนาให้มีตลาดกลางของทุเรียนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

2.4.3 **ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต** พบว่าเกษตรกรมีปัญหา คือ การตัดทุเรียนอ่อน ก่อนถึงเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับ โชติช่วง เข้มฉวี (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพผลทุเรียนพันธุ์หมอนทองที่ส่งออกไปได้ห้าวัน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการส่งออกทุเรียนไปได้ห้าวัน คือ ทุเรียนปลายทางมีคุณภาพต่ำ ซึ่งเกิดจากทุเรียนอ่อน ทุเรียนสุกมากเกินไป ส่งผลให้ทุเรียนตกค้างอยู่ในตลาดมากและราคาทุเรียนตกต่ำ ข้อเสนอแนะควรเก็บเกี่ยวผลผลิตในช่วงที่ทุเรียนมีอายุเหมาะสม มีการจดบันทึกรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อตัดทุเรียนตามอายุที่เหมาะสมมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด

2.4.4 **ด้านความรู้** พบว่าเกษตรกรมีปัญหาในระดับมาก คือ ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์ อาจเป็นเพราะเกษตรกรขาดความรู้ความเข้าใจว่าเมื่อส่งตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์แล้วรายงานผลที่ออกมาจะต้องปฏิบัติอย่างไร ไม่เข้าใจความหมายของผลการวิเคราะห์ซึ่งเป็นผลวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์เกษตรกรบางรายแปลผลการวิเคราะห์ไม่ถูกต้องจึงเป็นผลให้การนำไปปฏิบัติไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

2.4.5 ด้านการได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ/การช่วยเหลือจากภาครัฐ เกษตรกรมีปัญหาระดับปานกลาง ซึ่งอาจเป็นเพราะการสื่อสารและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐที่เข้าใจไม่ตรงกัน ความล่าช้าของระบบราชการซึ่งบางครั้งอาจจะมีการทำงานที่ซ้ำซ้อนกันของหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงานในแต่ละขั้นตอน

2.5 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัวกับตัวแปรตามในเรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนตามเกษตรดีที่เหมาะสมในการนำไปปฏิบัติของเกษตรกรพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการจัดการการผลิตทุเรียนในการนำไปปฏิบัติมี 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุผู้ปลูกทุเรียน 2) รายได้ 3) พื้นที่ปลูกทุเรียน 4) ระดับความรู้ ซึ่งสามารถอธิบายผลได้ดังนี้

2.5.1 อายุ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบกับการจัดการการผลิตทุเรียนในการนำเกษตรดีที่เหมาะสมไปปฏิบัติ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีอายุน้อยมีการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะเกษตรกรที่มีอายุน้อยมีความคิดริเริ่มและวิธีการต่าง ๆ เพื่อที่จะเปลี่ยนแปลงระบบเดิมได้ง่ายกว่าเกษตรกรที่มีอายุมากเพราะเกษตรกรที่อายุมากจะยึดติดกับความคิดเดิม ๆ ที่ปฏิบัติต่อกันมา

2.5.2 รายได้รวมของครอบครัว พบว่ารายได้ของเกษตรกรมีความสัมพันธ์ไปในทางลบกับการจัดการการผลิตทุเรียนในการนำเกษตรดีที่เหมาะสมไปปฏิบัติ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีรายได้น้อยมีการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมาก เป็นเช่นนี้เพราะว่าเกษตรกรที่มีรายได้น้อยจะพยายามปรับตัวหรือกระบวนกรในการทำสวนทุเรียนเพื่อพัฒนาและมีระบบการจัดการให้ทัดเทียมกับคนอื่น และสามารถทำให้ได้ผลผลิตและมีรายได้เพิ่มขึ้นตรงกับความต้องการของตลาด

2.5.3 พื้นที่ปลูกทุเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์ไปในทางบวกกับการจัดการการผลิตทุเรียนในการนำเกษตรดีที่เหมาะสมไปปฏิบัติ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีพื้นที่ปลูกทุเรียนมากมีการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมาก เป็นเช่นนี้เพราะว่า พื้นที่ปลูกทุเรียนมากมีกำลังในการผลิตมากตามไปด้วยไม่ว่าจะเป็นแรงงาน เงินทุน รวมถึงมีแรงจูงใจมากจากการมีพื้นที่มากจึงทำให้มีอำนาจความกระตือรือร้นในการผลิตทุเรียนมากตามไปด้วย

2.5.4 ระดับความรู้ พบว่ามีความสัมพันธ์ไปในทางบวกกับการจัดการการผลิตทุเรียนในการนำเกษตรดีที่เหมาะสมไปปฏิบัติ กล่าวคือ เกษตรกรที่มีความรู้มากมีการจัดการการผลิตทุเรียนตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมมาก เป็นเช่นนี้เพราะว่า เกษตรกรที่มีความรู้จะสามารถนำ

ความรู้ที่มีในแต่ละด้านนั้นไปบูรณาการจัดการการผลิตทุเรียนที่เหมาะสมเพื่อที่จะได้ทุเรียนที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดปลอดภัยต่อผู้บริโภคและตัวเกษตรกรเอง

3. ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ มีข้อพิจารณานำมาเสนอแนะดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.1 ด้านการจัดการการผลิต จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหามากที่สุด คือ ปัจจัยการผลิตราคาแพง และศัตรูของทุเรียนระบาดมาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มสหกรณ์ เพื่อเป็นตัวแทนในการจัดซื้อปัจจัยต่าง ๆ ตลอดจนจัดหาสินค้าเข้ามาให้สมาชิกในกลุ่ม และจัดอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในการกำจัดและป้องกันศัตรูพืชให้ถูกวิธี

3.1.2 ด้านการตลาด จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาที่สุด คือ ผลผลิตมากกว่าตลาดต่ำ เจ้าหน้าที่ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อรับถ่ายทอดความรู้ด้านการตลาดและจำหน่ายผลผลิต และควรมีการพัฒนารูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนเพื่อมีอำนาจในการต่อรองราคา

3.1.3 ด้านเกษตรกร จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์ เจ้าหน้าที่ควรถ่ายทอดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์ที่ถูกต้องเพื่อให้เกษตรกรสามารถนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาจัดการในการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ

3.1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- ภาครัฐควรมีมาตรการในการลดภาษีการนำเข้าปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ยเคมี สารกำจัดศัตรูพืช ฮอร์โมน เป็นต้น
- ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายทางการค้าในการขยายตลาดให้กว้างขึ้น และลดข้อกีดกันทางการค้า
- ควรมีการจัดให้มีตลาดกลางทุเรียนเพื่อเป็นศูนย์กลางในการจัดการการผลิตและด้านการตลาดที่แข็งแกร่งน่าเชื่อถือ

- เจ้าหน้าที่ควรมีการติดตามประเมินการปฏิบัติตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม
อย่างสม่ำเสมอและเคร่งครัด

3.2 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาการยอมรับของเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนต่อการดำเนินการของ
เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพราะเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นบุคคลที่มี
ความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการเกษตรเพื่อถ่ายทอดความรู้ แนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง
ตลอดจนเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้เกษตรกรสามารถยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสม

3.2.2 ควรทำการศึกษาในจังหวัดอื่น ๆ ด้วยเพื่อนำปัจจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับ
การศึกษารั้งนี้

3.3.3 ควรมีการศึกษาในเรื่องการยอมรับเทคโนโลยีในการจัดการการผลิตทุเรียน
ของเกษตรกร เพราะเทคโนโลยีเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาการจัดการการผลิต
ทุเรียน เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ส่งผลดีต่อเกษตรกรและปลอดภัยต่อผู้บริโภคด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการเกษตร (2545) เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับทุเรียน กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กวิศร์ วานิชกุล ระบบการผลิตและการสร้างสวนไม้ผลเขตร้อน กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ศิริ อัมพันธ์สวัสดิ์ (2540) ไม้ผลเศรษฐกิจ กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์
- จรรวธรรม ทองใบ (2550) “รูปแบบตลาดกลางเพื่อการส่งออกทุเรียนตามความคาดหวังของ
อำเภอเขาชะเมา จังหวัดจันทบุรี” ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(ส่งเสริม
การเกษตร) ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- บรรจง นवलลับ (2547) คู่มือการผลิตไม้ผลนอกฤดู พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ปรานีเจริญ
บลิ๊อคและการพิมพ์
- ปัญญา กวางดี๊ด (2546) “การจัดการโรคเน่าโคนเน่าและผลเน่าของทุเรียนที่เกิดจากเชื้อรา
Phytophthora palmivora” ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (โรคพืช)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ปาโมกษ์ สิริเชี่ยวสกุล (2543) “ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการศัตรูส้มเขียวหวานแบบผสมผสานของ
เกษตรกรจังหวัดปทุมธานี” ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร)
ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- พันธุ์เลิศ เศษบุญยง (2544) “ความต้องการใช้เทคโนโลยีการผลิตทุเรียนของเกษตรกร (ศึกษา
เฉพาะกรณีตำบลแม่พูด อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์)” ปรินญาวิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศ
ศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มานิตย์ ทองหอม การปลูกทุเรียน กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์ มภป.
- ขงยุทธ ชำรงนิมิต (2547) โรคไม้ผล กรุงเทพมหานคร อักษรสยามการพิมพ์
- วิเชียร ทองพันธ์ (2546) ทุเรียน กรุงเทพมหานคร โครงการหนังสือเกษตรชุมชน
- สมนึก ขาวปลอด (2546) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกทุเรียนของเกษตรกร ศึกษา
กรณีจังหวัดศรีสะเกษ” ปรินญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 กรมวิชาการเกษตร (2544) ทางเลือกการผลิตพืชเขต
ภาคใต้ตอนบน กรุงเทพมหานคร ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

- สุขวัฒน์ จันทร์ปรรณิก และคณะ (2544) “การใช้ปัจจัยการผลิตจากธรรมชาติทดแทนสารเคมี ใน การผลิตทุเรียนคุณภาพที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย”
ค้นคืนวันที่ 6 กันยายน 2551 จาก <http://pikul.lib.ku.ac.th/agdb/>
- จุฬรัตน์ เสรีเชษฐพงษ์ (2542) “ความต้องการข้อมูลการตลาดเพื่อการตัดสินใจจำหน่ายผลผลิตของ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียน” ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต(ส่งเสริมการเกษตร)
ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- อารีวรรณ ใจเพชร (2543) “การผลิตและการตลาดทุเรียนของเกษตรกรในภาคใต้” ค้นคืนวันที่ 6 กันยายน 2551 จาก <http://pikul.lib.ku.ac.th/agdb/>

ภาคผนวก

เลขที่แบบสัมภาษณ์

--	--	--

แบบสัมภาษณ์การวิจัย
เรื่องการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP)
ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ชื่อผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....นามสกุล.....
บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดสุราษฎร์ธานี
วัน/เดือน/ปีที่สัมภาษณ์.....

คำแนะนำสำหรับการสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคม การจัดการการผลิต ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรในการจัดการการผลิตทุเรียนที่เข้าร่วมโครงการเกษตรดีที่เหมาะสมในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น
4. คำถามมีทั้งหมด 5 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร
 - ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร
 - ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน
 - ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม
 - ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน
5. ให้เติมเครื่องหมาย ลงใน () ข้อความที่ต้องการและ/หรือเติมข้อความลงในช่องว่างของแต่ละคำถามเพื่อให้ได้ความหมายที่สมบูรณ์

ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร	รหัส
1. เพศ	a1
() 1.1 ชาย	
() 1.2 หญิง	
2. อายุ.....ปี	a2
3. สถานภาพการสมรส	a3
() 3.1 โสด	
() 3.2 สมรส	
() 3.3 หย่าร้าง/ม่าย	
() 3.4 แยกกันอยู่	
4. ระดับการศึกษา	a4
() 4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ	
() 4.2 จบชั้น ป.4	
() 4.3 จบชั้น ป.6	
() 4.4 จบชั้น ม.3	
() 4.5 จบชั้น ม.6/ปวช.	
() 4.6 จบอนุปริญญา/ปวส	
() 4.7 จบปริญญาตรี	
() 4.8 อื่น ๆ (ระบุ).....	
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือนทั้งหมด (รวมผู้ตอบ).....คน	a5
() 5.1 ชาย.....คน	a51
() 5.2 หญิง.....คน	a52
6. ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน.....ปี	a6
7. การเป็นสมาชิกกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
() 7.1 กลุ่มเกษตรกร	a71
() 7.2 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	a72
() 7.3 กลุ่มชุมชนเกษตรกร	a73
() 7.4 กลุ่มสหกรณ์	a74
() 7.5 กลุ่ม ธกส.	a75
() 7.6 กลุ่มออมทรัพย์	a76
() 7.7 กลุ่มไม้ผล	a77
() 7.8 อื่น ๆ (ระบุ).....	a78
8. ท่านเคยได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในด้านใด	
() 8.1 ไม่เคย	a81
() 8.2 เคย (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	
() 8.2.1 ด้านความรู้	a821
() 8.2.2 ด้านปัจจัยการผลิต	a822
() 8.2.3 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	a823
() 8.2.4 ด้านแหล่งเงินทุน	a824
() 8.2.5 ด้านการตลาด	a825
() 8.2.6 ด้านอื่น ๆ (ระบุ).....	a826

9. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการผลิตทุเรียนจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | | |
|--|---|---------|
| <input type="checkbox"/> 9.1 เจ้าหน้าที่ของรัฐ | <input type="checkbox"/> 9.5 หอกระจายข่าว | a91 a95 |
| <input type="checkbox"/> 9.2 เพื่อนบ้าน | <input type="checkbox"/> 9.6 หนังสือพิมพ์ | a92 a96 |
| <input type="checkbox"/> 9.3 โทรทัศน์ | <input type="checkbox"/> 9.7 พ่อค้า | a93 a97 |
| <input type="checkbox"/> 9.4 วิทยุ | <input type="checkbox"/> 9.8 อื่น ๆ (ระบุ)..... | a94 a98 |

ตอนที่ 2 สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร

1. อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

b1

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> 1.1 ทำสวนทุเรียน | <input type="checkbox"/> 1.5 เลี้ยงสัตว์ |
| <input type="checkbox"/> 1.2 รับราชการ | <input type="checkbox"/> 1.6 ค้าขาย |
| <input type="checkbox"/> 1.3 ธุรกิจส่วนตัว | <input type="checkbox"/> 1.7 รับจ้าง |
| <input type="checkbox"/> 1.4 ประมง | <input type="checkbox"/> 1.8 อื่น ๆ (ระบุ)..... |

2. อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | | |
|--|---|---------|
| <input type="checkbox"/> 2.1 ทำสวนทุเรียน | <input type="checkbox"/> 2.5 เลี้ยงสัตว์ | b21 b25 |
| <input type="checkbox"/> 2.2 ธุรกิจส่วนตัว | <input type="checkbox"/> 2.6 ค้าขาย | b22 b26 |
| <input type="checkbox"/> 2.3 ทำไร่ | <input type="checkbox"/> 2.7 รับจ้าง | b23 b27 |
| <input type="checkbox"/> 2.4 ประมง | <input type="checkbox"/> 2.8 อื่น ๆ (ระบุ)..... | b24 b28 |

3. รายได้ของครอบครัวในรอบปีที่ผ่านมา.....บาท/ปี

b3

4. รายจ่ายในการผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา..... บาท/ปี

b4

5. ภาระหนี้สิน

b5

- | | |
|------------------------------------|---------------------------------|
| <input type="checkbox"/> 5.1 ไม่มี | <input type="checkbox"/> 5.2 มี |
|------------------------------------|---------------------------------|

6. แหล่งเงินทุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- | | | |
|--|---|---------|
| <input type="checkbox"/> 6.1 ทุนเอง | <input type="checkbox"/> 6.5 นายทุน | b61 b65 |
| <input type="checkbox"/> 6.2 สหกรณ์ | <input type="checkbox"/> 6.6 ญาติพี่น้อง | b62 b66 |
| <input type="checkbox"/> 6.3 ธกส. | <input type="checkbox"/> 6.7 กองทุนหมู่บ้าน | b63 b67 |
| <input type="checkbox"/> 6.4 ธนาคารพาณิชย์ | <input type="checkbox"/> 6.8 อื่น ๆ (ระบุ)..... | b64 b68 |

7. พันธุ์ทุเรียนที่ปลูกมากที่สุด

b7

- | | |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> 7.1 พันธุ์หมอนทอง | <input type="checkbox"/> 7.3 พันธุ์ก้านยาว |
| <input type="checkbox"/> 7.2 พันธุ์ชะนี | <input type="checkbox"/> 7.4 พันธุ์กระดุมทอง |

8. พันธุ์ที่ปลูกทุเรียนทั้งหมด.....ไร่

b8

9. พื้นที่การผลิตทุเรียน

- () 9.1 ได้รับผลผลิตแล้ว ระบุ.....ไร่ b91
- () 9.2 ยังไม่ให้ผลผลิต ระบุ.....ไร่ b92
- 10 ผลผลิตทุเรียนในปีที่ผ่านมา.....ตัน b10
11. รายได้จากการขายผลผลิตทุเรียนในรอบปีที่ผ่านมา..... บาท b11
12. การจ้างแรงงาน
- () 12.1 ไม่ได้จ้าง () 12.2 จ้าง ประมาณ.....คน b122
13. จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครอบครัว.....คน b13
- () 13.1 ชาย.....คน () 13.2 หญิง.....คน b131 b132
14. การจำหน่ายผลิตผลทุเรียนวิธีใดมากที่สุด b14
- () 14.1 เหมาสวน () 14.4 ขายส่ง
- () 14.2 พ่อค้ารับซื้อที่สวน () 14.5 อื่น ๆ ระบุ
- () 14.3 ขายปลีก

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน	ถูก	ผิด	รหัส
1. ทุเรียนเจริญเติบโตได้ดีในดินร่วนปนทราย มีการระบายน้ำดี ค่า pH 5.5-6.5			c1
2. พันธุ์ทุเรียนที่มีความต้องการของตลาดมากที่สุดคือ พันธุ์ชะนี			c2
3. พื้นที่มีน้ำท่วมขังควรขุดร่องสวนให้มีสันร่องเพื่อระบายน้ำเข้า-ออก			c3
4. วิธีการปลูกทุเรียนควรปลูกในลักษณะสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า			c4
5. การขุดหลุมปลูกทุเรียนควรมีขนาด 50 × 70 × 60 เซนติเมตร			c5
6. ควรมีการพรางแสงสำหรับต้นทุเรียนเล็กโดยการใช้ทางมะพร้าวหรือตาข่ายพรางแสง			c6
7. การขยายพันธุ์ทุเรียนที่ทำให้เกิดการกลายพันธุ์มากที่สุดคือ การเพาะเมล็ด			c7
8. การใส่ปุ๋ยควรใส่บริเวณโคนต้นทุเรียนในปริมาณเหมาะสม 6 ครั้งต่อปี			c8
9. ระบบการให้น้ำทุเรียนที่เหมาะสมควรใช้ระบบหัวเหวี่ยงเล็ก			c9
10. การตัดแต่งกิ่งและควบคุมทรงพุ่มทำให้ได้ผลผลิตต่ำลง			c10
11. โรครากเน่าโคนเน่าเป็นโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียทำลายทุกส่วนของต้นทุเรียน			c11
12. การกำจัดวัชพืชที่ถูกต้องควรตัดให้สั้นทุก 2-3 เดือน หรือใช้สารกำจัดวัชพืช เช่น พาราควอท 27.6% LS			c12
13. เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วควรนำภาชนะไปเผาทำลายทันที			c13
14. แผนผลิตทุเรียนคุณภาพควรหยุดใช้สารเคมีก่อนการเก็บเกี่ยวอย่างน้อย 5 วัน			c14
15. ควรมีการบันทึกข้อมูลและวางแผนการผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ			c15
			c16total

ตอนที่ 4 การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม

การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม	ใช่/ ปฏิบัติ	ไม่ใช่/ ไม่ปฏิบัติ	รหัส
1. ด้านแหล่งปลูก			
1.1 สภาพพื้นที่			
1) แหล่งปลูกทุเรียนอยู่ใกล้แหล่งน้ำ			d111
2) สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่มีน้ำท่วมขัง			d112
3) แหล่งปลูกทุเรียนมีการคมนาคมสะดวก ขนส่งผลผลิตได้รวดเร็ว			d113
1.2 ลักษณะดิน			d121
1) พื้นที่ปลูกทุเรียนมีลักษณะดินร่วนปนทราย อุณหภูมิสูง ระบายน้ำดี			
2) ลักษณะดินมีค่าความเป็นกรดต่างของดินระหว่าง 5.5-6.5			d122
1.3 สภาพภูมิอากาศ			
1) แหล่งปลูกทุเรียนมีสภาพภูมิอากาศร้อนชื้น อุณหภูมิประมาณ 10-46 °C			d131
2) มีการกระจายตัวของฝนดี มีช่วงแล้งต่อเนื่องน้อยกว่า 3 เดือนต่อปี			d132
1.4 แหล่งน้ำ			
1) มีแหล่งน้ำสะอาดเพียงพอตลอดทั้งปี ไม่มีสารอินทรีย์และอนินทรีย์ที่มีพิษปนเปื้อน			d141
2) มีค่าความเป็นกรดเป็นด่างของน้ำระหว่าง 6.0-7.5			d142
2. ด้านพันธุ์			
1) มีการคัดเลือกพันธุ์ตามความต้องการของตลาด			d21
2) ถ้าปลูกทุเรียนพันธุ์หอมทองมีลักษณะผลใหญ่ ยาว ก้นผลแหลม เนื้อหนา สีเหลืองอ่อน รสหวานจัด กลิ่นน้อย			d22
3) ถ้าปลูกทุเรียนพันธุ์ชะนีมีลักษณะผลทรงกระบอกหรือทรงไข่ เนื้อละเอียดและเหนียว สีเหลืองเข้ม รสหวานมัน กลิ่นแรง			d23

ตอนที่ 4 (ต่อ)

การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม	ใช่/ ปฏิบัติ	ไม่ใช่/ ไม่ปฏิบัติ	รหัส
3. การปลูก			
3.1 การเตรียมพื้นที่			
1) ถ้าลักษณะพื้นที่เป็นที่ดอนควรมีการปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำ ภายในสวน			d311
2) ถ้าลักษณะพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังมากควรมีการขุดร่องสวนให้มีขนาดสั้นร่องขนาด 6x1.5x1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้าออก เป็นอย่างดี			d312
3.2 วิธีการปลูก			
1) มีการคัดเลือกต้นพันธุ์ที่แข็งแรง ตรงตามพันธุ์ ต้นตอเป็นพันธุ์พื้นเมืองทนทาน ต่อ โรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืองอ มีใบหนาและเขียวเข้ม			d321
2) ระยะการปลูกใช้ระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 8x10 เมตร หรือ 10x10 เมตร			d322
3) การขุดหลุมปลูกกว้าง x ยาว x ลึก ประมาณ 50x50x50 เซนติเมตร			d323
4) ถ้าวิธีการปลูกแบบนั่งแท่นหรือยกโคน ไม่ต้องขุดหลุมปลูก วางต้นพันธุ์แล้วนำดินมากลบให้อยู่ในระดับเดียวกับผิวดินต้นพันธุ์			d324
3.3 การดูแลรักษา			
1) มีการพรางแสงสำหรับต้นเล็กโดยใช้วัสดุธรรมชาติ ตาข่ายพรางแสงหรือปลูกต้นไม้โตเร็วระหว่างแถวทุเรียน			d331
2) การให้น้ำปุ๋ยคอกในอัตราปุ๋ยก็ต่อต้น คิดเป็น 2 ของเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม (เมตร) แบ่งใส่ 2 ครั้งต่อปี			d332
3) การใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 อัตรา กิโลกรัมต่อต้น เท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม แบ่งใส่ 2-4 รั้งต่อปี			d333
4) การใส่ปุ๋ยมีการแบ่งปุ๋ยครั้งแรกรองกันหลุมทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมี			d334
5) การใส่ปุ๋ยทุเรียนครั้งต่อไปใส่ทั้งปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีโดยการใส่รอบโคนต้น ห่างประมาณ 30 ซม. แล้วพรวนดินกลบปุ๋ย			d335
6) มีระบบการให้น้ำที่เหมาะสม ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวหยิ่งเล็ก			d336
7) มีการตัดแต่งและควบคุมทรงพุ่มสวยงามสม่ำเสมอ			d337

ตอนที่ 4 (ต่อ)

การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสม	ใช่/ ปฏิบัติ	ไม่ใช่/ ไม่ปฏิบัติ	รหัส
4. ตักรูของทุเรียน			
4.1 โรค			
1) ถ้าพบทุเรียนเป็นโรครากเน่าโคนเน่าเพียงเล็กน้อยที่ลำต้นขูดผิวบริเวณที่เป็นโรคออก นำไปเผาทำลายแล้วทาผลด้วยปูนแดง หรือเมทธาแลกซิล 25% WP อัตรา 50-60 กรัม ต่อน้ำ 1 ลิตร			d411
2) ถ้าพบทุเรียนเป็นโรคราสีชมพู ให้เดือนบริเวณที่เป็นโรคออก แล้วทาด้วยคอปเปอร์ออกซีคลอไรด์ 85%WP อัตรา 45-60 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร			d412
4.2 แมลง			
1) ถ้าพบหนอนเจาะผลทุเรียนให้ฉีดพ่นด้วยไซเปอร์เมทริน 6.25% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร			d421
2) ถ้าพบเพลี้ยแป้งหลังการตัดแต่งครั้งสุดท้ายให้พ่นด้วยมาลาไทออน 57% EC อัตรา 40 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นจุดบริเวณที่สำรวจพบ			d422
4.3 วัชพืช			
1) การกำจัดวัชพืชโดยการตัดให้สั้นทุก 2-3 ครั้ง ด้วยเครื่องตัดหญ้า หรือใช้สารกำจัดวัชพืชเช่น พาราควอท 27.6% SL อัตรา 75-150 มิลลิลิตรผสมน้ำ 20 ลิตร			d431
5. การใช้สารป้องกันกำจัดวัชพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม			
1) มีการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องพ่น ก่อนใช้งานทุกครั้ง			d51
2) สวมเสื้อผ้าและอุปกรณ์ป้องกันสารพิษ ได้แก่ หน้ากาก ผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ			d52
3) อ่านฉลากคำแนะนำ และวิธีการใช้งานก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง			d53
4) พ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในตอนเช้าหรือตอนเย็น และอยู่เหนือลมตลอดเวลา			d54
5) ภายหลังจากการพ่นสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชเสร็จแล้วต้องอาบน้ำ สระผมและเปลี่ยนเสื้อผ้าทันที			d55

ตอนที่ 4 (ต่อ)

การจัดการการผลิตทุเรียนของเกษตรกรตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม	ใช่/ ปฏิบัติ	ไม่ใช่/ ไม่ปฏิบัติ	รหัส
6) ไม่เก็บเกี่ยวผลผลิตก่อนสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ใช้สลายตัวถึงระยะปลอดภัย			d56
7) เมื่อใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชหมดแล้วให้ทำลายโดยการฝังดิน ห่างจากแหล่งน้ำ ห้ามเผา หรือนำกลับมาใช้ใหม่			d57
6. สุขลักษณะและความสะอาด			
1) กิ่ง ใบ ที่ร่วงหล่นหรือตัดแต่ง อาจนำมาทำปุ๋ย แต่กิ่ง ใบที่เป็นโรค ควรเผาทำลายนอกแปลง			d61
2) เครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ เมื่อใช้เสร็จแล้ว ควรทำความสะอาดแล้วเก็บให้เป็นที่			d62
3) เก็บสารป้องกันกำจัดศัตรูพืชและปุ๋ยเคมีในที่ปลอดภัยและใส่กุญแจ			d63
7. การบันทึกข้อมูล			
1) มีการบันทึกข้อมูล วัน เดือน ปี ของการปฏิบัติงาน ขั้นตอนการผลิต การใช้สารเคมี วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหา สม่ำเสมอ			d71
Dtotal			

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา						รหัส
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ไม่มีปัญหา (0)	
1. ปัญหาด้านการจัดการการผลิตทุเรียน							
1.1 สภาพพื้นที่ปลูกทุเรียนไม่เหมาะสม							e11
1.2 สภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย							e12
1.3 ปริมาณน้ำไม่เพียงพอ							e13
1.4 ดินพันธุอ่อนแอต่อโรค							e14
1.5 ขาดแคลนเงินทุน							e15
1.6 ขาดแคลนแรงงาน							e16
1.7 ปัจจัยการผลิตมีราคาแพง							e17
1.8 ศัตรูของทุเรียนระบาดมาก ป้องกันและกำจัดไม่ได้ผล							e18
1.9 วัชพืชในสวนทุเรียนกำจัดยาก							e19
1.10 อื่น ๆ (ระบุ).....							e110
2. ปัญหาด้านการตลาด							
2.1 ราคาผลผลิตไม่แน่นอน							e21
2.2 เมื่อผลผลิตมากราคาต่ำ							e22
2.3 แหล่งรับซื้อไม่เพียงพอ							e23
2.4 การกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง							e24
2.5 การส่งเสริมจากภาครัฐไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการตลาดส่งออกทุเรียน							e25
2.6 ต้นทุนการขนส่งสูง							e25
2.7 อื่น ๆ (ระบุ).....							e27

ตอนที่ 5 (ต่อ)

ประเด็นปัญหา	ระดับของปัญหา						รหัส
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	ไม่มีปัญหา (0)	
3.ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต							e31
3.1 ขาดแรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิต							
3.2 การพัฒนาเทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต							e32
3.3 การเก็บเกี่ยวไม่ได้มาตรฐานทำให้ผลผลิตเสียหาย							e33
3.4 การตัดทุเรียนอ่อนมาจำหน่าย							e34
3.5 อื่น ๆ (ระบุ).....							e35
4. ปัญหาด้านความรู้							
4.1 ขาดความรู้ด้านการใส่ปุ๋ย							e41
4.2 ขาดความรู้ด้านการให้น้ำ							e42
4.3 ขาดความรู้ในการตัดแต่งคอก ผล กิ่ง และตัดแต่งทรงพุ่ม							e43
4.4 ขาดความรู้ในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชของทุเรียน							e44
4.5 ขาดความรู้ในการคัดเลือกพันธุ์							e45
4.6 ขาดความรู้ด้านการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต							e46
4.7 ขาดความรู้ด้านการใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืช							e47
4.8 ขาดความรู้ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต							e48
4.9 ขาดความรู้ในการเก็บตัวอย่างดิน ใบ น้ำ เพื่อการวิเคราะห์							e49
4.10 อื่น ๆ (ระบุ).....							e410

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการผลิตทุเรียน

1. ด้านการจัดการการผลิตทุเรียน

- 1.1.....
- 1.2.....
- 1.3.....

2. ด้านการตลาด

- 2.1.....
- 2.2.....
- 2.3.....

3. ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิต

- 3.1.....
- 3.2.....
- 3.3.....

4. ด้านความรู้

- 4.1.....
- 4.2.....
- 4.3.....

5. ด้านการได้รับการสนับสนุน/ช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 5.1.....
- 5.2.....
- 5.3.....

6. ด้านอื่น ๆ

- 6.1.....
- 6.2.....
- 6.3.....

ขอขอบคุณที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้ข้อมูลและขออวยพรให้ท่านประสบความสำเร็จในการดำเนินการผลิตทุเรียนตามโครงการเกษตรดีที่เหมาะสม

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวจินตนาพร สันโคด
วัน เดือน ปีเกิด	20 กรกฎาคม 2523
สถานที่เกิด	อำเภอท่าศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ. วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2545
สถานที่ทำงาน	ศูนย์พัฒนาสังคม หน่วยที่ 1 จังหวัดกระบี่ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
ตำแหน่ง	นักพัฒนาสังคมปฏิบัติการ